

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Projevy chudoby v regionech ČR

Bc. Zuzana Ďuriová

**Diplomová práce
2017**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Zuzana Ďuriová**
Osobní číslo: **E14469**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Bezpečnost regionu**
Název tématu: **Projevy chudoby v regionech ČR**
Zadávací katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení je v centru pozornosti OSN, EU i ČR. Na vyhlášení roku 2010 Evropským rokem boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení reagovala vláda ČR vlastním národním programem. Práce se zaměří na vymezení pojmu chudoba v jejím absolutním a relativním pojetí, shromáždí užívané indikátory pro určování míry chudoby. Cílem práce je vyhodnotit regionální vývoj chudoby v ČR.

Osnova:

- Charakteristika pojmu chudoba a sociální vyloučení.
- Chudoba ve světě v pojetí OSN a EU.
- Představení strategie a jednotlivých cílů Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení (2010) a definování přístupu ČR k němu.
- Identifikace chudoby v ČR a zhodnocení vývoje chudoby v jednotlivých krajích.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

COLLIER, P. Miliarda nejchudších: proč se některým zemím nedaří a co s tím. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7429-010-7.

KOTÝNKOVÁ, M. Sociální ochrana chudých v České republice. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1302-7.

MAREŠ, P. Sociologie nerovnosti a chudoby. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-61-3.

MUFFELS, R. Social exclusion in European welfare states. Cheltenham: Edward Elgar, 2002. ISBN 1-84064-803-1.

ŽELINSKÝ, T. Chudoba a deprivácia na Slovensku: metodologické aspekty a empiria. Košice: Equilibria, 2014. ISBN 978-80-8143-133-3.

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Ivana Kraftová, CSc.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce: 4. září 2016

Termín odevzdání diplomové práce: 28. dubna 2017

doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 4. září 2016

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 28. 4. 2017

Zuzana Ďuriová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce doc. Ing. Ivaně Kraftové, CSc. za její odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování diplomové práce.

ANOTACE

Záměrem diplomové práce je zmapování vývoje chudoby v regionech ČR. Diplomová práce je rozdělena do tří kapitol. V první části jsou definovány pojmy chudoba a sociální vyloučení. Druhá část je zaměřena na mezinárodní pohled na chudobu, zejména z pohledu EU. Rok 2010 byl vyhlášen Evropským rokem boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení a cílem diplomové práce je zjistit, zda se situace v ČR po roce 2010 zlepšila. Poslední část je věnována analýze chudoby, která zohledňuje indikátory materiální deprivace, vzdělanosti obyvatel, nezaměstnanosti a příjmové nerovnosti.

KLÍČOVÁ SLOVA

Chudoba, sociální vyloučení, materiální deprivace, gramotnost, nezaměstnanost, hranice chudoby, region

TITLE

Symptoms of poverty in the Czech regions

ANNOTATION

Purpose of this diploma thesis is mapping development of poverty in the Czech regions. Diploma thesis is divided in three chapters. First part include definitions of poverty and social exclusion. Second part is focused on international view on poverty, important is the point of view of Europe Union. The year 2010 was called European year for combating poverty and social exclusion and the goal of this thesis is to ascertain if situation in Czech republic was better after the year 2010. The last part is dedicated analyse of poverty where are set up indicators of material deprivation, education, unemployment and income inequality.

KEYWORDS

Poverty, social exclusion, material deprivation, education, unemployment, poverty line, region

OBSAH

ÚVOD	10
1 VYMEZENÍ POJMU CHUDOBA A SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ.....	12
1.1 POJETÍ CHUDOBY A SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ.....	12
1.1.1 Vývoj koncepcí chudoby	13
1.2 TYPOLOGIE CHUDOBY.....	15
1.3 KDO JE OHROŽEN CHUDOBOU A SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM?.....	17
1.4 MĚŘENÍ CHUDOBY	20
2 MEZINÁRODNÍ ROZMĚR CHUDOBY	26
2.1 CHUDOBA GLOBÁLNÍ – POHLED OSN	26
2.2 CHUDOBA V EVROPĚ – POHLED EU	31
2.3 EVROPSKÝ ROK BOJE PROTI CHUDOBE A SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ V ČR.....	33
3 ANALÝZA CHUDOBY V REGIONECH ČR.....	35
3.1 MATERIÁLNÍ DEPRIVACE V REGIONECH ČR.....	36
3.2 INTENZITA LIDSKÉ CHUDOBY	56
3.2.1 Míra populace s nedostatečnou gramotností.....	58
3.2.2 Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	62
3.2.3 Blízkost k hranici příjmové chudoby.....	65
3.2.4 Srovnání parametrů jednotlivých regionů s ČR jako celkem.....	70
3.2.5 Souhrnný pohled na intenzitu lidské chudoby v regionech ČR.....	76
3.2.6 Shrnutí ve vztahu ke stanovené hypotéze	81
ZÁVĚR.....	84
POUŽITÁ LITERATURA	86
SEZNAM PŘÍLOH.....	96

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Robustnost materiální deprivace v ČR v letech 2010–2015	38
Tabulka 2: Robustnost materiální deprivace v Hlavním městě Praha v letech 2010–2015	39
Tabulka 3: Robustnost materiální deprivace ve Středočeském kraji v letech 2010–2015	40
Tabulka 4: Robustnost materiální deprivace v Jihočeském kraji v letech 2010–2015.....	41
Tabulka 5: Robustnost materiální deprivace v Plzeňském kraji v letech 2010–2015	42
Tabulka 6: Robustnost materiální deprivace v Karlovarském kraji v letech 2010–2015.....	43
Tabulka 7: Robustnost materiální deprivace v Ústeckém kraji v letech 2010–2015	44
Tabulka 8: Robustnost materiální deprivace v Libereckém kraji v letech 2010–2015	45
Tabulka 9: Robustnost materiální deprivace v Královéhradeckém kraji v letech 2010–2015	46
Tabulka 10: Robustnost materiální deprivace v Pardubickém kraji v letech 2010–2015	47
Tabulka 11: Robustnost materiální deprivace v Olomouckém kraji v letech 2010–2015.....	48
Tabulka 12: Robustnost materiální deprivace v Moravskoslezském kraji v letech 2010–2015	49
Tabulka 13: Robustnost materiální deprivace v Jihomoravském kraji v letech 2010–2015	50
Tabulka 14: Robustnost materiální deprivace ve Zlínském kraji v letech 2010–2015	51
Tabulka 15: Robustnost materiální deprivace v kraji Vysočina v letech 2010–2015	52
Tabulka 16: Robustnost materiální deprivace v letech 2010–2015 - 1. parametr	54
Tabulka 17: Mezivýpočet míry populace s nedostatečnou gramotností v letech 2010–2015 ..	58
Tabulka 18: Míra osob s nedostatečnou gramotností v letech 2010–2015 – 2. parametr	60
Tabulka 19: Mezivýpočet dlouhodobé nezaměstnanosti v letech 2010–2015	62
Tabulka 20: Dlouhodobá míra nezaměstnanosti v letech 2010–2015 - 3. parametr	64
Tabulka 21: Modifikované ekvivalentní jednotky OECD v letech 2010–2015	66
Tabulka 22: Celostátní roční hranice příjmové chudoby v letech 2010-2015.....	66
Tabulka 23: Očekávaný roční příjem, kterým musí domácnost disponovat, aby nebyla ohrožena příjmovou chudobou v letech 2010–2015	67
Tabulka 24: Skuteční čistý příjem domácností v letech 2010–2015	68
Tabulka 25: Ekvivalentní skutečný příjem domácností v letech 2010–2015.....	68
Tabulka 26: Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby v letech 2010–2015 - 4. parametr	69
Tabulka 27: Procentuální vyjádření 4 parametrů intenzity lidské chudoby v ČR jako celku ..	70
Tabulka 28: Robustnost materiální deprivace v letech 2010–2015– relace k ČR.....	71
Tabulka 29: Míra osob s nedostatečnou gramotností v letech 2010–2015 – relace k ČR.....	72
Tabulka 30: Dlouhodobá míra nezaměstnanosti v letech 2010–2015 – relace k ČR.....	74
Tabulka 31: Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby v letech 2010–2015 – relace k ČR.....	75
Tabulka 32: Intenzita lidské chudoby v letech 2010–2015 – součin parametrů	76
Tabulka 33: Vývoj obsahu čtyřúhelníku intenzity lidské chudoby krajů ČR v letech 2010– 2015	77
Tabulka 34: Vývoj obsahu čtyřúhelníku intenzity lidské chudoby krajů ČR v letech 2010– 2015	80
Tabulka 35: Index intenzity lidské chudoby v regionech ČR za rok 2010 a 2015.....	81
Tabulka 36: Zhoršení/zlepšení parametrů intenzity lidské chudoby v krajích ČR od roku 2010 do 2015	82
Tabulka 37: Rozvojové cíle tisíciletí a jejich ukazatele plnění	- 97 -
Tabulka 38: Projekty realizované v rámci Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení v ČR.....	- 109 -

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Lorenzova křivka	22
Obrázek 2: Hlavní oblasti Indexu hrubého národního štěstí	24
Obrázek 3: Indikátory indexu lepšího života.....	25
Obrázek 4: Rozvojové cíle tisíciletí.....	27
Obrázek 5: Cíle udržitelného rozvoje.....	30
Obrázek 6: Položky materiální deprivace v ČR v letech 2010–2015.....	38
Obrázek 7: Vývoj robustnosti materiální deprivace v ČR v letech 2010–2015.....	39
Obrázek 8: Položky materiální deprivace v Hl. městě Praha v letech 2010–2015.....	40
Obrázek 9: Položky materiální deprivace ve Středočeském kraji v letech 2010–2015.....	41
Obrázek 10: Položky materiální deprivace v Jihočeském kraji v letech 2010–2015	42
Obrázek 11: Položky materiální deprivace v Plzeňském kraji v letech 2010–2015	43
Obrázek 12: Položky materiální deprivace v Karlovarském kraji v letech 2010–2015	44
Obrázek 13: Položky materiální deprivace v Ústeckém kraji v letech 2010–2015.....	45
Obrázek 14: Položky materiální deprivace v Libereckém kraji v letech 2010–2015.....	46
Obrázek 15: Položky materiální deprivace v Královéhradeckém kraji v letech 2010–2015 ...	47
Obrázek 16: Položky materiální deprivace v Pardubickém kraji v letech 2010–2015.....	48
Obrázek 17: Položky materiální deprivace v Olomouckém kraji v letech 2010–2015.....	49
Obrázek 18: Položky materiální deprivace v Moravskoslezském kraji v letech 2010–2015 ...	50
Obrázek 19: Položky materiální deprivace v Jihomoravském kraji v letech 2010–2015	51
Obrázek 20: Položky materiální deprivace ve Zlínském kraji v letech 2010–2015.....	52
Obrázek 21: Položky materiální deprivace v kraji Vysočina v letech 2010–2015.....	53
Obrázek 22: Robustnost materiální deprivace v letech 2010–2015 – 1. parametr.....	55
Obrázek 23: Míra osob s nedostatečnou gramotností v letech 2010–2015 - 2. parametr.....	61
Obrázek 24: Dlouhodobá míra nezaměstnanosti v letech 2010–2015 - 3. parametr.....	65
Obrázek 25: Blízkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby v letech 2010–2015 - 4. parametr	70
Obrázek 26: Robustnost materiální deprivace v letech 2010–2015 – relace k ČR	72
Obrázek 27: Míra osob s nedostatečnou gramotností v letech 2010–2015 – relace k ČR	73
Obrázek 28: Dlouhodobá míra nezaměstnanosti v letech 2010–2015 – relace k ČR.....	74
Obrázek 29: Blízkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby v letech 2010–2015 – relace k ČR.....	76
Obrázek 30: Vývoj intenzity lidské chudoby v krajích ČR v letech 2010–2015	77
Obrázek 31: Vývoj obsahu čtyřúhelníku intenzity lidské chudoby krajů ČR v letech 2010– 2015	80

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
FES	Fakulta ekonomicko-správní
OSN	Organizace spojených národů
Sb.	Sbírka zákonů
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
ODA	Official Development Assistance (Oficiální rozvojová pomoc)
HDI	Human Development Index (Index lidského rozvoje)
HPI	Human Poverty Index (Index lidské chudoby)
GNH	Gross national happiness (Hrubé národní štěstí)
HDP	Hrubý domácí produkt
DAC	Development Assistance Committee
WHO	World Health Organisation (Světová zdravotnická organizace)

ÚVOD

Evropská unie vyhlásila rok 2010 Evropským rokem boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Cílem bylo informovat a upozornit širokou veřejnost na problematiku chudoby a sociálního vyloučení. Zároveň se snažila do řešení problematiky zapojit vládní instituce členských států. Vláda ČR nezůstala pozadu a reagovala na tento evropský projekt svým vlastním národním programem, který započal v roce 2010. Problematika chudoby je stále aktuálním tématem nejen na poli Evropské unie. I přesto, že se ČR v rámci chudoby řadí mezi nejlepší příčky evropského žebříčku, jedná se o závažný problém, který je zapotřebí stále řešit a mírnit. Jak už vypovídá název této diplomové práce „Projevy chudoby v regionech ČR“, práce je zaměřena na problematiku chudoby v ČR a jejích jednotlivých regionech. Aby bylo vůbec možné chudobu analyzovat, nejprve je nezbytné samotný pojem správně interpretovat. Chudoba je velmi komplexní a složitý pojem, v současné době je považována za jeden z nejpálčivějších problémů globalizovaného světa. V mezinárodním měřítku je chudoba vnímána jako fenomén, který je třeba vymýtit, anebo alespoň zmírnit její dopady. Chudoba je předmětem zájmů většiny států i mezinárodních organizací, jako je např. OSN či EU.

Zkoumání chudoby v samotné ČR je provedeno ve všech 14 krajích ČR. Měření tak komplexního jevu, jakým je chudoba, je specifické a je nutné se na tuto problematiku dívat složitější optikou. Regionální diferenciaci je provedena pomocí dvou ukazatelů. Prvním z nich je pohled na chudobu z hlediska subjektivních názorů a životních podmínek domácnosti. Tento ukazatel zkoumá materiální deprivaci jednotlivých regionů. Výsledkem této analýzy je zhodnocení rozsahu materiální deprivace v ČR a v jejích krajích. Druhý pohled je více specifitější a zkoumá chudobu ve větším měřítku, než jsou pouze materiální a peněžní záležitosti. Druhý ukazatel vznikl modifikací indexu lidské chudoby, je modelován přímo na ČR a respektuje tak její specifika. Jedná se o nový ukazatel, a to o intenzitu lidské chudoby. Chudoba je pomocí tohoto ukazatele zkoumána ze čtyř pohledů, jedním z nich je materiální deprivace, která byla jedním z dílčích kroků této analýzy. Další pozornost je věnována dlouhodobé nezaměstnanosti. Problematika nezaměstnanosti je v ČR velmi diskutována, existují kraje, které se s nezaměstnaností potýkají daleko více než ostatní a jedná se tak o velmi závažný problém v ČR, který je zapotřebí stále řešit. Třetí pohled je věnován nedostatečné vzdělanosti obyvatel. I přesto, že v současné době je stále větší zájem o studium, především na vysokých školách, stále existují skupiny obyvatel, jejichž vzdělání je sotva základní, to pak může mít negativní dopad při hledání zaměstnání, tudíž je nutné brát tento indikátor v potaz při zkoumání chudoby. Poslední pohled je zaměřen na příjmy domácností a jejich ohrožení

příjmovou chudobou. Všechny tyto čtyři parametry vytváří tak nový ukazatel, který se snaží zachytit chudobu z několika pohledů a dává tak možnost charakterizovat chudobu komplexně na úrovni všech krajů a ČR jako celku.

Hlavním cílem práce je vyhodnotit chudobu a její vývoj v regionech ČR s vazbou na opatření přijatá v rámci Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Váže se na něj hypotéza: Reakce vlády ČR na vyhlášení roku 2010 jako Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení byla účinná, tj. vedla v krajích ČR od roku 2010 do roku 2015 k poklesu chudoby.

Naplnění hlavního cíle týkající se meziregionálního srovnání od roku 2010 do 2015 je podmíněno splnění těchto dílčích cílů:

- teoreticky objasnit problematiku chudoby, v jejím absolutním a relativním pojetí, včetně způsobu měření
- vymezit hlavní mezinárodní aktéry, jenž chtějí snížit chudobu ve světě, následně vymezit plány k vymýcení chudoby v ČR
- vytvoření modelů, dle kterých lze komplexně měřit chudobu v ČR a jednotlivých regionech
- zhodnotit regionální disparity z hlediska všech ukazatelů a parametrů, vyhodnotit vývoj chudoby v ČR.

Mezi nejvýznamnější autory, z jejichž děl je v této diplomové práci čerpáno, patří britský sociolog Rowntree a z české řady sociolog Mareš. Dále v návaznosti na Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení je pracováno zejména s dokumentem – Národní program Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení v ČR.

V diplomové práci jsou využity především výpočty dle vlastních vzorců, při nichž je využita metoda obsahu čtyřúhelníku. Veškerá data použitá při analýze jsou čerpána z Českého statistického úřadu, týkají se zejména životních podmínek domácností, ročních příjmů domácností a také vzdělanosti obyvatel.

1 VYMEZENÍ POJMU CHUDOBA A SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ

Chudobu nelze jednoznačně definovat, existuje několik desítek definic a je otázkou, která z nich je ta správná, přesto mají všechny společný základ. Pro pochopení je nutné v této kapitole vymežit pojem chudoba a prezentovat její různá pojetí, stejně tak jako pojem sociální vyloučení, které s chudobou úzce souvisí. I přesto, že chudoba není jednoznačně a snadno definovatelná, je zapotřebí, v zájmu této práce, vytyčení hranic a určení, kde chudoba začíná a kde končí. Je nutné se také zmínit, koho se chudoba či sociální vyloučení týká, které osoby jsou ohroženy chudobou více či méně a také jejich množství v rámci celé společnosti. Chudoba se dá svým způsobem měřit, v závěru této kapitoly bude zmíněno několik indikátorů, kterými lze chudobu identifikovat.

1.1 Pojetí chudoby a sociálního vyloučení

Chudoba je velmi komplexní pojem a patří mezi jedno z nejdiskutovanějších témat po celém světě. Chudoba provází lidskou existenci od jejího vzniku a ani 21. století není výjimkou. Svět je plný kontrastů, v některých částech světa je strádání a nedostatek na denním pořádku, v jiných částech světa naopak. Tam chudoba neznamená trpět nedostatkem základních potřeb, ale nedostatečným přístupem ke zdrojům společnosti, z nichž jedním z nich je způsob rozdělování bohatství. Proto chudoba není tak jednoznačná a může se lišit dle místa, času či dalších indikátorů jejího posuzování. V literatuře lze nalézt celou řadu definic chudoby, např.:

„Chudí lidé se nachází pod hranicí chudoby a tu tvoří příjmy, které již nepostačují k uspokojení základních potřeb jedince.“ (Rowntree, 1908 in Kotýnková, 2007)

„Chudí jsou ti lidé, domácnosti a skupiny osob, kteří disponují tak malým objemem materiálních, kulturních a sociálních prostředků, že jsou vyloučeni ze způsobu života, který je v zemi, ve které žijí, přijatelný jako minimum.“ (Rada Evropského společenství, 1984 in Kotýnková, 2007)

„Neschopnost jedince zajistit si základní životní standard.“ (Světová banka, 1990 in Kotýnková, 2007)

„Chudoba a sociální vyloučení jsou definovány jako stav, kdy jedinec nebo skupina lidí neparticipuje plně na ekonomickém a sociálním životě společnosti a/nebo když jejich přístup k příjmu a ostatním zdrojům jim neumožňuje dosáhnout životní standard, který je považován

ve společnosti, v níž žijí, za přijatelný. V této situaci nemají často přístup ani k základním právům.“ (Rada Evropy, 1998 in Kotýnková, 2007)

Každá definice z výše zmíněných pojímá chudobu jinak. V této diplomové práci bude zaměřeno zejména na materiální a finanční nedostatky z hlediska materiální deprivace a na porovnání příjmů, kterými domácnosti disponují, a hranicí příjmové chudoby, která udává míru ohrožení chudobou. Vzhledem k tomu se diplomová práce přiklání nejvíce k Rowentreemu, jenž označuje chudými ty, kteří se nacházejí pod hranicí chudoby. Stejně tak se práce ztotožňuje s definicí Rady Evropského společenství. V této definici je vyzdvihnut nedostatek materiálních a jiných prostředků, díky nimž jsou lidé či domácnosti vyloučeni ze společenského života, který je v zemi přijatelný.

1.1.1 Vývoj koncepcí chudoby

Nahlédnutím do historie sledování chudoby lze doložit vývoj koncepcí chudoby, v nichž je vidět odraz sociálně-ekonomického vývoje společnosti.

Studie chudoby v Evropě

První statistické studie vznikly v Evropě po revolučním roce 1848. V období od druhé poloviny 19. století začala probíhat v Evropě industrializace, provázena koncentrací průmyslové výroby, rychlým růstem průmyslových měst a migrací obyvatelstva z venkova do měst. Rychlý růst počtu obyvatel ve městech znamenal také rychlý růst počtu chudých. Z tohoto důvodu se tak zvýšil i nárůst kriminality a nebezpečí spojené s epidemiemi (Kotýnková, 2007; Čapek, 2004).

Studie chudoby v USA v 19. století

Statistické sledování chudoby má velkou tradici a kontinuitu v USA, kde také docházelo k rozmachu hromadné průmyslové výroby, zániku malých živností, růstu měst a k masivní migraci lidí z venkova do měst. Rozvoj hromadné výroby byl doprovázen stávkami, což dalo podnět ke sledování životních podmínek lidí. Prvním analytikem, který se zabýval v USA chudobou, byl Carroll D. Wright (1840–1909). Provedl výzkum, v němž hlavním prvkem zkoumání byly rodiny s dětmi. Výzkumu se zúčastnilo 397 dělnických rodin, u nichž byly sledovány příjmy a výdaje. Výdaje rozdělil do několika kategorií – potraviny, oblečení, nájem atd. Pro každou kategorii byla stanovena částka a sledováním určil, zda je rodina schopna ušetřit

či zadlužit se. Výsledkem šetření z roku 1875 bylo stanovení hranice rodinných příjmů (600 USD), pod níž byly rodiny nuceny zadlužovat se (Čapek, 2004).

Víceúrovňová hranice chudoby

Održením minimálních rodinných rozpočtů od chudoby došlo k vytvoření víceúrovňových hranic chudoby. Tím byly odlišeny dvě vrstvy lidí, které čelí chudobě: pracující, kteří pobírají minimální mzdu, a nepracující zdravé osoby závislé na podpoře. Rozdíl mezi příjmem pro pracujícího a pro nepracujícího měl zajistit motivaci k aktivnímu vyhledávání práce (Kotýnková, 2007; Čapek, 2004).

Přechod od absolutní koncepce chudoby k relativní koncepci chudoby

Koncepce chudoby v 19. století a v první polovině 20. století vycházely z absolutního pojetí chudoby. Hranice chudoby vycházela z minimálních výdajů rodiny na zajištění nezbytných životních potřeb. V polovině 20. století se pohled na chudobu změnil. Chudoba je definována nikoliv jako absolutní stav příjmů na zajištění základních životních potřeb, ale jako rozdíl v příjmech jednotlivce a „průměrného“ příjmu ve společnosti. V roce 1965 byla publikována studie „*Toward a Theory of Poverty*“ (Fuchs, 1965), ve které byla poprvé zmíněna relativní koncepce chudoby. Jejím autorem je profesor ekonomie Victor R. Fuchs. V této studii doporučil používat jako hranici chudoby polovinu mediánového příjmu příjmového rozložení domácností v USA. Tato koncepce odpovídá vývojovému stupni společnosti – chudoba se již nevztahuje k pouhé schopnosti (fyzického) přežití, ale je odrazem celkové prosperity společnosti a chudí jsou ti, kteří se ocitnou na dolním konci příjmového rozložení.

Chudoba a sociální vyloučení

Koncem 20. století v Evropě započala akademická diskuze o posunu pojmů, od pojmu chudoba k pojmu sociální vyloučení.

P. Mareš (2006) konstatuje: „*V současných prosperujících společnostech již není hlavním problémem distribuce bohatství, ale problémem se stalo nedostatečné sepětí, nebo spíše odpoutání jedince a/nebo celých skupin obyvatelstva od společnosti.*“

Chudoba a sociální vyloučení spolu velmi úzce souvisí, ale nelze je vzájemně zaměňovat. Podle V. Krebse (2002) chudoba provází lidstvo už od počátku jeho vzniku. Podobně se s ním ztotožňuje P. Mareš (2006), který ale hovoří o sociálním vyloučení. Uvádí, že sociální

vyločení provází lidstvo napříč všemi historickými dobami. Může se tedy zdát, že jde pouze o záměnu těchto pojmů, takové pojetí je však mylné. Chudí lidé nemusejí být nutně sociálně vyloučenými či naopak. Sociálně vyloučení lidé se stahují většinou do sídlišť, kde žijí odděleni od společnosti a institucí. Neznamena to však, že tito lidé jsou i chudí, tento způsob žití si mohli zvolit zcela dobrovolně. Chudoba není tedy ani nutnou, ani postačující podmínkou sociální exkluze.

Sociální vyloučení

Dřívější studie sociálního vyloučení tvrdily, že chudoba a sociální vyloučení se liší ve dvou základních ohledech. Chudoba je jednorozměrná, protože jde jen o nedostatek příjmů, zatímco sociální vyloučení je vícerozměrné, protože se vztahuje k širokému spektru aspektů deprivace. (Muffels, 2002)

V britské literatuře (Warwick-Booth, 2013) je sociální vyloučení chápáno jako stav, který může nastat, pokud jednotlivci nebo skupiny osob trpí kombinací problémů, jako jsou nezaměstnanost, nedostatečná kvalifikace, nízké příjmy, špatné životní podmínky, kriminalita, špatný zdravotní stav či rozpad rodiny.

Podle Ministerstva vnitra ČR (2014) je sociální vyloučení vymezeno jako „*proces, kterým jsou jednotlivci i celé skupiny osob zbavováni přístupu ke zdrojům nezbytným pro zapojení se do sociálních, ekonomických a politických aktivit společnosti jako celku. Proces sociálního vyloučení je primárně důsledkem chudoby a nízkých příjmů, přispívají k němu však také další faktory, jako je diskriminace, nízké vzdělání či špatné životní podmínky. Sociálně vyloučení jsou odříznuti od institucí a služeb, sociálních sítí a vzdělávacích příležitostí. Projevem sociálního vyloučení je tedy například dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, život v prostorově vyloučených částech obcí (ghettech), nízká kvalifikace, špatný zdravotní stav, rozpad rodin či ztráta sebeúcty. Jako adaptace na podmínky sociálního vyloučení se často vytváří specifické hodnoty a normy, mezi něž patří například důraz na přítomnost, neschopnost plánovat do budoucna, pocity beznaděje a bezmocnosti či přesvědčení, že člověk nemůže ovlivnit vlastní sociální situaci.*“

1.2 Typologie chudoby

Chudobu lze rozdělit dle několika kritérií, přičemž se tato třídění vzájemně překrývají. Obecně se může chudoba rozdělit na dvě svým charakterem rozdílná pojetí, a to:

- chudoba absolutní vs. relativní
- chudoba objektivní vs. subjektivní

Absolutní chudoba

Je charakterizována jako stav, kdy člověk není schopen uspokojit své základní životní potřeby a je, nebo může být, ohrožen jeho život, jelikož žít delší dobu pod absolutní hranicí chudoby znamená přímé ohrožení života. Hranice této chudoby se stanovuje dle subsistenčního minima, jež představuje prostředky k holému přežití. Mezi faktory, které jsou důležité pro život, patří strava, oblečení, zdraví a bydlení, dále to pak mohou být další faktory, jako je bezpečnost či vzdělání. Tento druh chudoby převládá především v rozvojových zemích (Vecchi,2007; Mareš, 1999). Absolutní chudobu lze tedy vyjádřit definicí podle Mareše (1999) „*Chudoba znamená mít méně, než je objektivně stanovené minimum*“.

Relativní chudoba

Je charakterizována jako stav, kdy člověk je schopen uspokojit své základní životní potřeby, ale na výrazně nižší úrovni, nežli je uznávaná „průměrná“ úroveň v dané společnosti. Lidé nejsou schopni uspokojovat své potřeby, např. úroveň bydlení, spoření, kulturní život apod. Díky tomu vzniká nebezpečí sociální izolace, člověk je porovnáván s ostatními lidmi ve společnosti. Například osoby považované za chudé ve Spojených státech amerických by nebyly považovány za chudé v Číně, Indii či Etiopii. Chudoba je vždy poměřována zejména vůči kvalitě života¹, která je charakteristická pro danou zemi. Relativní chudoba tedy představuje problém chudoby v bohaté, ale nerovností charakterizované společnosti. Oproti absolutní chudobě lze relativní chudobu chápat jako chudobu ve vyspělých zemí (Vecchi,2007; Mareš, 1999). Tato chudobu lze vyjádřit definicí podle Mareše (1999) „*Chudoba je mít méně, než ostatní ve společnosti*“.

Objektivní chudoba

Odráží společenský konsensus či politickou vůli k vynaložení určitých nákladů společnosti. Objektivní vymezení chudoby je založeno na tzv. objektivních aspektech situace chudých. Objektivita v tomto smyslu znamená to, že hranice chudoby je určena zvenčí. Chudoba je

---

¹ Podle WHO je kvalita života subjektivní vnímání vlastní životní situace ve vztahu ke kultuře, k systému hodnot, životních cílů, očekáváním a běžným zvyklostem (World Health Organisation, 1991).

vymezena nezávisle na mínění těch, kteří jsou za chudé považováni. Tato chudoba může být různá pro každý stát či oblast. Jde o nalezení určité hranice, nad níž je možno ještě uspokojit základní potřeby, ale pod ní to již není možné (Vecchi, 2007).

Subjektivní chudoba

Spočívá na názorech a pocitech osob, kterých se týká, bez ohledu na mínění ostatních ve společnosti. Rozumí se tím vlastní pocity a přání. Vyjadřuje osobní názor, zda je možné za dané příjmy pořídit to, co si jedinec přeje. Pokud tomu tak není, považují se lidé za nespokojené a chudé. Nicméně, někteří lidé se mohou považovat za chudé, i když z hlediska svých příjmů mezi ně nepatří. Chudým se může cítit i ten, jenž dle objektivních kritérií chudý není (Vecchi, 2007; Mareš, 1999). Subjektivní chudobu lze vyjádřit definicí podle Mareše (1999) „*Chudoba znamená pocit, že nemáme dost na kvalitní žití*“.

1.3 Kdo je ohrožen chudobou a sociálním vyloučením?

Existuje několik skupin osob, které může postihnout chudoba či sociální vyloučení. Většina studií o chudobě konstatuje, že riziko a rozsah chudoby se mění v závislosti na věku. Rowntree (1908) zmínil, že člověk je ohrožen chudobou zejména ve třech životních obdobích, a to v dětství, během rodičovství a ve stáří (Rowntree, 1908). Kromě věku je tu však několik dalších aspektů, které avizují osoby ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením.

Osoby starší 65 let

Tito staří lidé tvoří ve všech evropských zemích nejčetnější skupinu chudých. Zejména osoby, které jsou díky svému věku ve špatném zdravotním stavu a žijí osamoceně, ať už bez partnera či dětí, které by se o ně postaraly. Chudoba starých lidí je především produktem jejich vyloučení z trhu práce. V důchodovém věku dochází k úbytku fyzických a duševních sil, což omezuje jejich schopnost udržet se na trhu práce. Důchody jsou nižší než mzdy, a to vede k poklesu životní úrovně. Odchod z práce neznamena pouze pokles příjmů, ale i pokles sociálního kontaktu a využívání sociálních služeb (Mareš, 1999).

Ženy

Mezi ženami a muži existují rozdíly, co se týče rozsahu a hloubky chudoby. U žen existuje větší riziko, že se ocitnou mezi chudými. Jedná se zejména o chudobu svobodných

žen, osamělých matek, ale také o chudobu žen uvnitř neúplných rodin. Velkou roli zde hrají faktory související s jejich postavením na trhu práce, příkladem může být:

- Směřování žen do málo placené práce na sekundárním trhu práce, často do zaměstnání sezónního charakteru.
- Malý podíl v kvalifikovaných a manažerských pozicích.
- Mzdová diskriminace žen v porovnání s muži na stejných pozicích.
- Vysoký podíl žen na pozicích s částečným úvazkem.

Diskriminace žen na trhu práce bývá ideologizována jejich rolí v rodině. Za živitele rodiny je považován muž, zatímco od ženy se očekává péče o děti, domácnost a o vydělávajícího muže, což se promítá také do jejich propouštění v první vlně při každé ekonomické depresi. Feminizace chudoby se nejvíce dotýká neúplných rodin, zejména těch, které tvoří matky s dítětem či dětmi, ale i situace osamělých žen (zejména vdov). I přesto, že jsou často finančně podpořeny ze strany dřívějšího partnera, závisí však primárně na tom, jak jsou těmto ženám dostupná pracovní místa. Jejich manévrovací prostor je zatížen péčí o dítě, proto se častěji ocitají na podřadnějších pozicích. S rostoucím věkem dětí se zvyšují náklady na obživu potomků, jejich studium, oblečení atd. Riziko, že taková rodina překročí pomyslnou hranici chudoby, je pak vysoké (Mareš, 1999).

Děti a mládež

Tradičně se předpokládá, že rodiče mají pečovat o své děti, a proto je chudoba dětí odvozena od chudoby rodičů. Děti nepřinášejí do rodiny žádné příjmy, proto je logické, že čím je větší počet dětí v rodině, tím je vyšší riziko jejich chudoby. Statistické prameny ukazují, že s každým dalším dítětem přichází pokles životní úrovně rodiny. Chudoba se netýká jen malých dětí, ale i mládeže². Zejména se jedná o absolventy škol, kteří nemají ani žádný nárok na sociální dávky odvozené ze statusu zaměstnaného³

---

² Věková struktura dětí je 0-14 let, mládeže 15-18 let

³ Před několika lety měl absolvent školy v ČR nárok na dávky poté, co vstoupil do evidence úřadu práce, nicméně od roku 2004 začal platit nový zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, z kterého vyplývá, že absolvent nemá nárok na žádnou podporu, pokud v posledních 3 letech alespoň po dobu 12 měsíců, mu nevznikla povinnost odvádět pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku nezaměstnanosti (jako zaměstnanec, OSVČ apod.). Většina studentů si přivydělává převážně na dohodu o pracovní činnosti, ta se však nemůže do výše uvedeného započítávat, jen v případě, že zaměstnavatel platil za studenta sociální pojištění. Pokud student si přivydělával na dohodu o provedení práce, vzniká povinnost jen dle výše příjmu. Díky tomuto problému, dokud si absolvent nenajde zaměstnání, se tak prodlužuje závislost na rodičích (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2007).

Lidé s tělesným a duševním postižením

Tělesné či duševní postižení je častou překážkou při vstupu na trh práce a vede k životu na relativně nízkých sociálních dávkách. Navíc existují zvláštní náklady, které život s handicapem přináší, jako jsou nezbytné pomůcky k životu, náklady na úpravy interiéru, náklady na zvýšenou lékařskou péči atd. Většina osob s postižením je odkázána na pomoc blízkých a většina musí hospodařit s penězi z invalidního důchodu (Mareš, 1999).

Lidé odlišného etnického původu od většinové společnosti

Etnická příslušnost⁴ a obecně rasa⁵ jsou v evropské populaci významným rysem struktury chudoby a nerovnosti. Chudoba u populace s odlišnou rasou se neprojevuje jen jako nejistota zaměstnání, ale také snížení životních šancí a zúžení kvality života. Dále lze také hovořit o nerovnosti v přístupu k lékařské péči, ke vzdělání apod. Tato odlišnost bývá často spojena s diskriminací příslušníků etnických skupin na trhu práce, v bydlení i v dalších oblastech, jakožto důsledek xenofobie⁶, etnické nesnášenlivosti či rasismu majoritní populace (Vláda České republiky, 2015).⁷

Jedním z hlavních problémů skupin s odlišným etnickým původem, které přispívají k jejich chudobě a sociálnímu vyloučení, je jejich pospolitost. Mají vlastní zvyky, osvojují si odlišné modely chování a nezapadají mezi okolní většinovou společnost. Romové jsou pak v ČR často označováni za nepřizpůsobivé a problémové. Následkem toho se mohou ocitnout na okraji společnosti. Důvodem chudoby u těchto skupin nemusí tak být sociální situace, ale jejich etnicita. Nicméně tato situace nemá jen jednoho viníka. Je těžké do společnosti přijmout tyto

---

⁴ Jedná se o příslušnost k určité etnické skupině, národu (např. Češi, Němci). Etnická skupina (etnikum, národ) je společenství lidí, které se vyznačuje společným historickým vývojem na společném území, během kterého se vyvinuly společné kulturní znaky (jazyky, zvyky, ...) a vědomím příslušnosti k etniku.

⁵ Lidskou rasou bývá označována skupina lidí, kterou spojuje dlouhodobý společný vývoj, v jehož průběhu se vlivem rozdílného prostředí vytvořily shodné morfologické a fyziologické znaky (barva pleti, vlasů, rysy tváře, tvar lebky, nosu atd.). Příkladem je běloch, černoch atd.

⁶ Jedná se o projev chování, které spočívá v nedůvěře ke všemu cizímu. Původ slova pochází z řečtiny a skládá se z částí *xénos* – cizí, cizinec a *fobos* – strach, úzkost.

⁷ V České republice je etnická chudoba a zároveň sociální vyloučení doménou Romů. Romové mají obecně nízkou úroveň kvalifikace a pověst nespolehlivých pracovníků, což je diskvalifikuje na trhu práce. Jsou tak vystaveni vyššímu riziku nezaměstnanosti, ale také šedé a černé ekonomice, či závislosti na sociálním státu. Jsou na vysokém stupni rizika sociálního vyloučení, častěji se ocitají v pozici nezaměstnaných, obývají nevyhovující byty ve zdevastovaných oblastech, což vede ke zhoršení zdravotního stavu. Dále jejich děti navštěvují velmi často speciální základní školy, které těmto dětem uzavírají cestu k dalšímu vzdělání (Vláda České republiky, 2015).

minority kvůli jejich jednání a chování, lidé z majorit pak mívají mnoho předsudků (Mareš, 1999; Mareš, 2006).

V současné době nelze hovořit jen o romském etniku, ale o aktuálních problémech spojených s migrační vlnou. Jedná se zejména o migranty z oblasti Blízkého východu, kteří migrují do Evropy. Díky této uprchlické krizi vzrostla v Evropě xenofobní nálada a zatím žádná země nezná ideální způsob, jak uprchlíky integrovat. Největší strach stálých obyvatel vůči migrantům pramení z jiné náboženské kultury – islámu. Nastávají obavy z příchodu muslimů do křesťanských či ateistických zemí a jejich adaptaci, ať už z hlediska zvyků, jazyku atd.

1.4 Měření chudoby

Chudobu lze vyjádřit několika různými způsoby. Existuje řada nových metod a přístupů, které berou v úvahu i její další dimenze. Měřit chudobu znamená především identifikovat chudé a zjistit jejich podíl na celkové populaci. Výsledky měření jsou pak klíčové pro porovnání jednotlivých území, států apod. Aby bylo možné identifikovat chudé, je zapotřebí určit hranici chudoby (Sirovátka, Mareš, Večerník, Zelený, 2002).

Termín hranice chudoby („poverty line“) byl stanoven už na přelomu 19. a 20. století v Anglii. Hranicí chudoby se jako první zabýval Charles Booth a B. Seebohm Rowntree. Booth ve své publikaci, *Poverty; a study of town life*, definoval určitou výši příjmů, pomocí níž označoval „chudé“ a „velmi chudé“. „*Chudí stěží dokáží vést nezávislý život a uspokojovat své základní životní potřeby, velmi chudí toho již nejsou schopni vůbec*“ (Booth, 1908 in Čapek, 2014). Obdobně tak Rowntree (1908) ve své práci stanovil dvě kategorie chudých. „*Primárně chudí jsou ti, jejichž příjmy jsou pod hranicí chudoby, sekundárně chudí jsou ti, jejichž příjmy jsou na této hranici (nebo mírně nad), ale jejichž příjmy jsou dostatečné pro zajištění základních, k životu zcela nezbytných potřeb, aniž by byli schopni kupovat cokoli více*“ (Rowntree, 1908 in Čapek 2014).

Rowntree stanovil hranici chudoby ze tří výdajových kategorií: potraviny, bydlení a ostatní (oblečení, hygienické prostředky...). Mezi potraviny se neřadilo jakékoliv čerstvé maso, strava byla čistě vegetariánská, z dražších potravin byla započítána pouze třikrát týdně slanina. Do hranice chudoby nebyly započítány náklady na dopravu, noviny, zdravotní péči atd. Rowntree tím poprvé stanovil konstrukci absolutní hranice chudoby, která vycházela ze základních, životu nezbytných potřeb (Rowntree, 1908).

Spotřební koš – normativní metoda

Podstatou normativní metody je, že se stanoví minimální, společensky přijatelný, v dané zemi a čase reálně naplnitelný „spotřební koš“. Souhrn cen statků a služeb v tomto koši obsažených udává hranici příjmů, pod níž nastává stav chudoby. Pod těmito komoditami si lze představit potraviny, ubytování, šatstvo, prostředky osobní hygieny, topení a ostatní potřeby denního života. K těmto potřebám patří také v přiměřeném rozsahu styk s okolím v podobě kulturního života, u dětí a mládeže aktivity spojené s jejím rozvojem (vzdělávání apod.). Jednotlivé statky a služby jsou ve spotřebě domácnosti různě důležité a časté, díky tomu je ve spotřebním koši jednotlivým položkám určena tzv. váha. Například potraviny mají několikrát vyšší váhu než oděvy. Stanovit vyrovnaný spotřební koš je velmi náročné a vyžaduje hlubší analýzu. Spotřební koš podléhá několika vlivům, jako jsou změny v cenách, ve velikosti spotřeby a také změny ve společnosti (Tomeš, 2008).

Příjmová nerovnost

Nerovnost obecně lze zkoumat z nejrůznějších aspektů, různými metodami a interpretovat z různých úhlů pohledu. Příjmová nerovnost v podstatě znamená, že lidé dosahují různých příjmů. Nejčastěji se měří buď jako poměr mezi průměrným příjmem pětiny nejbohatších k průměrnému příjmu nejchudší pětiny obyvatel, anebo Giniho koeficientem, který je popsán níže. Při měření rozsahu chudoby je nezbytné stanovit hranici chudoby, která je v případě použití absolutní koncepce odvozena z minimálních výdajů domácností na zajištění nezbytných potřeb a při použití relativní koncepce chudoby je stanovena v relaci k mediánovému příjmu domácností. V obou případech je nutné setřídít příjmy domácností na příjmové škále tak, aby bylo možné oddělit chudé domácnosti od „nechudých“ pomocí stanovené hranice chudoby. Hranice chudoby je stanovena na úrovni 60 % národního mediánu ekvivalizovaného disponibilního příjmu všech osob (Eurostat, 2016).

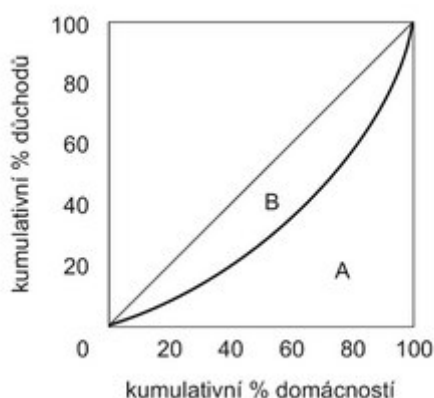
Ekvivalizovaný příjem se počítá jako podíl celkového disponibilního příjmu domácnosti a součtu jejich spotřebních (ekvivalentních) jednotek. Přepočítání na spotřební jednotku zohledňuje složení domácnosti, každému členu domácnosti je přiřazena určitá váha (Šustová, 2015).

Giniho koeficient

Giniho koeficient, slouží k měření rozdělení bohatství a příjmů v zemi a určuje stupeň sociální nerovnosti. Americký ekonom Max O. Lorenz stupeň nerovnosti znázornil graficky,

křivka se nazývá Lorenzova křivka, viz Obrázek 1. Ideální Lorenzova křivka je přímka od počátku pod úhlem 45°. Čím více se skutečná Lorenzova křivka vzdaluje od přímky rovnosti, tím jsou větší rozdíly v příjmech jednotlivců. Výpočet spočívá v poměru plochy mezi Lorenzovou křivkou a linií absolutní rovnosti (plocha B) a celkovou plochou pod linií rovnosti (A+B) viz Obrázek 1. Koeficient nabývá hodnot od 0 do 1. Hodnota blíže k 0, znamená rovnoměrné přerozdělení příjmů, a tudíž rozdíly v příjmech nejsou příliš velké. Koeficient blíží se k hodnotě 1 by poukazoval na stav absolutní nerovnosti a v příjmech jednotlivých domácností by byly velké rozdíly (Středoevropské centrum pro finance a management, 2015).

Obrázek 1: Lorenzova křivka

Zdroj: převzato z Jurečka a kolektiv (2010)

Index lidského rozvoje

Index lidského rozvoje, anglicky také jako Human Development Index (HDI), každoročně předkládá OSN. Zpracovává data týkající se nejen ekonomického rozvoje v jednotlivých zemích, ale také data z oblasti vzdělanosti a zdraví. Tento index vyjadřuje kvalitu lidského života, a to pomocí několika ukazatelů. Pro výpočet HDI je nutné vymezit dílčí indikátory. Jedná se o indikátor průměrné délky života při narození, indikátor úrovně dosaženého vzdělání, kde se bere v úvahu očekávaná a reálná průměrná délka školní docházky (počet let) a ukazatel HDP na obyvatele v paritě kupní síly (v USD). HDI se pohybuje mezi hodnotou 0 a 1, přičemž hodnota blízká 1 je přiřčleněna nejvyspělejšímu státu. Podle hodnoty HDI lze země členit do tří kategorií (Čeledová, Čevela, 2010):

- vysoce rozvinuté země při $HDI > 0,8$
- středně rozvinuté země při HDI v rozmezí 0,5 – 0,799
- nejméně rozvinuté země při $HDI < 0,5$.

Index lidské chudoby

Index lidské chudoby, anglicky Human Poverty Index (HPI), je rovněž zpracováván Rozvojovým programem OSN. Hodnotí povahu chudoby jednotlivců a domácností a měří její intenzitu v jednotlivých zemích. Sleduje stejné faktory jako index lidského rozvoje, ale z jiného úhlu pohledu. Tento index nebere v úvahu, jaký má člověk příjem, ale používá tři nepeněžní indikátory. Mezi ně patří zdravotní péče a s ní související délka života, vzdělání a životní úroveň. Výpočet HPI je rozdílný pro rozvojové země (HPI-1) a rozvinuté země (HPI-2). Liší se v podobě dílčích indikátorů.

Rozvojový svět (HPI-1):

- pravděpodobnost nedožítí se 40 let
- negramotnost dospělých
- procento populace bez přístupu k pitné vodě, ke zdravotní péči a také procento dětí mladších pěti let trpících podvýživou

Rozvinutý svět (HPI-2):

- pravděpodobnost nedožítí se 60 let
- procento populace s nedostatečnou gramotností
- procento populace žijící pod příjmovou hranicí chudoby (50 % mediánu disponibilního příjmu domácnosti)
- dlouhodobá míra nezaměstnanosti (trvajících 12 a více měsíců)

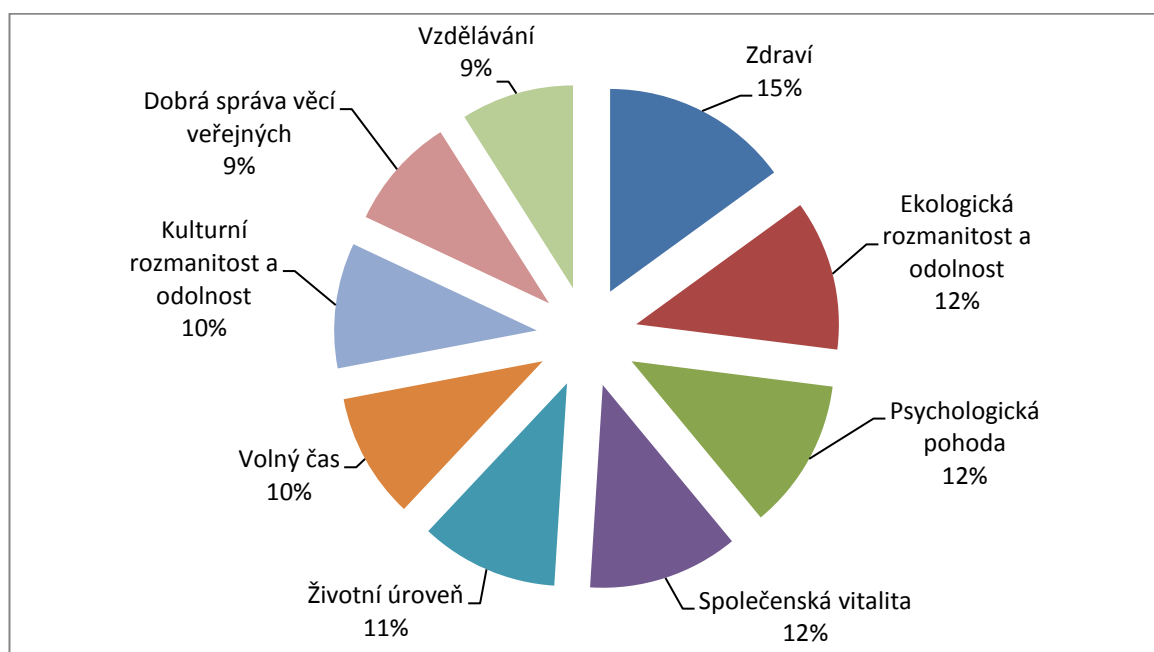
Použití odlišných ukazatelů k měření chudoby v rozvojových a vyspělých zemích poukazuje na to, jak je chudoba relativní. Index lidské chudoby může mít hodnotou od 0 do 100, kde 0 představuje minimální chudobu (Yang, 2014).

Hrubé národní štěstí

Pozoruhodný je index hrubého národního štěstí (Gross National Happiness, GNH), který zavedl v roce 1972 panovník buddhistického Bhútánského království jako oficiální indikátor. Tento index měří devět oblastí, a to životní prostředí, kulturu, správu společnosti, vzdělání, zdraví, životaschopnost komunit, využití času, duševní blaho a životní úroveň. Principem hrubého domácího štěstí je, že peníze jsou prázdná hodnota, štěstí je důležitější než bohatství.

Zkoumá se zde několik indikátorů, které se neustále zpřesňují, patří sem například i to, zda mohou občané vyváženě disponovat svým časem a mají dost času na meditace (Tožička, 2011).

Obrázek 2: Hlavní oblasti Indexu hrubého národního štěstí

Zdroj: vlastní zpracování podle Moldan (2015)

Je možné vůbec štěstí měřit? Bhútánci si pod pojmem hrubé národní štěstí představují soběstačný ekonomický rozvoj, který usiluje nejen o maximální hromadění statků a růst ekonomických ukazatelů, jakým je třeba hrubý domácí produkt, ale také štěstí všech obyvatel země. Nicméně ne všechny indikátory lze vyjádřit čísly nebo statistikami. Indikátory jsou zobrazeny na Obrázku 2 v procentuální podobě, dle jejich důležitosti. Je vidět, že kategorie jsou velmi vyrovnané. Pochopitelně dominuje zdraví.

Hrubé národní štěstí je založeno na předpokladu, že rozvoj lidské společnosti je možný, pokud materiální a duchovní rozvoj jdou ruku v ruce a navzájem se doplňují. Je tu však jeden nedostatek – štěstí je velice subjektivní, téměř každý má o něm jinou představu a ta se v průběhu života mění, proto je velmi těžké je definovat.

Hrubé národní štěstí se zjišťuje pomocí dotazníkových šetření, kde dotazník obsahuje 290 otázek a průměrná doba jeho vyplňování je 6 hodin. Finálním výsledkem je číslo v rozmezí 0 a 1 (nejvyšší hodnota GNH). I když tento index přímo nevyovídá o chudobě země, jelikož je komplikovanější, než např. hrubý domácí produkt, jeho základní premisou je, že ekonomický růst sám o sobě nic nevyovídá, dokud ho nedoprovází zlepšování kvality života a spokojenost obyvatel (Finmag, 2010).

Index lepšího života

Označován jako Better Life Index (BLI), který měří kvalitu života v zemích OECD. Zaměřuje se na blahobyt a rozvoj společnosti na základě širších kritérií, než je pouze hrubý domácí produkt. Index lepšího života od roku 2011 zahrnuje celkem 11 dimenzí, kde první tři jsou zaměřeny na materiální podmínky a zbylých osm na kvalitu života. Na stránkách OECD (OECD, 2016) lze najít nástroj, který vybízí veřejnost, aby se zapojila a ohodnotila tak dle svého úsudku každou z těchto kategorií – viz Obrázek 3.

Obrázek 3: Indikátory indexu lepšího života

Zdroj: převzato z OECD (2016)

Od roku 2011, kdy došlo k jeho spuštění, přilákal index lepšího života přes 2,6 milionu návštěvníků z téměř všech zemí světa. Nejvíce návštěvníků bylo z USA, Francie a Kanady (Sanchez, 2013).

Díky Indexu lepšího života bylo zjištěno, že uživatelé upřednostňují životní spokojenost, zdraví a vzdělání před ostatními dimenzemi. Co se týče naší země, Češi jsou obecně méně spokojeni se svým životem, než je průměr OECD (Sanchez, 2013).

2 MEZINÁRODNÍ ROZMĚR CHUDOBY

Následující kapitola se zabývá chudobou ve světě. Svět je rozmanitý, stejně tak i chudoba a přístupy k ní a pohledy na ni. Liší se dle kontinentů či zemí, ale porovnávat všechny by bylo obsahově velmi náročně. Chudobou se zabývají i dvě významné mezinárodní organizace, jako je Organizace spojených národů (dále „OSN“) či Evropská unie (dále „EU“). V této kapitole je poukázáno na to, jaký pohled na tuto problematiku tyto organizace mají a jak ji řeší. Dále je kapitola zaměřena na národní rozměr, a to na vnímání chudoby v samotné ČR.

2.1 Chudoba globální – pohled OSN

OSN je nejčastěji spojována s otázkami míru a bezpečnosti, ale ve skutečnosti valná většina zdrojů a aktivit OSN je cílena na podporu sociálního a ekonomického rozvoje. Tento závazek vyplývá z Charty OSN. Mezi základní cíle OSN dle Charty OSN (Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora, 2015), patří:

- udržovat mezinárodní mír a bezpečnost,
- rozvíjet mezi národy přátelské vztahy založené na respektování zásad rovnoprávnosti a práva na sebeurčení národů,
- spolupracovat při řešení mezinárodních ekonomických, sociálních, kulturních a humanitárních otázek a podpoře základních lidských práv a svobod,
- být centrem pro koordinaci kroků, které národy podnikají v zájmu dosažení těchto společných cílů.

V roce 2000 se konal summit v New Yorku, kterého se zúčastnily všechny členské země OSN. Jednalo se o největší shromáždění v dějinách. Na tomto shromáždění země přijaly rozsáhlý plán tzv. **Rozvojové cíle tisíciletí**. Tyto cíle měly být splněny do roku 2015. V rámci tohoto plánu byly stanoveny dílčí cíle, jejichž dosažitelnost je měřitelná. Cíle jsou zaměřeny na oblasti týkající se: vymýcení extrémní chudoby a hladu; dosažení základního všeobecného vzdělání pro všechny; podpora rovnosti pohlaví a zlepšení postavení žen; snížení dětské úmrtnosti; zlepšení zdravotní péče o matky; potírání AIDS, malárie a jiných infekčních nemocí; dosažení trvale udržitelného rozvoje a vytvoření globálního partnerství pro rozvoj (United Nations, 2010). Tyto cíle jsou zobrazeny na Obrázku 4 jednoduchými piktogramy.

Obrázek 4: Rozvojové cíle tisíciletí

Zdroj: převzato z Informační centrum OSN (2014)

Jak už bylo zmíněno, všechny dílčí cíle jsou měřitelné, jinak by bylo obtížné po roce 2015 zjistit, zda se je podařilo naplnit. Každý cíl má tedy svůj vlastní ukazatel, podle kterého jej lze měřit. Jednotlivé ukazatele pro hodnocení plnění cílů jsou uvedeny v Tabulce 1 v Příloze A.

Míra naplnění Rozvojových cílů tisíciletí v roce 2015

Když se v roce 2000 sešli státníci všech členských zemí OSN a podepsali deklaraci, jednalo se o průlomový počin. Rozvojové cíle tisíciletí se tak staly nejúspěšnější platformou zaměřenou na odstranění chudoby během 15 let. Jak bylo výše zmíněno, jednalo se o 8 cílů, které byly rozděleny do několika dílčích úkolů měřených více než 50 indikátory. Rozvojové cíle lze považovat za úspěšné, ale neznamená to, že se svět s chudobou vypořádal na 100 %. Stále ve světě žije mnoho lidí v chudobě a pokroky, které nastaly, mohou být rychle smazány v důsledku vnějších šoků, jako jsou výkyvy počasí nebo války. Nicméně je důležité shrnout

hlavní úspěchy, jež přinesly Rozvojové cíle tisíciletí. Patří mezi ně (*United Nations, 2015; ADRA, 2015*):

- Od roku 1990 kleslo procento světové populace žijící v extrémní chudobě⁸ ze 47 % na 14 %, což je 836 milionů lidí oproti původní 1,9 miliardě populace žijící v chudobě.
- Počet lidí čítající tzv. pracující střední třídu se ztrojnásobil.
- Počet podvyživených lidí obývajících rozvojové země klesl o polovinu, z 23,3 % na 12,9 %.
- Základní školní docházka se zvýšila z 83 % v roce 2000 na 91 %, stejně vzrostla také gramotnost světové populace.
- Daří se odstraňovat genderovou nerovnost, více dívek chodí do základních škol, více žen má šanci získat zaměstnání a počet žen v parlamentech se zdvojnásobil.
- Úmrtnost dětí do pěti let klesla o polovinu, z 90 na 43 úmrtí na 1000 živě narozených dětí.
- O polovinu se snížila také úmrtnost matek při porodu.
- 71 % porodů proběhlo za asistované odborné péče, oproti 59 % v roce 1990.
- Počet nově nakažených virem HIV klesl z 3,5 milionu na 2,1 milionu mezi lety 2000 a 2013.
- 13,6 milionu lidí nakažených HIV má přístup k antiretrovirální léčbě, což je obrovský nárůst oproti 800 tisícům v roce 2003.
- Výskyt případů onemocnění malárií klesl o 37 % a smrtelnost této nemoci o 58 %.
- 1,9 miliardy lidí získalo přístup k vodovodnímu zdroji.
- 2,1 miliardy lidí má lepší přístup k sanitárnímu zařízení.
- Oficiální rozvojová pomoc poskytovaná rozvinutými státy se zvýšila o 66 % a dosahuje nyní hodnoty 135,2 miliardy USD.
- 95 % světové populace má přístup k mobilnímu telefonnímu signálu.

---

⁸ Světová banka definuje extrémní chudobu jako živobytí za méně než 1,25 USD na den (The World Bank, 2008). Nové cíle udržitelného rozvoje si kladou za cíl do roku 2030 odstranit tuto extrémní chudobu všude na světě.

- K internetu je dnes připojeno 3,2 miliardy lidí.

Sice došlo ke zlepšení, ale existují však dále problémy, kterým je potřeba čelit. I přesto, že se podařilo snížit procento populace žijící v extrémní chudobě, stále jeden z osmi lidí na světě zůstává postižen chronickou podvýživou. V rozvojových zemích se stále upírá právo na vzdělání dívkám, etnickým a sexuálním menšinám či hendikepovaným lidem a dalším vyloučeným skupinám. Ženy a dívky jsou stále diskriminovány, dostávají horší práci a nemohou ovlivňovat své životy a práva, také se stále potýkají s násilím. Kromě jiného se svět potýká stále s dalšími případy, jež jsou nakaženi HIV/AIDS. Největší slabinou je hygiena, přes 2,5 miliardy lidí stále nemá přístup k základním hygienickým zařízením a miliarda nepoužívá toaletu, což vede k řadě závažných onemocnění.

Co se týče životního prostředí, je dnes emise CO₂ o 46 % vyšší než v roce 1990. Rapidně se ničí lesy, ubývají úrodné půdy a zanikají zdroje pitné vody. Poslední cíl, který byl směřován na bohaté země – finanční pomoci, obchodní výhody atd., nebyl stále splněn. Dlouhodobý cíl stále nedaří plnit, naopak čísla jsou nižší. Cílem bylo věnovat 0,7 % hrubého národního důchodu bohatých zemí na rozvojovou pomoc (Rozvojovka, 2014).

Po završení Rozvojových cílů tisíciletí byl představen nový program OSN s názvem **Cíle udržitelného rozvoje**. Byl oficiálně schválen 25. září 2015 v New Yorku. Jedná se celkem o 17 cílů, navazujících na Rozvojové cíle tisíciletí. Jedná se o program, který by měl být ukončen v roce 2030. Na Obrázku 5 lze vidět piktogramy, které představují všech 17 cílů, a to (Informační centrum OSN, 2015):

- 1) vymýtit chudobu ve všech jejích formách na světě,
- 2) vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství,
- 3) zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku,
- 4) zajistit inkluzivní a spravedlivé kvalitní vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny,
- 5) dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek,
- 6) zajistit dostupnost vody a sanitačních zařízení pro všechny a udržitelné hospodaření s nimi,
- 7) zajistit přístup k cenově dostupným spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny,

- 8) podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny,
- 9) vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace,
- 10) snížit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi,
- 11) vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce,
- 12) zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu,
- 13) přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejich dopadů,
- 14) chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje,
- 15) chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity,
- 16) podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních,
- 17) oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování.

Obrázek 5: Cíle udržitelného rozvoje

Zdroj: převzato z Informační centrum OSN (2015)

2.2 Chudoba v Evropě – pohled EU

Chudobu, ať už v rámci celé Evropy, nebo EU, nelze chápat stejně jako chudobu například v Africe. V Evropě se nachází několik států, které podle Světové banky patří mezi nejbohatší státy světa, ale i přesto jsou zde státy, kde lidé pocítují chudobu. Nejedná se však o stejné vyjádření chudoby, jako je v již zmíněné Africe. V Evropě chudý člověk neumírá hlady či žízni, jako v rozvojových zemích. Evropané se považují za chudé v případě, že se cítí určitým způsobem vyřazení ze společnosti. Pokud lidé mají práci a stálý příjem, i tak se mohou považovat za chudé, pokud si nemohou dovolit vymoženosti, které dnešní moderní doba nabízí, jet na dovolenou nebo platit veškeré účty za služby, a tudíž nevychází se svým příjmem. Je nutné brát také v potaz, že v každém státě jsou jiné příjmy a průměrná mzda se liší, tudíž chudý Němec bude na tom lépe, než chudý Čech (Evropská komise, 2010).

Ať už celý svět, EU nebo samotná ČR, nikdo nenechává problematiku chudoby bez povšimnutí. Tato diplomová práce se ale soustředí na chudobu v rámci ČR. Řešení této problematiky vychází ze samotné strategie Evropa 2020, jež byla přijata v roce 2010, a jejím úkolem je vymanit 20 milionů obyvatel zemí EU, z ohrožení chudobou a sociálním vyloučením. Strategie se zaměřuje na 5 cílů, a to: zaměstnanost, výzkum a vývoj, změnu klimatu a udržitelné zdroje energie, vzdělávání a boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení (Evropská komise, 2011). V rámci posledního cíle „boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení“ vznikla iniciativa s oficiálním názvem „2010 Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení“, jedná se o informační a osvětovou kampaň a platformu, která je jednou z iniciativ Evropy 2020, podpořenou vybranými projekty. Vláda ČR nemohla být pozadu a reagovala tak svým národním programem. V této kapitole bude uvedeno, jaké má národní program priority v oblasti boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení a jaké konkrétní projekty byly v ČR realizovány. Na závěr bude zmíněno o financování celého Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení (Informační centrum OSN, 2015).

Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení (2010)

EU se snaží také bojovat proti chudobě. Stejně jako OSN má svoji platformu. Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení je jednou z iniciativ Evropy 2020, jež je strategií EU, jejímž cílem je do roku 2020 dosáhnout nového růstu.

EU spojila síly s členskými státy a vytvořila kampaň pro rok 2010, který byl prohlášen Evropským rokem boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Tento rok je založen na jednom z principů EU, kterým je solidarita. Hlavním cílem je zvýšení povědomí veřejnosti

o souvisejících otázkách, potvrdit politický závazek EU a bojovat proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Zapojit také občanskou společnost a veřejné i soukromé subjekty do aktivit proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Kromě všech členských států se zapojilo Norsko a Island. Tato kampaň se zaměřuje na čtyři obecné cíle (Evropská komise, 2010):

- Uznání práva osob žijících v chudobě a sociálním vyloučení na důstojný život a aktivní účast v životě společnosti.
- Sdílení odpovědnosti za boj proti chudobě a aktivní účasti na něm, s důrazem jak na kolektivní činnost, tak na jednotlivé počiny.
- Prosazování soudržnosti při současném zdůraznění výhod, které všem členům společnosti přinese vymýcení chudoby a větší zapojení do společnosti.
- Politický závazek a konkrétní činnosti směřující k vymýcení chudoby a sociálního vyloučení na všech úrovních správy a stejný závazek uvnitř každé společnosti.

Evropský rok pro rozvoj (2015)

Dalším významným rokem po roce 2010, byl rok 2015, kdy EU jmenovala rok 2015 Evropským rokem rozvoje. Zároveň je tento rok posledním rokem k naplnění Rozvojových cílů tisíciletí. Tento rok byl zaměřen zejména na vnější aktivity EU ve světě. Evropa chce vymýtit chudobu na celém světě a zároveň tak inspirovat co nejvíce lidí, aby se v oblasti rozvoje angažovali. Mottem Evropského roku rozvoje je „our world, our dignity, our future“ neboli „náš svět, naše důstojnost, naše budoucnost“. Evropský rok pro rozvoj vznikl ze společné iniciativy evropských institucí a Evropské konfederace CONCORD, která sdružuje neziskové organizace pro humanitární pomoc a rozvoj (Evropská unie, 2016).

Hlavními cíli Evropského roku pro rozvoj 2015 jsou (Evropská unie, 2016):

- Informovat občany EU o rozvojové spolupráci EU s důrazem na to, čeho může EU jako největší dárcce pomoci na světě dosáhnout již dnes a jak by mohla učinit ještě více, pokud její orgány a členské státy spojí síly,
- podnítit aktivní zájem evropských občanů o rozvojovou spolupráci, posílit smysl pro odpovědnost a poskytnout příležitost k účasti na vytváření a provádění politik,
- zvýšit informovanost o úloze rozvojové spolupráce EU, která přináší celou řadu výhod, a to nejen příjemcům, ale v měnícím se a stále více vzájemně provázaném světě i občanům EU.

V rámci Evropského roku pro rozvoj probíhala řada aktivit, v rámci ČR realizované Ministerstvem zahraničních věcí, dále je realizuje Česká rozvojová agentura a mnoho nevládních neziskových organizací. Každý měsíc byl věnován jinému tématu (Evropská unie, 2016):

- Leden – Evropa a svět
- Únor – Vzdělávání
- Březen – Ženy a dívky
- Duben – Zdraví
- Květen – Mír a bezpečnost
- Červen – Udržitelný ekologický růst, slušná pracovní místa a řádné podniky
- Červenec – Děti a mládež
- Srpen – Humanitární pomoc
- Září – Demografie a migrace
- Říjen – Zajišťování potravin
- Listopad – Udržitelný rozvoj a opatření v oblasti klimatu
- Prosinec – Lidská práva a správa věcí veřejných

2.3 Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení v ČR

Dne 19. ledna 2009 bylo rozhodnuto, že přípravu a realizaci projektu Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení v ČR bude mít v kompetenci Komise pro sociální začleňování. Jedná se o poradní, iniciativní a koordinační orgán ministerstva práce a sociálních věcí v oblasti sociální politiky se zaměřením na boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Jednou z činností tohoto orgánu je podílení se na přípravách a aktivit, které se v ČR uskuteční v rámci tematických roků vyhlášených EU. Komise pro sociální začleňování se skládá ze zástupců všech rozhodujících aktérů, kteří jsou zapojeni do řešení problematiky chudoby a sociálního vyloučení, tj. ze zástupců státní správy a samosprávy, sociálních partnerů, akademické obce a zastřešujících nevládních organizací zabývajících se touto problematikou. Na základě analýzy navrhla Komise pro sociální začleňování několik priorit pro národní program Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010). V rámci národního programu bylo v ČR realizováno celkem

12 projektů, uvedeny v Příloze C, v návaznosti na všech 5 priorit, tyto priority, včetně oficiálního názvu a realizátora, jsou uvedeny v příloze B.

Financování Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení

Na podporu projektů, které korespondují s výše uvedenými prioritami, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR v rámci dotačního programu k Evropskému roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, vynaložilo 9,5 milionu korun. Větší část, a to 5 milion korun byla vynaložena na rozvoj ekonomické gramotnosti a na prevenci předlužení – tento problém postihuje široké spektrum obyvatel. Necelé 3 miliony korun zaštitily 3 projekty, které byly zaměřeny na zlepšení přístupu na trh práce osobám vzdáleným tomuto trhu. Zbytek finančních prostředků byl vynaložen na aktivizaci veřejné správy a na zvýšení úrovně vzdělanosti a konkurenceschopnosti vyloučených osob.

V rámci celé EU se na aktivity Evropského roku 2010 uvolnilo celkem 17 miliard eur. Z této částky mohla ČR využít v přepočtu 9 miliard Kč, podobnou částku vyčlenilo i Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010).

Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení a jeho vyhodnocení

Cílem tohoto roku bylo zvýšit povědomí, vybudovat nová partnerství, vytvořit dynamiku a získat silný politický závazek k boji proti chudobě v Evropě. Za tímto účelem se konaly aktivity v každé zúčastněné zemi. V každé zemi Národní realizační orgány koordinovaly celé řady akcí, projektů a publicistických kampaní, které byly přizpůsobeny národním podmínkám. Z hlediska účinnosti a dopadu Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení bylo dosaženo pokroku ve všech čtyřech cílech. Aktivit se zúčastnilo ve většině zemí mnoho zúčastněných stran, zejména nevládních organizací a sdružení. Z hlediska vlivu na širokou veřejnost, důkazy dokázaly, že se informace dostali k zhruba jedné desetině Evropanů. Podařilo se také dodat nový impuls boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení v Evropě. Ti, co jsou v této oblasti zapojeni, byli posíleni a inspirováni ke zvýšenému úsilí, spolupráci v jiných oblastech a hledání nových cest, jak čelit výzvám. Tento rok otevřel oči mnoha lidem, aby v jejich pozornosti byla realita chudoby a sociálního vyloučení v Evropě ECORYS, (2010).

3 ANALÝZA CHUDOBY V REGIONECH ČR

V 90. letech minulého století se v ČR v souvislosti s probíhajícími společensko-ekonomickými změnami zvýraznily některé prvky chudoby, podobně jako v ostatních zemích východního bloku⁹. Vzrostla nezaměstnanost a sociální podpory ze strany státu se postupně ztenčovaly. Nicméně, jak bylo zmíněno výše, chudoba v ČR se zcela liší od chudoby v rozvojových státech.

I přesto, že v dnešní době ČR patří mezi země s nízkým procentem obyvatel ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, tak není žádnou výjimkou a odstraňování chudoby je v ní věnována stále pozornost. Podle databáze Eurostatu (2016) se v roce 2015 potýkalo s chudobou 14 % obyvatel ČR. Chudobou ohrožené osoby jsou ty osoby, jejichž disponibilní příjem je dlouhodobě pod hranicí chudoby. Hranice chudoby je vymezena ve výši 60 % mediánu národního ekvivalizovaného disponibilního příjmu, a to po odpočtu sociálních transferů (Šustová, 2015).

Ohrožením a hranicí chudoby se mimo jiné zabývala také Anna Iwacewicz Orłowska (2016), která ve své práci „*Diversity of poverty in the chosen European Union countries within the period 2006–2014*“ analyzovala rozdíly a změny, týkající se hranice chudoby, ve vybraných zemích EU. Orłowska vybrala čtyři země: ČR, Maďarsko, Polsko a Slovensko. Hranice chudoby je v každé zemi EU jiná a závisí na ekvivalentním příjmu. Tato hranice se časem mění, v řadě členských států se hranice snížila (např. Řecko, Kypr) nebo zůstala téměř beze změny (Španělsko, Itálie a Portugalsko). Výsledkem této analýzy bylo, že z uvedených čtyř zemí si ČR vede nejlépe a ohrožení chudobou je tu nejmenší, naopak Maďarsko vykazovalo nejvyšší hodnoty. Mezi další zjištění patří, že míra chudoby klesá spolu s věkem, výjimkou je však Polsko, kde ohrožení chudobou jsou nejčastěji lidé ve věku 16 až 24 let, jedná se o skupinu studentů nebo lidí po škole, kteří se snaží najít první zaměstnání.

Před rokem 2010 se ČR podle metodiky EU (Eurostat, 2016) řadila k členským zemím s nejnižší mírou chudoby. V roce 2007 dosahovala míra chudoby hodnoty 10 %, zatímco průměr zemí EU činil 16 %. Chudobou byli nejvíce ohroženi nezaměstnaní, neúplné rodiny a rodiny se 3 a více dětmi, obdobně jako v jiných zemích. Od roku 2007 se zhoršovala ekonomická situace v souvislosti s celosvětovou krizí, což mělo v ČR za následek nárůst nezaměstnanosti, úbytek pracovních míst a příležitostí. Proto bylo žádoucí přijmout opatření,

---

⁹ Neoficiální označení Sovětského svazu a jeho politických satelitů. Země, které do tohoto uspořádání patřily, byly formálně nezávislé, ale fakticky byly závislé na politice Sovětského svazu. Do tohoto uskupení patřily: Albánie, Bulharsko, Československo, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Sovětský svaz a Německá demokratická republika.

kteřá by přispěla k redukci počtu osob zasažených krizí a ohrožených snížením životní úrovně, případně chudobou. Vláda ČR tak přijala několik opatření (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010). V rámci Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení bylo navrženo několik priorit, které jsou podrobněji popsány v Příloze A. První prioritou je zaměřeno na prevenci sociálního vyloučení v důsledku předluženosti. Nabídka různých půjček na dnešním trhu je velmi přesycena, jedním z důvodů, proč si lidé půjčují, může být materiální deprivace, podrobnější analýza této problematiky je provedena v následující kapitole. Pokud nemá domácnost na zaplacení různých výdajů, ať už na bydlení, spotřebiče nebo i na dovolenou, může u nich právě zmíněná deprivace nastat a využijí tak možnosti půjček, které mohou řešit jejich situaci. Ne vždy jsou však schopni splácet své dluhy a ocitají se v situaci, kde půjčky pokrývají ty předešlé a jejich zadluženost roste.

Další priority Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení jsou zaměřeny na přístup na trh práce osobám vzdáleným tomuto trhu a zvýšení úrovně vzdělanosti a tím konkurenceschopnosti chudých a vyloučených lidí na trhu práce. Jednou z ohrožených skupin jsou dlouhodobě nezaměstnaní a osoby s nedostatečnou kvalifikací/vzděláním. Na tyto kategorie osob se následující analýza také zaměřuje. Míra nezaměstnanosti a míra osob s nedostatečným vzděláním patří mezi důležité indikátory při výpočtu intenzity lidské chudoby (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010).

Součástí této analýzy je verifikace hypotézy:

„Reakce vlády ČR na vyhlášení Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení byla účinná, tj. vedla k poklesu chudoby od roku 2010 do roku 2015.“ Hypotéza bude přijata/potvrzena, pokud došlo z hlediska intenzity míry chudoby ke zlepšení alespoň v 80 %, tj. v 11 krajích ČR.

3.1 Materiální deprivace v regionech ČR

Jedním z ukazatelů, který byl vybrán pro analýzu chudoby v ČR, je materiální deprivace. Materiální deprivace se jeví jako závažná nejen z hlediska chudoby, ale také z hlediska zdravotního stavu. V roce 2008 byla pod záštitou BioMed Central provedena studie *„Material deprivation and health: a longitudinal study“* (Tøge, Bell, 2016), zkoumající vazbu mezi materiální deprivací a špatným zdravotním stavem či rizikem vzniku dlouhodobé nemoci v průběhu života. Nedostatek některých hmotných prostředků (mobil, auto atd.) může vyvolat psychické problémy, jako je pocit studu, ekonomické obavy či úzkost, spojenou s pocitem, že si osoby nemohou dovolit životní úroveň, na kterou je většina společnosti zvyklá. Tyto aspekty

mohou vést ke stresu a následnému špatnému zdravotnímu stavu. Tato studie byla provedena za období 2008 až 2011 prostřednictvím 78 139 respondentů z 27 evropských zemí včetně ČR.

Materiální deprivaci lze měřit pomocí míry materiální deprivace, která je dána podílem osob, jež si nemohou dovolit 3, resp. 4 a více položek z 9 vybraných materiálních indikátorů deprivace, zahrnujících ekonomické napětí a zboží dlouhodobé potřeby. Mezi tyto indikátory se řadí neschopnost: zaplatit neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč (tato částka se týká roku 2015, v předchozích letech byla nižší), jet na týdenní dovolenou mimo domov, jíst maso obden, vlastnit osobní automobil, dostatečně vytápěný byt, platit různé pravidelné platby a splátky za bydlení, vlastnit pračku, telefon a barevnou televizi. Vzhledem k tomu, že diplomová práce není zaměřena jen na ČR jako celek, nýbrž na její regiony – kraje, bylo nutné ukazatel upravit (např. i z důvodu nedostupnosti některých dat) a modifikovat ho. Nový ukazatel je označován jako „Robustnost materiální deprivace“ a uvádí, jaký procentuální (procentní body, nejedná se o část celku) rozsah má materiální deprivace v kraji. V návaznosti na Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení jsou uvedena data od roku 2010, kdy tato platforma byla zahájena, do roku 2015, jenž je posledním rokem s dostupnými daty dle ČSÚ.

Ukazatel robustnost materiální deprivace R lze zachytit jako sumu dílčích indikátorů vyjadřovaných pro celou ČR nebo pro každý kraj a pro každý dílčí indikátor, zachycující jím míru ohrožených obyvatel ČR, resp. kraje v %.

$$R_{i,k} = \sum_{i=1}^9 a_{i,k} \quad (1)$$

Legenda:

a_1 = neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč (pro rok 2015, ostatní roky byly výdaje nižší)

a_2 = týdenní dovolená mimo domov

a_3 = jíst maso obden

a_4 = osobní automobil

a_5 = dostatečně vytápěný byt

a_6 = platit různé pravidelné platby a splátky

a_7 = pračka

a_8 = telefon

a_9 = barevná televize

k = k -tý kraj

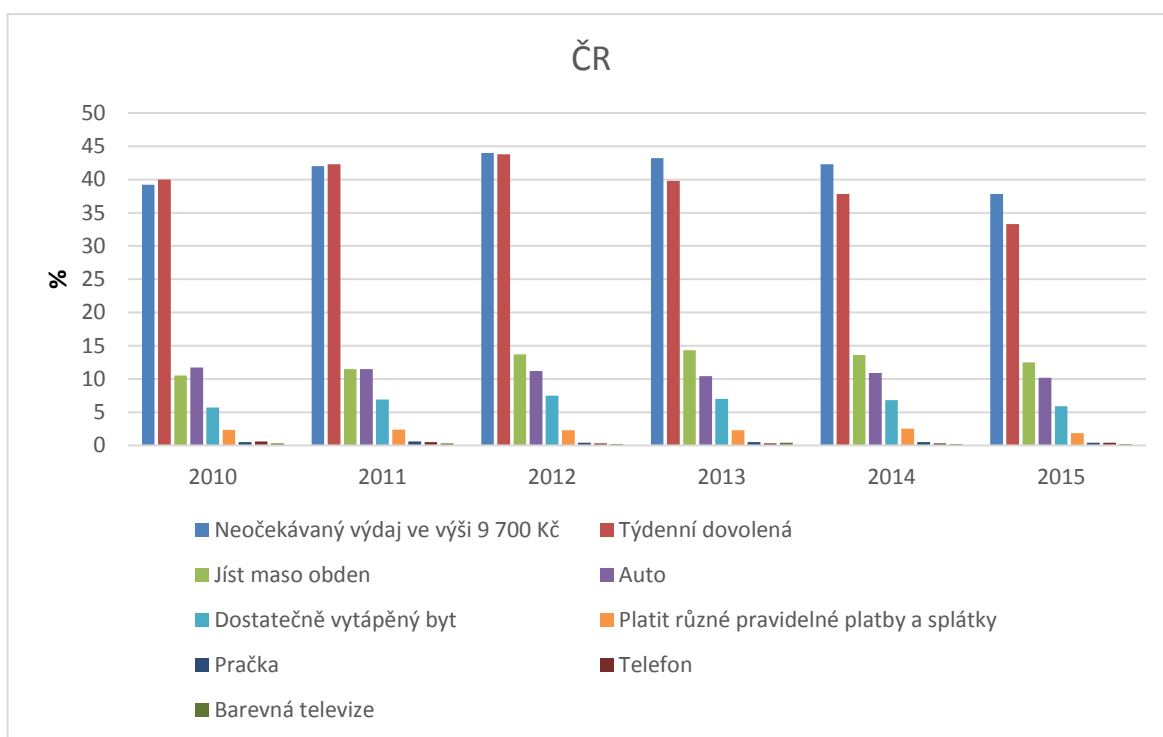
V následující analýze byla hodnocena robustnost materiální deprivace v letech 2010 až 2015. Nejdříve za celou ČR, následně pro jednotlivé kraje zvlášť.

Robustnost materiální deprivace – ČR

Tabulka 1: Robustnost materiální deprivace v ČR v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	39,2	42	44	43,2	42,3	37,8
Týdenní dovolená	40	42,3	43,8	39,8	37,8	33,3
Jíst maso obden	10,5	11,5	13,7	14,3	13,6	12,5
Auto	11,7	11,5	11,2	10,4	10,9	10,2
Dostatečně vytápěný byt	5,7	6,9	7,5	7	6,8	5,9
Platit různé pravidelné platby a splátky	2,3	2,4	2,3	2,3	2,5	1,9
Pračka	0,5	0,6	0,4	0,5	0,5	0,4
Telefon	0,6	0,5	0,3	0,3	0,3	0,4
Barevná televize	0,3	0,3	0,2	0,4	0,2	0,2
Robustnost materiální deprivace	110,8	118,0	123,4	118,2	114,9	102,6

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

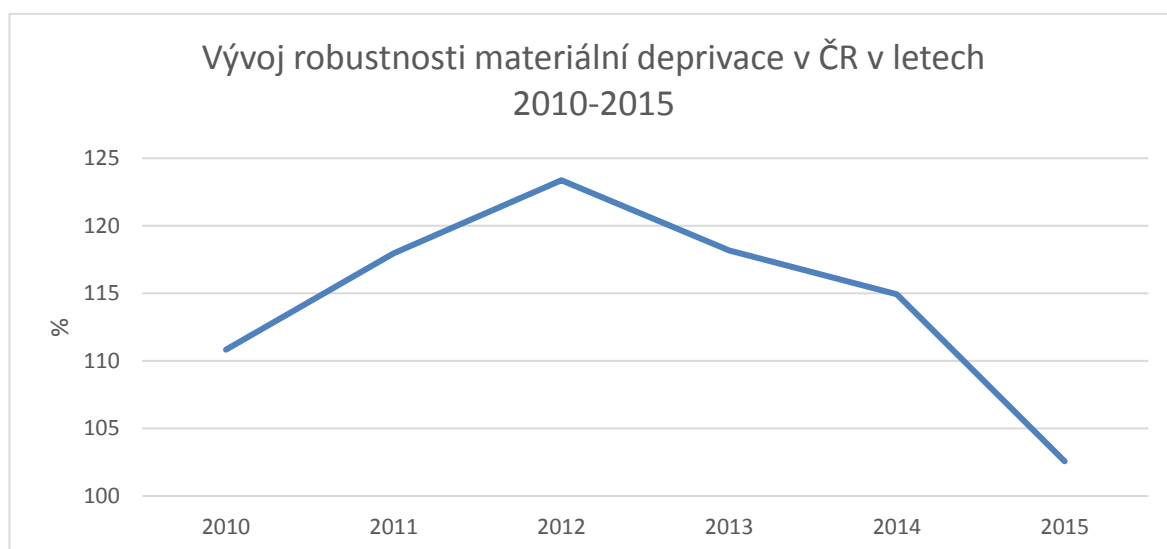

Obrázek 6: Položky materiální deprivace v ČR v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

Robustnost materiální deprivace je dána součtem procentních bodů domácností, které nejsou schopny platit či vlastnit položky uvedené v Tabulce 1. Obrázek 6 jasně ukazuje, že v českých domácnostech je největším problémem platit neočekávaný výdaj nad stanovanou hranici (pro rok 2015 byl 9 700 Kč) a neschopnost dovolit si týdenní dovolenou strávenou mimo domov. V Tabulce 1 lze vidět, že se v roce 2010 robustnost materiální deprivace v ČR pohybovala kolem 110 procentních bodů. Do roku 2012 docházelo k negativnímu jevu, dále

od tohoto roku robustnost jen klesala a v roce 2015 dosáhla nejnižších hodnot a to kolem 102 procentních bodů. Grafické vyjádření je zobrazeno na Obrázku 7.

Obrázek 7: Vývoj robustnosti materiální deprivace v ČR v letech 2010-2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

Následuje analýza materiální deprivace pomocí robustnosti materiální deprivace v jednotlivých krajích ČR v letech 2010 až 2015. Analýza je zaměřena na dílčí indikátory robustnosti materiální robustnosti, které jsou dány procentními body uvedené v Tabulkách 2 až 15 a následně jsou zachycené i graficky na Obrázcích 8 až 21.

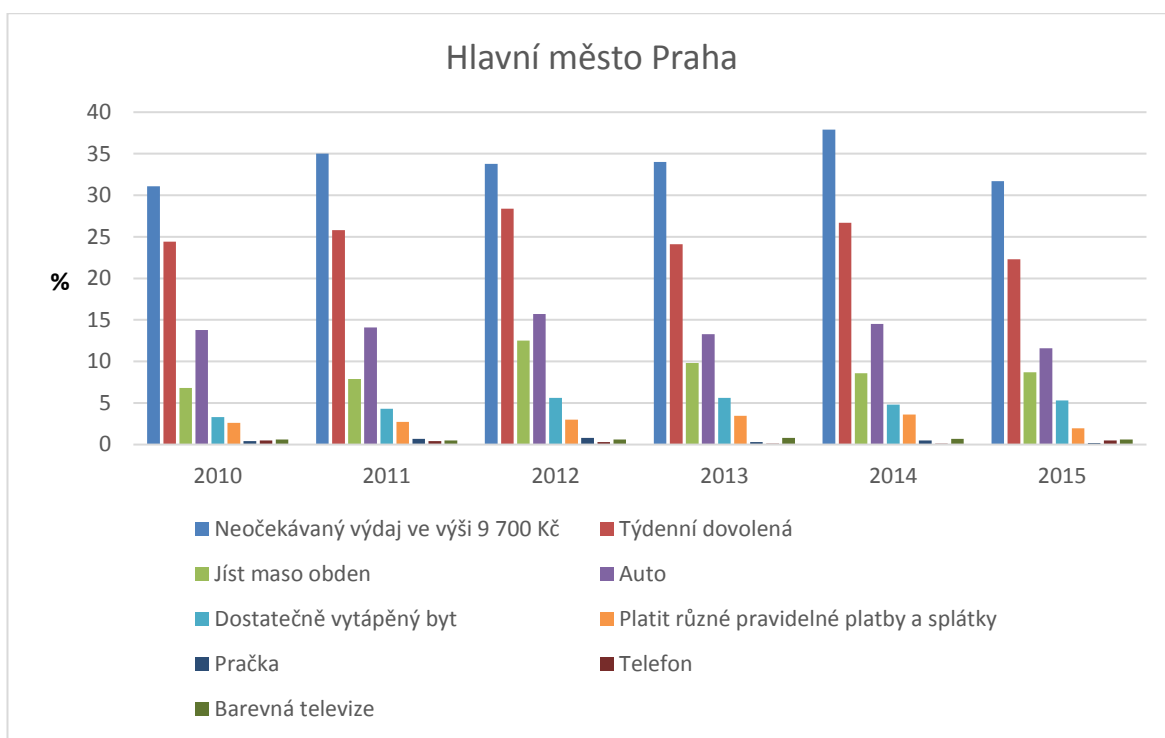
Robustnost materiální deprivace – Hlavní město Praha

Tabulka 2: Robustnost materiální deprivace v Hlavním městě Praha v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hlavní město Praha						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	31,1	35	33,8	34	37,9	31,7
Týdenní dovolená	24,4	25,8	28,4	24,1	26,7	22,3
Jíst maso obden	6,8	7,9	12,5	9,8	8,6	8,7
Auto	13,8	14,1	15,7	13,3	14,5	11,6
Dostatečně vytápěný byt	3,3	4,3	5,6	5,6	4,8	5,3
Platit různé pravidelné platby a splátky	2,6	2,7	3,0	3,5	3,6	2,0
Pračka	0,4	0,7	0,8	0,3	0,5	0,2
Telefon	0,5	0,4	0,3	0,1	0,1	0,5
Barevná televize	0,6	0,5	0,6	0,8	0,7	0,6
Robustnost materiální deprivace	83,5	91,4	100,7	91,5	97,4	82,9

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

Obrázek 8: Položky materiální deprivace v Hl. městě Praha v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

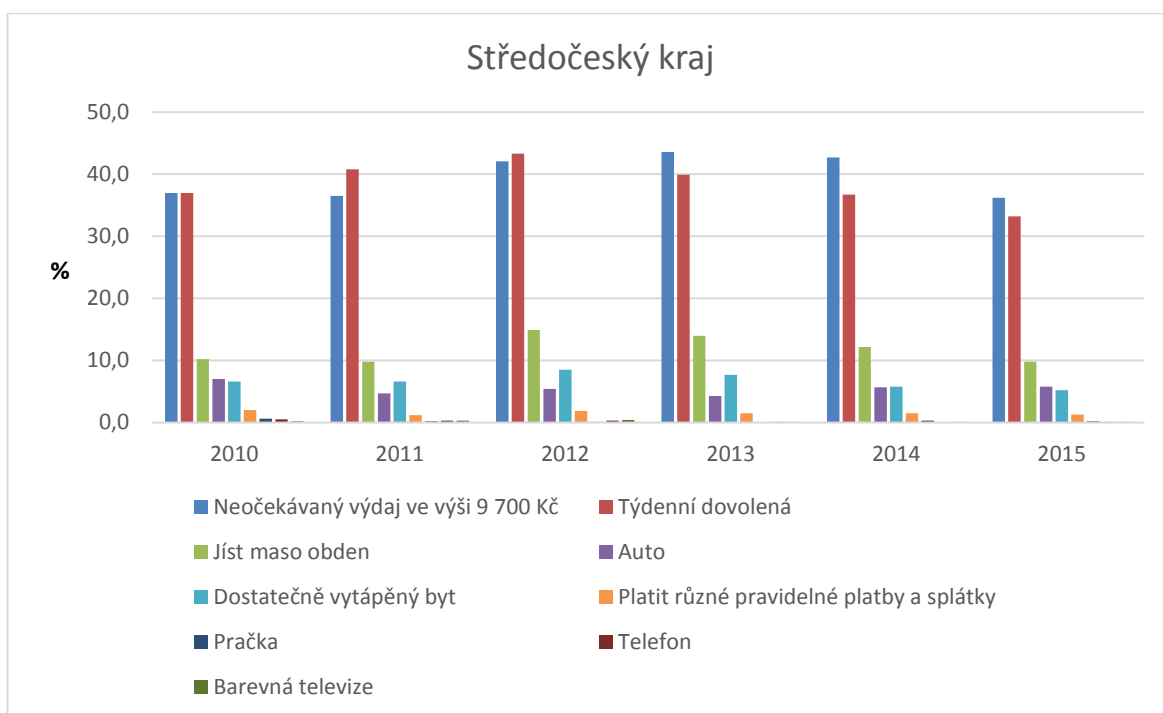
Je vidět, že v Hlavním městě Praze je robustnost materiální deprivace nižší oproti celé ČR, jak lze vidět v Tabulce 2. Je pozoruhodné, že v Praze mají domácnosti největší problém s neočekávanými výdaji, viz Obrázek 8, přesto, že je obecně známé, že jsou zde nejvyšší mzdy.

Robustnost materiální deprivace – Středočeský kraj

Tabulka 3: Robustnost materiální deprivace ve Středočeském kraji v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Středočeský						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	37,0	36,5	42,1	43,6	42,7	36,2
Týdenní dovolená	37,0	40,8	43,3	39,9	36,7	33,2
Jíst maso obden	10,2	9,8	14,9	14,0	12,2	9,8
Auto	7,0	4,7	5,4	4,3	5,7	5,8
Dostatečně vytápěný byt	6,6	6,6	8,5	7,7	5,8	5,2
Platit různé pravidelné platby a splátky	2,0	1,2	1,9	1,5	1,5	1,3
Pračka	0,6	0,2	0,1	0,0	0,3	0,2
Telefon	0,5	0,3	0,3	0,1	0,0	0,1
Barevná televize	0,2	0,3	0,4	0,1	0,1	0,1
Robustnost materiální deprivace	101,1	100,4	116,9	111,2	105,0	91,9

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

Obrázek 9: Položky materiální deprivace ve Středočeském kraji v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

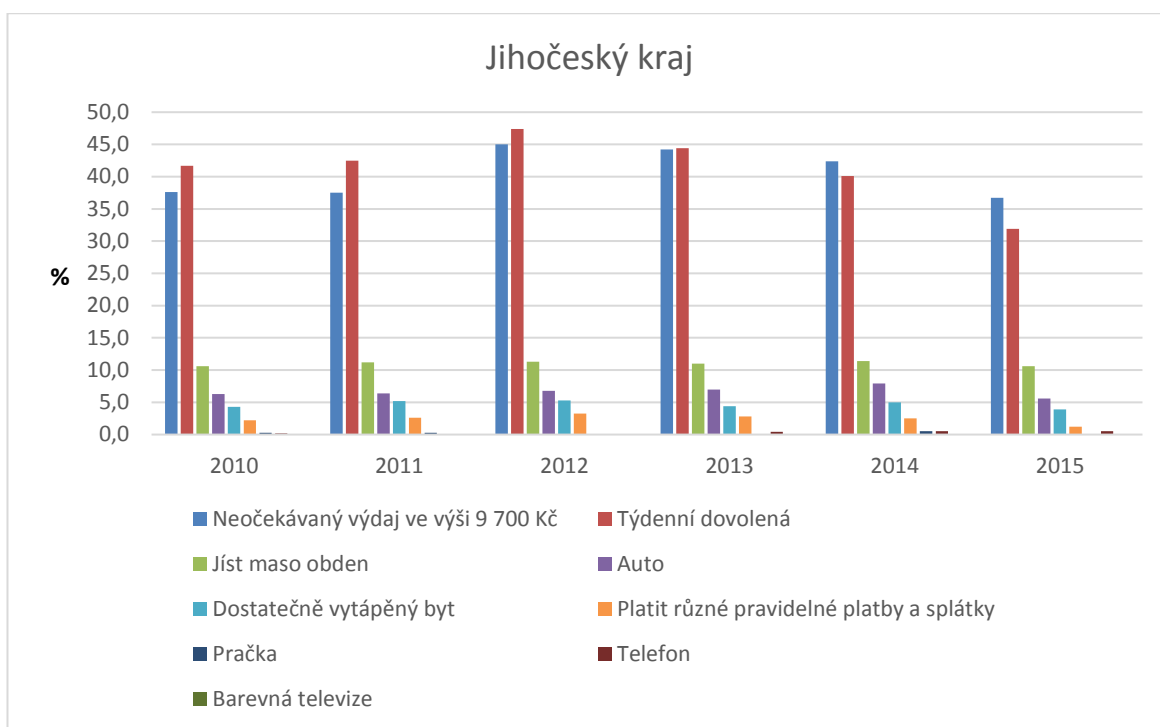
V Tabulce 3 lze vidět, že vykazovaná hodnota za rok 2012 je nejvyšší a v roce 2015 se snížila o celých 25 procentních bodů. Z Obrázku 9 je opět jednoznačné, že největší deprivace se týká neočekávaných výdajů a týdenní dovolené mimo domov.

Robustnost materiální deprivace – Jihočeský kraj

Tabulka 4: Robustnost materiální deprivace v Jihočeském kraji v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Jihočeský						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	37,6	37,5	45,0	44,2	42,4	36,7
Týdenní dovolená	41,7	42,5	47,4	44,4	40,1	31,9
Jíst maso obden	10,6	11,2	11,3	11,0	11,4	10,6
Auto	6,3	6,4	6,8	7,0	7,9	5,6
Dostatečně vytápěný byt	4,3	5,2	5,3	4,4	5,0	3,9
Platit různé pravidelné platby a splátky	2,2	2,6	3,3	2,8	2,5	1,2
Pračka	0,3	0,3	0,1	0,0	0,5	0,1
Telefon	0,2	0,0	0,0	0,4	0,5	0,5
Barevná televize	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Robustnost materiální deprivace	103,2	105,7	119,2	114,2	110,3	90,5

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

Obrázek 10: Položky materiální deprivace v Jihočeském kraji v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

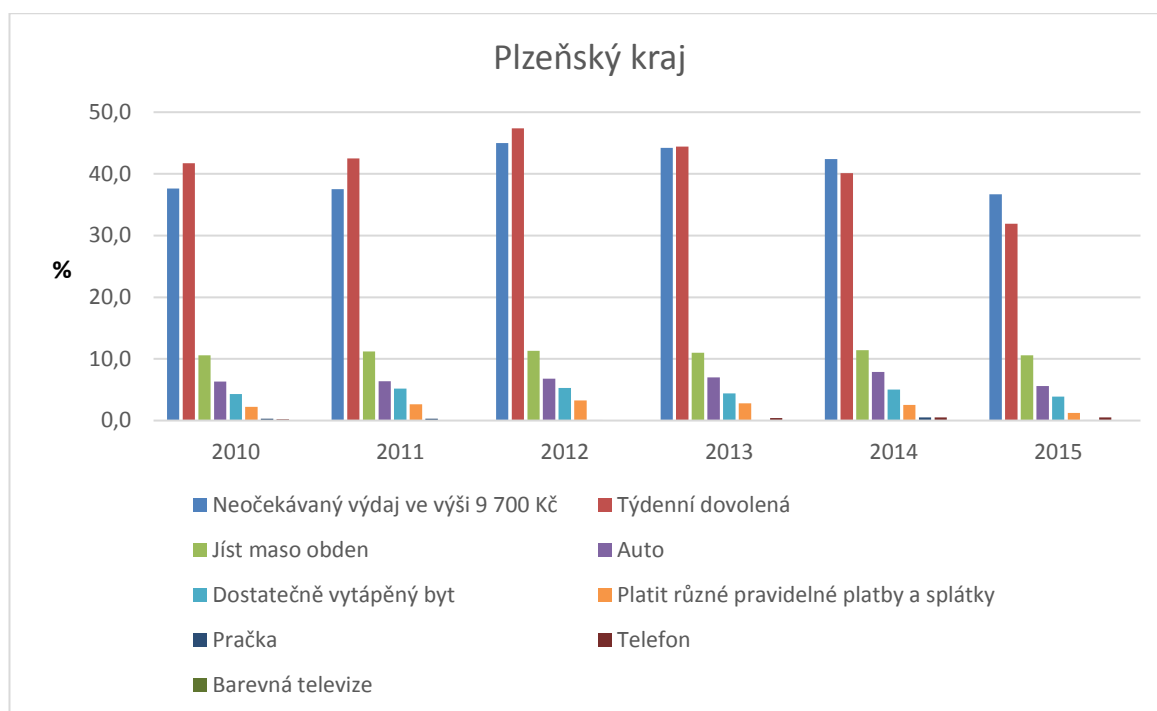
Jihočeský kraj je na tom obdobně jako Středočeský. Nejvyšší hodnoty jsou vykazovány v roce 2012 a nejnižší v roce 2015, viz Tabulka 4 a Obrázek 10.

Robustnost materiální deprivace – Plzeňský kraj

Tabulka 5: Robustnost materiální deprivace v Plzeňském kraji v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Plzeňský						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	40,2	44,5	39,9	39,3	37,8	34,5
Týdenní dovolená	48,4	54,4	53,1	42,2	34,7	31,3
Jíst maso obden	13,3	18,0	12,0	11,1	12,3	9,9
Auto	13,5	12,3	8,5	7,5	6,3	7,1
Dostatečně vytápěný byt	10,3	16,5	12,9	3,5	9,3	5,1
Platit různé pravidelné platby a splátky	1,6	1,1	0,8	1,0	0,7	1,0
Pračka	1,3	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3
Telefon	0,5	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4
Barevná televize	0,8	0,7	0,7	0,3	0,3	0,4
Robustnost materiální deprivace	129,9	147,8	128,3	105,4	102,0	90,0

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

Obrázek 11: Položky materiální deprivace v Plzeňském kraji v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

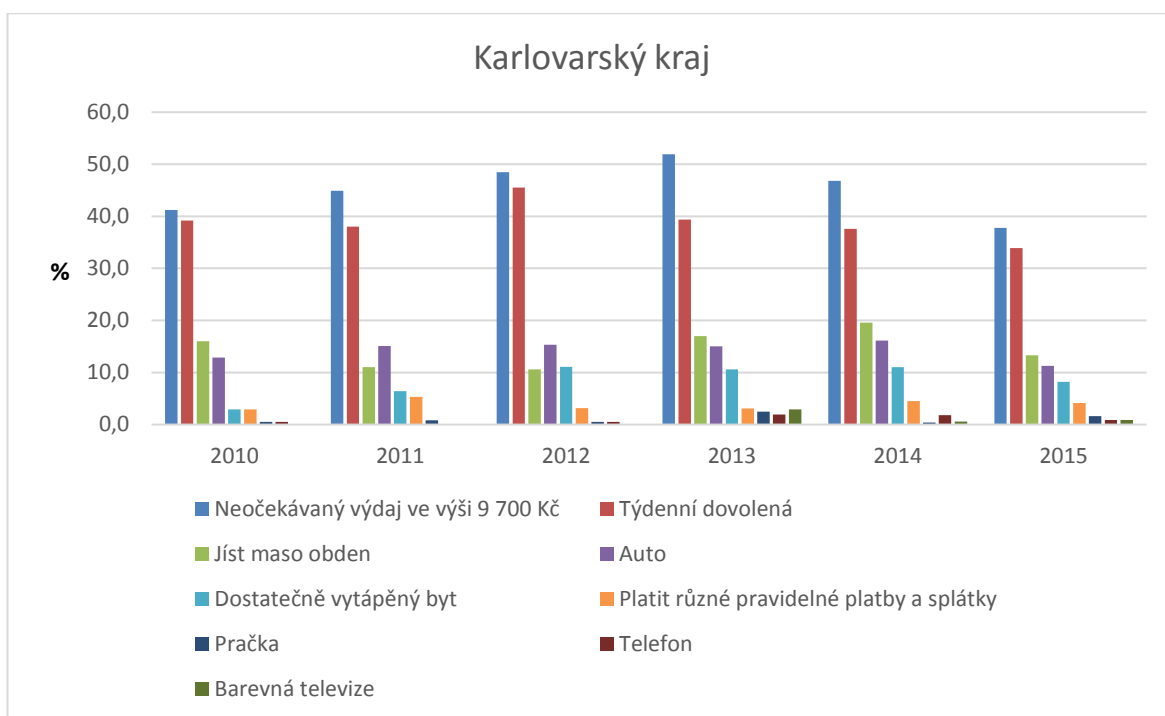
Zde stojí za povšimnutí rok 2011, kde v Plzeňském kraji, viz Tabulka 5 a Obrázek 11, robustnost materiální deprivace činila necelých 148 procentních bodů a v roce 2015 došlo k poklesu skoro o 60 procentních bodů.

Robustnost materiální deprivace – Karlovarský kraj

Tabulka 6: Robustnost materiální deprivace v Karlovarském kraji v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Karlovarský						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	41,2	44,9	48,5	51,9	46,8	37,8
Týdenní dovolená	39,2	38,0	45,5	39,4	37,6	33,9
Jíst maso obden	16,0	11,0	10,6	17,0	19,6	13,3
Auto	12,9	15,1	15,3	15,0	16,1	11,3
Dostatečně vytápěný byt	2,9	6,4	11,1	10,6	11,0	8,2
Platit různé pravidelné platby a splátky	2,9	5,3	3,2	3,1	4,5	4,2
Pračka	0,5	0,8	0,5	2,5	0,4	1,6
Telefon	0,5	0,0	0,5	1,9	1,8	0,9
Barevná televize	0,0	0,0	0,0	2,9	0,6	0,9
Robustnost materiální deprivace	116,1	121,5	135,2	144,3	138,4	112,1

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

Obrázek 12: Položky materiální deprivace v Karlovarském kraji v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

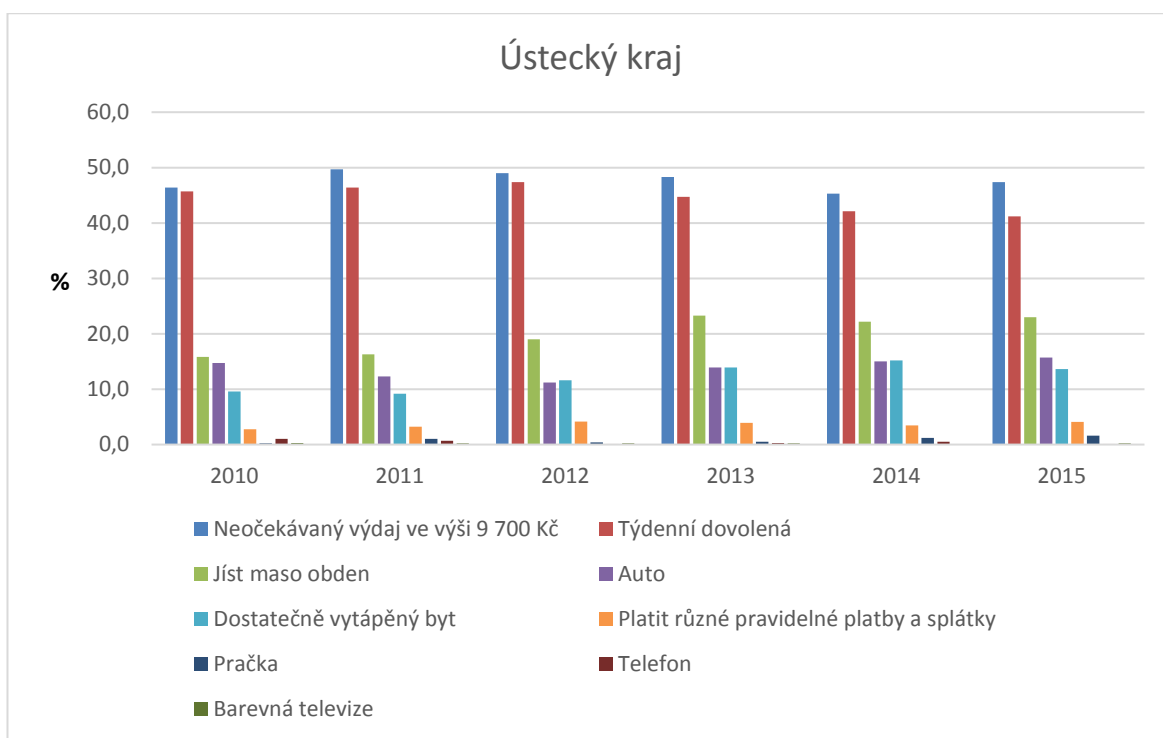
V Karlovarském kraji k výraznému poklesu nedošlo, rok 2010 a 2015 je velmi podobný. Mezi tímto obdobím docházelo však k nárůstu, viz Tabulka 6 a Obrázek 12.

Robustnost materiální deprivace – Ústecký kraj

Tabulka 7: Robustnost materiální deprivace v Ústeckém kraji v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ústecký						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	46,4	49,7	49,0	48,3	45,3	47,4
Týdenní dovolená	45,7	46,4	47,4	44,7	42,1	41,2
Jíst maso obden	15,8	16,3	19,0	23,3	22,2	23,0
Auto	14,7	12,3	11,2	13,9	15,0	15,7
Dostatečně vytápěný byt	9,6	9,2	11,6	13,9	15,2	13,6
Platit různé pravidelné platby a splátky	2,8	3,2	4,2	3,9	3,5	4,1
Pračka	0,2	1,0	0,4	0,5	1,2	1,6
Telefon	1,0	0,7	0,1	0,3	0,5	0,1
Barevná televize	0,3	0,2	0,2	0,2	0,0	0,2
Robustnost materiální deprivace	136,5	139,0	143,1	149,0	145,0	146,9

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

Obrázek 13: Položky materiální deprivace v Ústeckém kraji v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

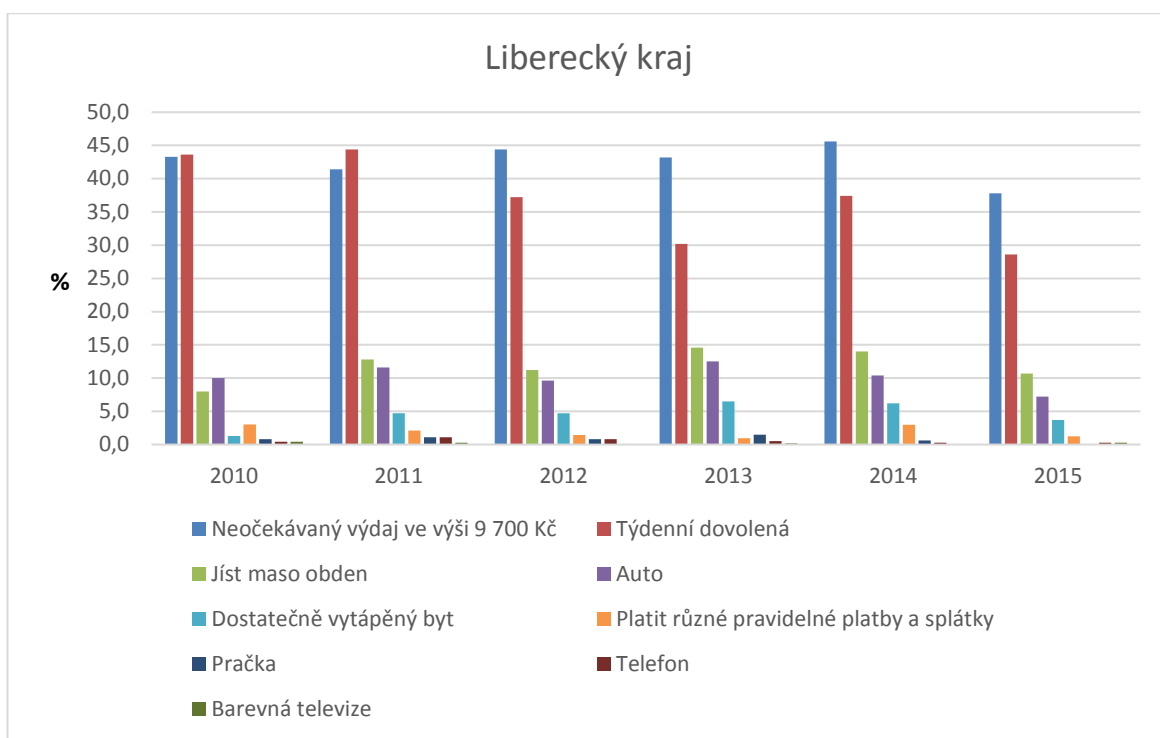
Jeden z nejkritičtějších krajů v ČR je kraj Ústecký. Tento kraj se potýká s největší nezaměstnaností. Co se týče materiální deprivace, jsou zde vykazovány největší hodnoty, opět se domácnosti nejvíce potýkají s problémem platit neočekávané výdaje, viz Tabulka 7 a Obrázek 13.

Robustnost materiální deprivace – Liberecký kraj

Tabulka 8: Robustnost materiální deprivace v Libereckém kraji v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liberecký						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	43,3	41,4	44,4	43,2	45,6	37,8
Týdenní dovolená	43,6	44,4	37,2	30,2	37,4	28,6
Jíst maso obden	8,0	12,8	11,2	14,6	14,0	10,7
Auto	10,0	11,6	9,6	12,5	10,4	7,2
Dostatečně vytápěný byt	1,3	4,7	4,7	6,5	6,2	3,7
Platit různé pravidelné platby a splátky	3,0	2,1	1,4	1,0	3,0	1,2
Pračka	0,8	1,1	0,8	1,5	0,6	0,0
Telefon	0,4	1,1	0,8	0,5	0,3	0,3
Barevná televize	0,4	0,3	0,0	0,2	0,0	0,3
Robustnost materiální deprivace	110,8	119,5	110,1	110,2	117,5	89,8

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

Obrázek 14: Položky materiální deprivace v Libereckém kraji v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1.část (2010-2015)

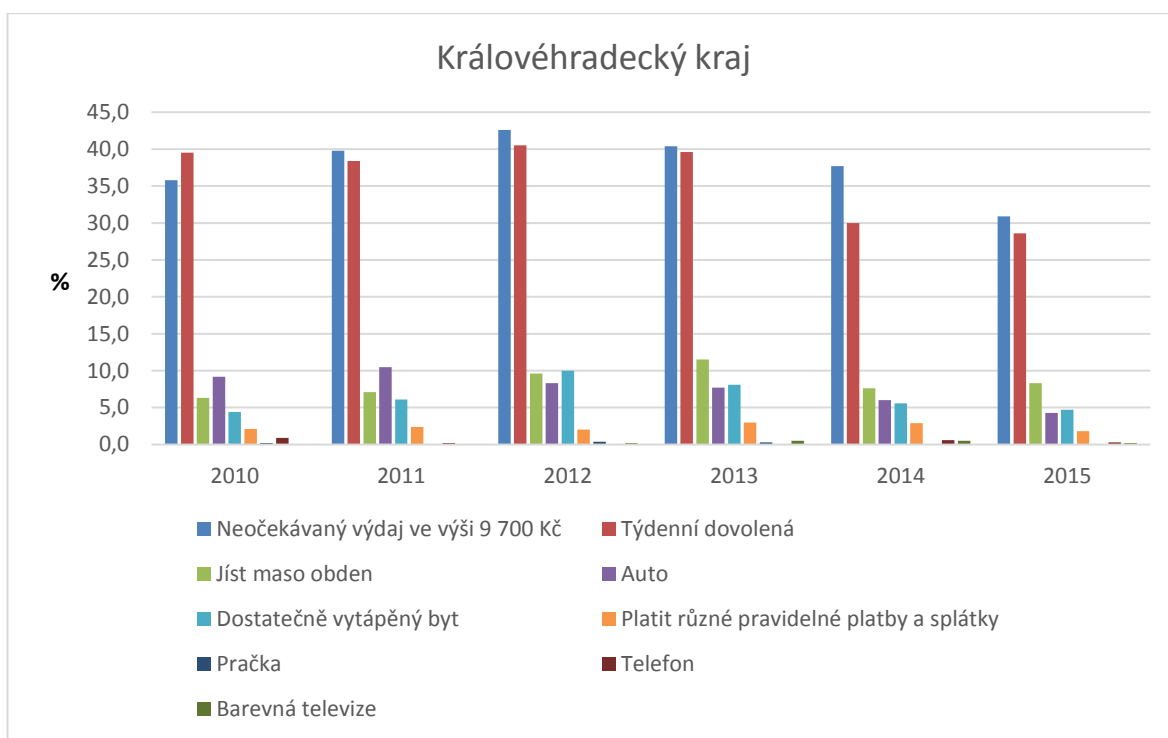
V Libereckém kraji je zajímavý rok 2010 a 2011, kdy schopnost splácet neočekávané výdaje převyšovala neschopnost dovolit si týdenní dovolenou mimo domov, to lze vidět v Tabulce 8 a na Obrázku 14.

Robustnost materiální deprivace – Královéhradecký kraj

Tabulka 9: Robustnost materiální deprivace v Královéhradeckém kraji v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Královéhradecký						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	35,8	39,8	42,6	40,4	37,7	30,9
Týdenní dovolená	39,5	38,4	40,5	39,6	30,0	28,6
Jíst maso obden	6,3	7,1	9,6	11,5	7,6	8,3
Auto	9,2	10,5	8,3	7,7	6,0	4,3
Dostatečně vytápěný byt	4,4	6,1	10,0	8,1	5,6	4,7
Platit různé pravidelné platby a splátky	2,1	2,4	2,0	3,0	2,9	1,8
Pračka	0,2	0,0	0,4	0,3	0,0	0,0
Telefon	0,9	0,2	0,0	0,0	0,6	0,3
Barevná televize	0,0	0,0	0,2	0,5	0,5	0,2
Robustnost materiální deprivace	98,4	104,5	113,6	111,1	90,9	79,1

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

Obrázek 15: Položky materiální deprivace v Královéhradeckém kraji v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

Královéhradecký kraj vykazuje jedny z nejnižších hodnot a v roce 2015 je robustnost materiální deprivace necelých 80 procentních bodů, viz Tabulka 9. Na Obrázku 15 lze vidět, že domácnosti měly opět největší problém s neočekávanými výdaji, kromě roku 2010.

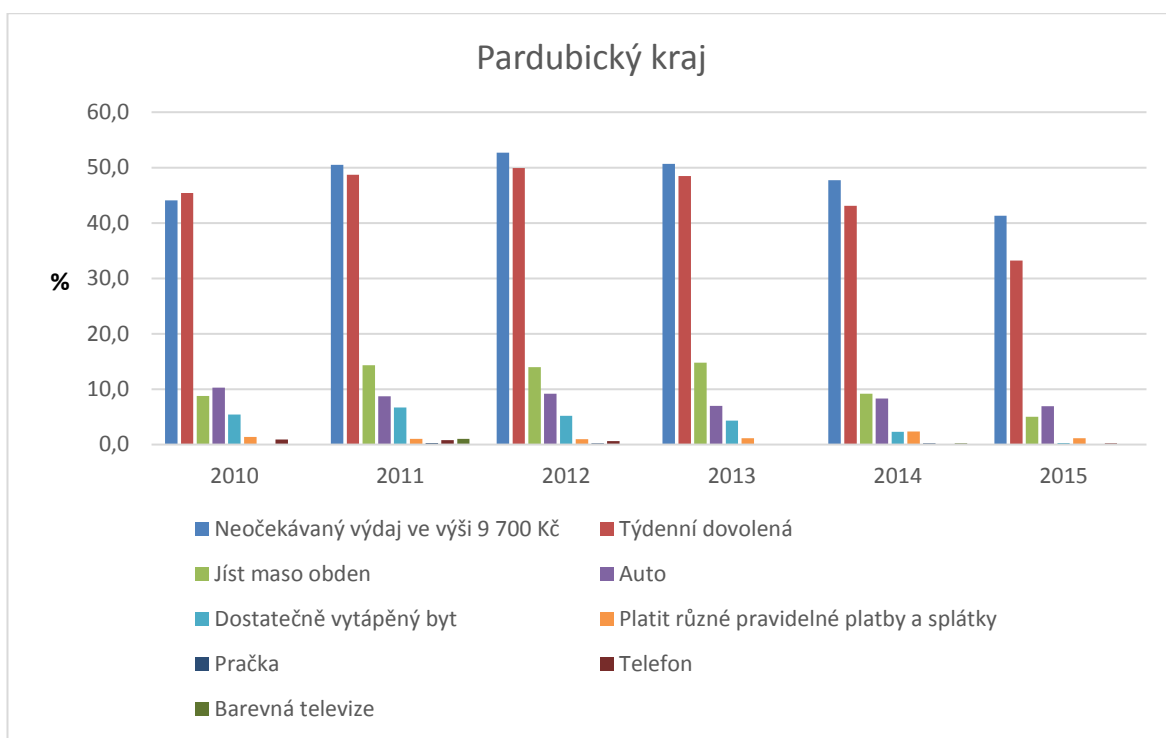
Robustnost materiální deprivace – Pardubický kraj

Tabulka 10: Robustnost materiální deprivace v Pardubickém kraji v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pardubický						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	44,1	50,5	52,7	50,7	47,7	41,3
Týdenní dovolená	45,4	48,7	49,9	48,5	43,1	33,2
Jíst maso obden	8,8	14,3	14,0	14,8	9,2	5,0
Auto	10,3	8,7	9,2	7,0	8,3	6,9
Dostatečně vytápěný byt	5,4	6,7	5,2	4,3	2,3	0,3
Platit různé pravidelné platby a splátky	1,4	1,0	1,0	1,1	2,3	1,1
Pračka	0,0	0,3	0,2	0,0	0,2	0,0
Telefon	0,9	0,8	0,6	0,0	0,0	0,2
Barevná televize	0,0	1,0	0,0	0,0	0,2	0,0
Robustnost materiální deprivace	116,3	132,0	132,8	126,4	113,3	88,0

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

Obrázek 16: Položky materiální deprivace v Pardubickém kraji v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

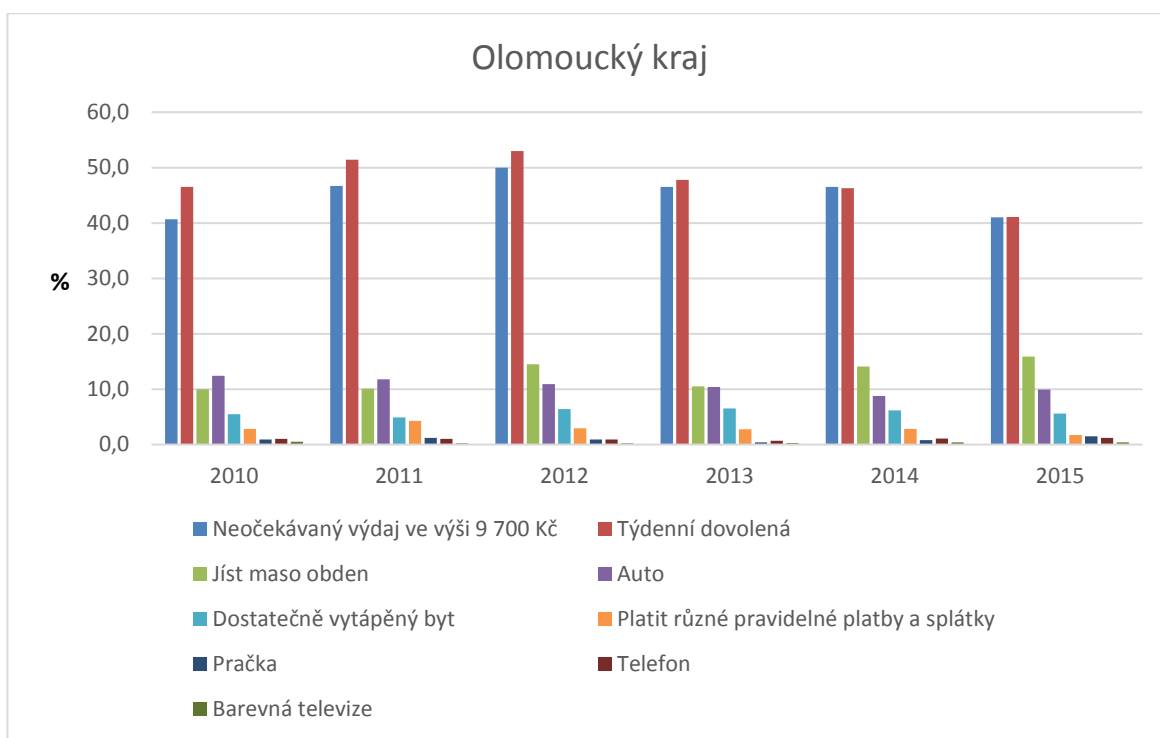
V Pardubickém kraji nejnižších hodnot bylo dosaženo v roce 2015, viz Tabulka 10 a Obrázek 16. Jako ve většině krajů převažovala neschopnost platit neočekávaný výdaj v domácnosti.

Robustnost materiální deprivace – Olomoucký kraj

Tabulka 11: Robustnost materiální deprivace v Olomouckém kraji v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Olomoucký						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	40,7	46,7	50,0	46,5	46,5	41,0
Týdenní dovolená	46,5	51,4	53,0	47,8	46,3	41,1
Jíst maso obden	10,0	10,1	14,5	10,5	14,1	15,9
Auto	12,4	11,8	10,9	10,4	8,8	9,9
Dostatečně vytápěný byt	5,5	4,9	6,4	6,5	6,2	5,6
Platit různé pravidelné platby a splátky	2,8	4,3	2,9	2,8	2,8	1,7
Pračka	0,9	1,2	0,9	0,4	0,8	1,5
Telefon	1,0	1,0	0,9	0,7	1,1	1,2
Barevná televize	0,5	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4
Robustnost materiální deprivace	120,3	131,6	139,7	125,9	127,0	118,3

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

Obrázek 17: Položky materiální deprivace v Olomouckém kraji v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

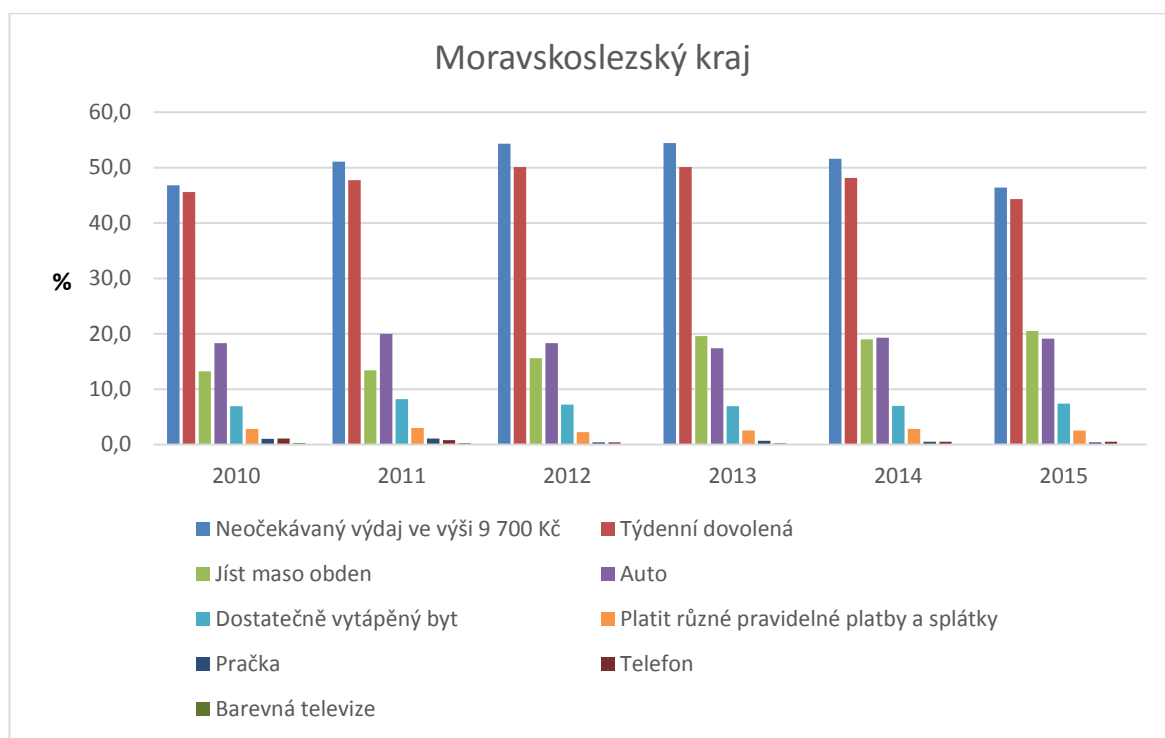
V Olomouckém kraji nedošlo k výraznému zlepšení, po roce 2010 robustnost materiální deprivace stoupala, výjimkou byl jen rok 2015, kdy byla oproti roku 2010 o 2 procentní body nižší, viz Tabulka 11. Nejčastějším problémem byla týdenní dovolená mimo domov, jak lze vidět na Obrázku 17.

Robustnost materiální deprivace – Moravskoslezský kraj

Tabulka 12: Robustnost materiální deprivace v Moravskoslezském kraji v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Moravskoslezský						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	46,8	51,1	54,3	54,4	51,6	46,4
Týdenní dovolená	45,6	47,7	50,1	50,1	48,1	44,3
Jíst maso obden	13,2	13,4	15,6	19,6	19,0	20,5
Auto	18,3	20,0	18,3	17,4	19,3	19,1
Dostatečně vytápěný byt	6,9	8,2	7,2	6,9	7,0	7,4
Platit různé pravidelné platby a splátky	2,8	3,0	2,3	2,5	2,8	2,5
Pračka	1,0	1,1	0,4	0,7	0,5	0,4
Telefon	1,1	0,8	0,4	0,2	0,5	0,5
Barevná televize	0,3	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
Robustnost materiální deprivace	136,0	145,6	148,7	151,8	148,8	141,1

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

Obrázek 18: Položky materiální deprivace v Moravskoslezském kraji v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

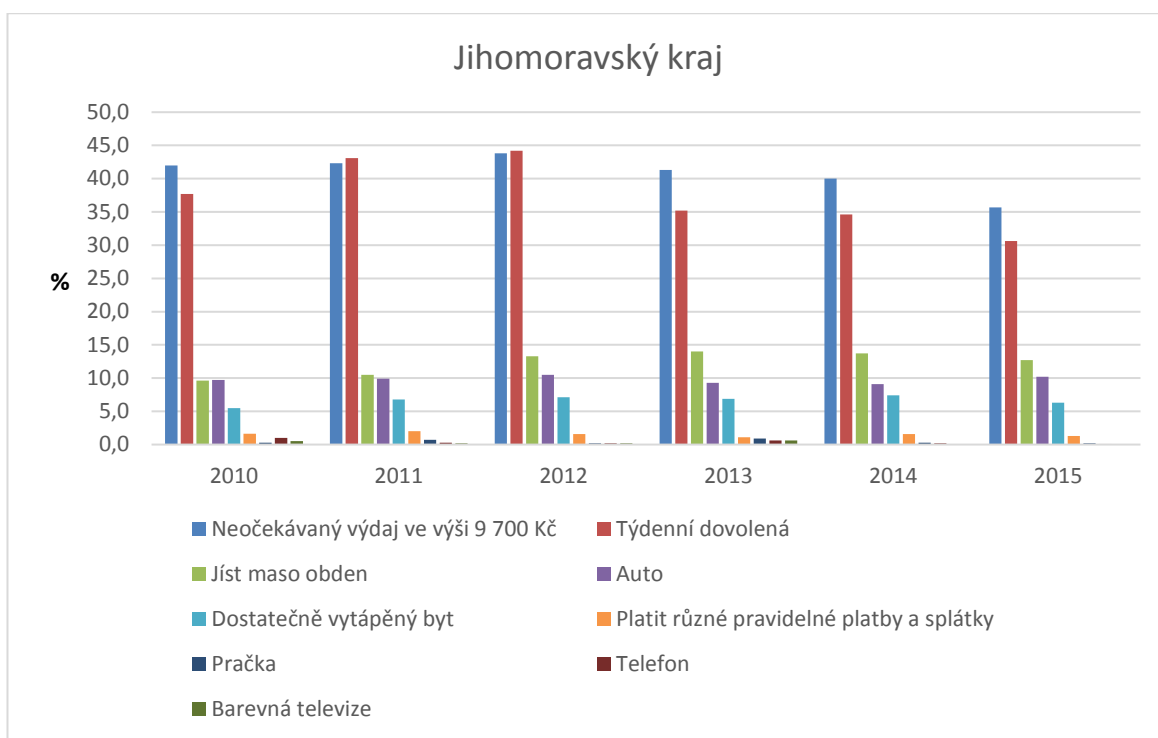
Robustnost materiální deprivace v Moravskoslezském kraji patřila k jedné z nejvyšších. Za období 2010 až 2015 neklesla ani pod 130 procentních bodů, viz Tabulka 12. Na Obrázku 18 lze vidět, že kromě neočekávaných výdajů a týdenní dovolené, dosahovaly vyšších hodnot i položky jako je pořízení automobilu a konzumace masa obden.

Robustnost materiální deprivace – Jihomoravský kraj

Tabulka 13: Robustnost materiální deprivace v Jihomoravském kraji v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Jihomoravský						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	42,0	42,3	43,8	41,3	40,0	35,7
Týdenní dovolená	37,7	43,1	44,2	35,2	34,6	30,6
Jíst maso obden	9,6	10,5	13,3	14,0	13,7	12,7
Auto	9,7	9,9	10,5	9,3	9,1	10,2
Dostatečně vytápěný byt	5,5	6,8	7,1	6,9	7,4	6,3
Platit různé pravidelné platby a splátky	1,6	2,0	1,6	1,1	1,6	1,3
Pračka	0,3	0,7	0,2	0,9	0,3	0,2
Telefon	1,0	0,3	0,2	0,6	0,2	0,1
Barevná televize	0,5	0,2	0,2	0,6	0,0	0,0
Robustnost materiální deprivace	107,9	115,8	121,1	109,9	106,9	97,1

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

Obrázek 19: Položky materiální deprivace v Jihomoravském kraji v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

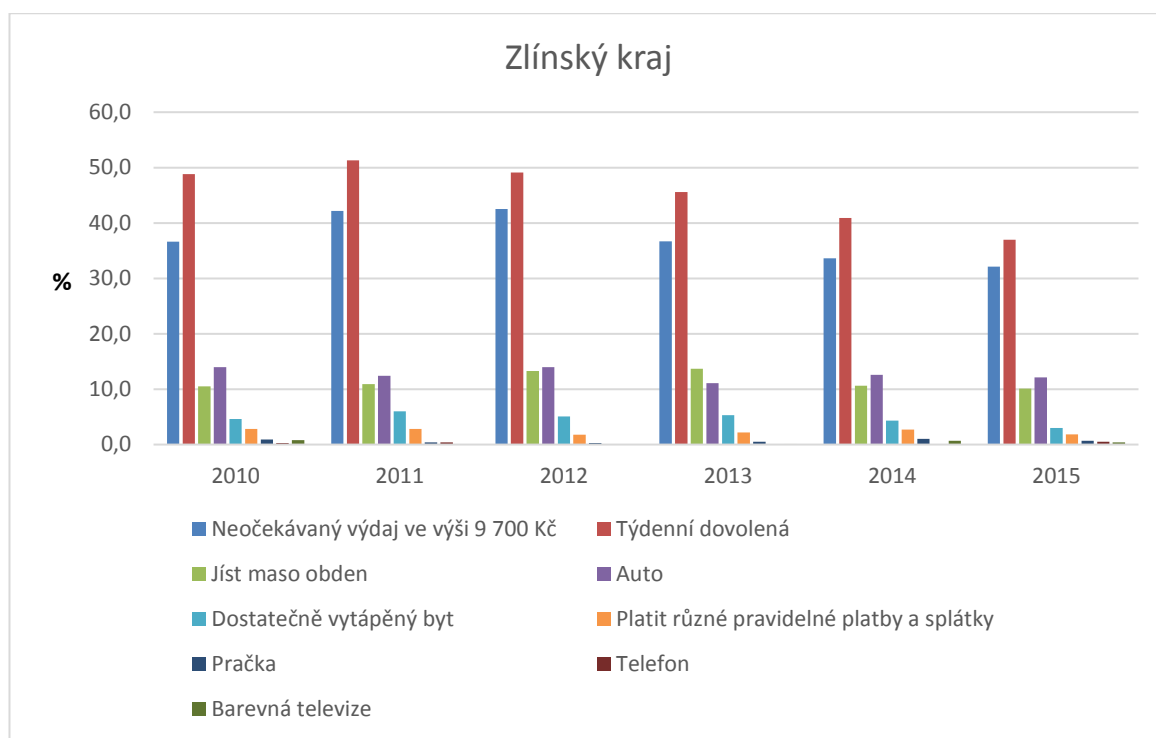
V Jihomoravském kraji nedošlo k výrazným změnám, v roce 2015 se robustnost materiální deprivace oproti roku 2010 snížila o necelých 10 procentních bodů, viz Tabulka 13. Opět převyšoval neočekávaný výdaj s týdenní dovolenou nad ostatními, viz Obrázek 19.

Robustnost materiální deprivace – Zlínský kraj

Tabulka 14: Robustnost materiální deprivace ve Zlínském kraji v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zlínský						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	36,6	42,2	42,5	36,7	33,6	32,1
Týdenní dovolená	48,8	51,3	49,1	45,6	40,9	37,0
Jíst maso obden	10,5	10,9	13,3	13,7	10,6	10,1
Auto	14,0	12,4	14,0	11,1	12,6	12,1
Dostatečně vytápěný byt	4,6	6,0	5,1	5,3	4,3	3,0
Platit různé pravidelné platby a splátky	2,8	2,8	1,8	2,2	2,7	1,8
Pračka	0,9	0,4	0,3	0,5	1,0	0,7
Telefon	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0	0,5
Barevná televize	0,8	0,0	0,0	0,1	0,7	0,4
Robustnost materiální deprivace	119,3	126,4	126,1	115,2	106,4	97,7

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

Obrázek 20: Položky materiální deprivace ve Zlínském kraji v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

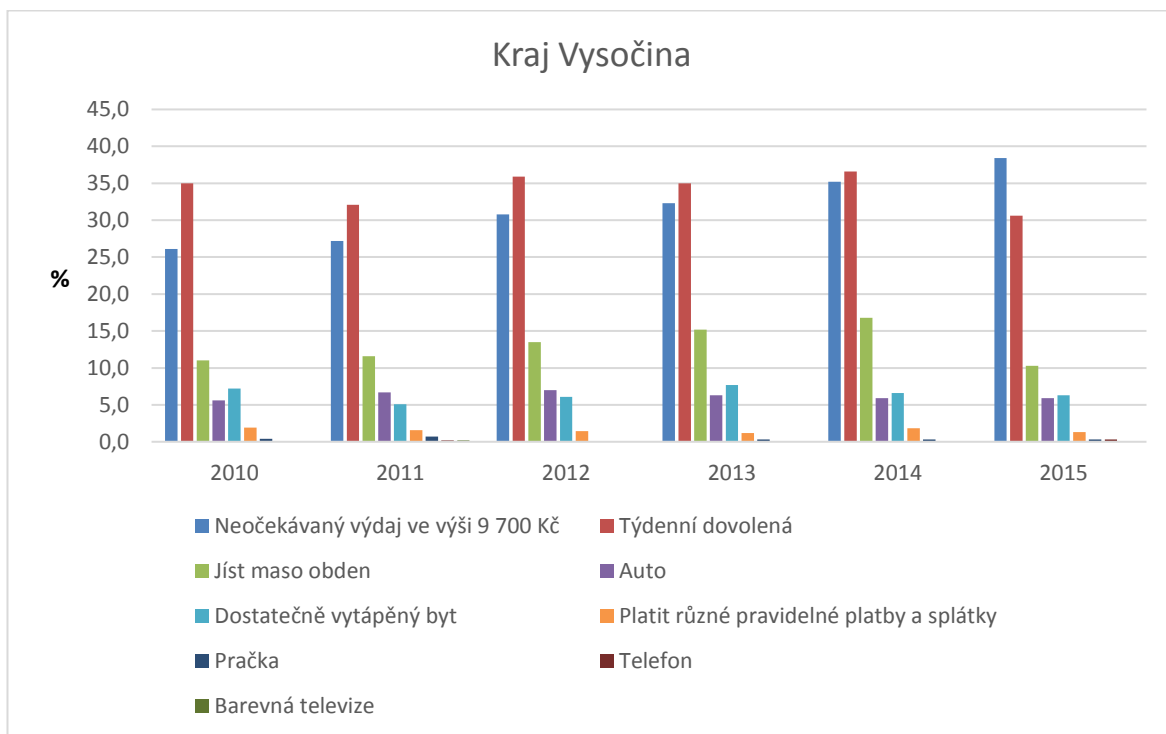
Zlínský kraj se liší oproti všem ostatním, ve všech zkoumaných obdobích výrazně převyšovala v domácnostech deprivace týkající se týdenní dovolená mimo domov, viz Tabulka 14 a Obrázek 20. Během let se tato deprivace snižovala a celková robustnost materiální deprivace v roce 2010 klesla pod hranici 100 procentních bodů.

Robustnost materiální deprivace – Kraj Vysočina

Tabulka 15: Robustnost materiální deprivace v kraji Vysočina v letech 2010–2015

Indikátor (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vysočina						
Neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč	26,1	27,2	30,8	32,3	35,2	38,4
Týdenní dovolená	35,0	32,1	35,9	35,0	36,6	30,6
Jíst maso obden	11,0	11,6	13,5	15,2	16,8	10,3
Auto	5,6	6,7	7,0	6,3	5,9	5,9
Dostatečně vytápěný byt	7,2	5,1	6,1	7,7	6,6	6,3
Platit různé pravidelné platby a splátky	1,9	1,6	1,4	1,2	1,8	1,3
Pračka	0,4	0,7	0,0	0,3	0,3	0,3
Telefon	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0	0,3
Barevná televize	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
Robustnost materiální deprivace	87,2	85,4	94,9	98,1	103,2	93,4

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

Obrázek 21: Položky materiální deprivace v kraji Vysočina v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 2. část (2010-2015)

Kraj Vysočina je krajem, který se s materiální deprivací potýká nejméně. Kromě roku 2014 se hodnota robustnosti materiální deprivace pohybovala pod 100 procentních bodů, viz Tabulka 15. Z Obrázku 21 lze vidět, že podobně jako ve Zlínském kraji převládá týdenní dovolená mimo domov.

Souhrnný pohled na kraje – meziregionální srovnání

Pro přehlednost byla všechna data sumarizována do Tabulky 16, kde lze vidět robustnost materiální deprivace jak pro ČR, tak pro jednotlivé kraje v procentních bodech. Na Obrázku 23 je zobrazeno grafické vyjádření.

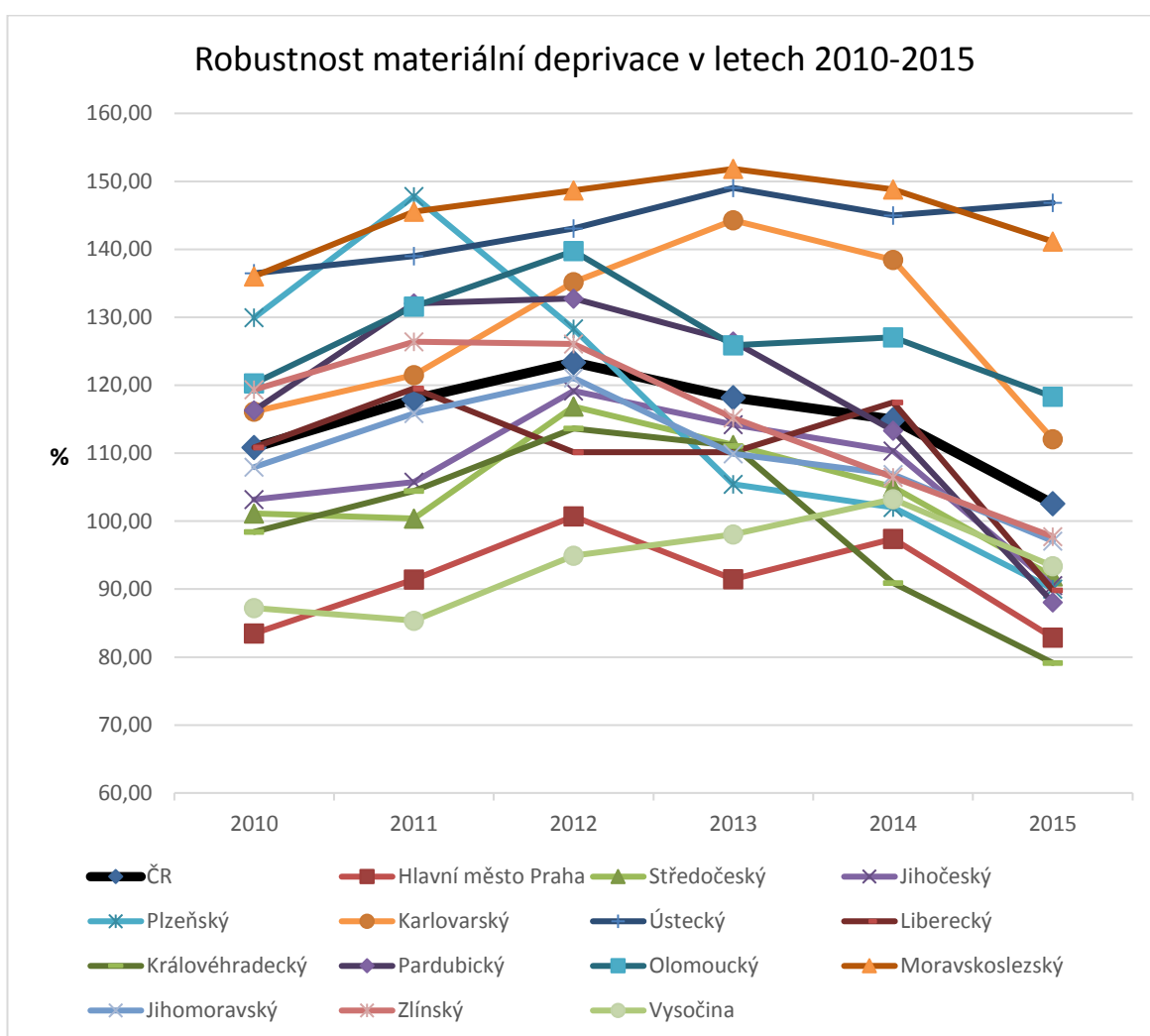
Tabulka 16: Robustnost materiální deprivace v letech 2010–2015 - 1. parametr

Robustnost materiální deprivace (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR	110,83	117,97	123,37	118,17	114,93	102,57
Hlavní město Praha	83,50	91,43	100,70	91,47	97,40	82,87
Středočeský	101,13	100,37	116,87	111,20	105,00	91,87
Jihočeský	103,20	105,73	119,17	114,20	110,33	90,53
Plzeňský	129,93	147,80	128,33	105,43	102,03	90,03
Karlovarský	116,13	121,50	135,17	144,27	138,43	112,07
Ústecký	136,47	139,00	143,07	149,03	144,97	146,87
Liberecký	110,83	119,53	110,13	110,17	117,47	89,83
Královéhradecký	98,43	104,47	113,63	111,07	90,90	79,13
Pardubický	116,30	132,03	132,77	126,43	113,33	88,03
Olomoucký	120,30	131,57	139,73	125,87	127,03	118,30
Moravskoslezský	136,03	145,57	148,67	151,83	148,80	141,13
Jihomoravský	107,93	115,83	121,07	109,90	106,87	97,07
Zlínský	119,33	126,40	126,07	115,20	106,43	97,73
Vysočina	87,23	85,37	94,93	98,07	103,23	93,40

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1. a 2. část (2010-2015)

Lze konstatovat, že na pomyslném vrcholu se ocitl Moravskoslezský kraj a vzápětí kraj Ústecký. V Tabulce 16 lze vidět, že ty to dva kraje patří mezi nejkritičtější. Moravskoslezský a Ústecký kraj ani v jednom roce nedosáhly nižších hodnot, než byly v roce 2010. Naopak nejnižších hodnot dosahuje Hlavní město Praha spolu s Krajem Vysočina. Kraj Vysočina v letech 2011 až 2013 dosahoval nejnižších hodnot. V roce 2010, 2014 a 2015 nejnižší hodnoty patřily Hlavnímu městu Praze. Je zajímavé podotknout, že při porovnání počátečního a konečného období, došlo ke zhoršení kromě Moravskoslezského a Ústeckého kraje, také v Kraji Vysočina. I přesto, že spolu s Hlavním městem Prahou měly celkové nejnižší hodnoty, patří Kraj Vysočina mezi 3 kraje, které dostaly zhoršení v roce 2015 oproti roku 2010. Nejpozoruhodnější výkyvy nastaly v Plzeňském kraji, kdy se v roce 2011 robustnost nejvýrazněji zvýšila a poté měla prudký klesající trend. Z Obrázku 8 či Obrázku 23 je patrné, že v rámci celé ČR robustnost materiální deprivace od roku 2010 klesla. I přesto, že do roku 2012 měla stoupající charakter, v roce 2015 byla robustnost materiální deprivace nejnižší. Zajímavý je také vztah jednotlivých krajů vůči ČR, která je na Obrázku 22 tučně zvýrazněna. Čtyři kraje stále setrvaly nad úrovní ČR, jedná se o kraj Olomoucký, Karlovarský, Ústecký

a Moravskoslezský. Naopak linii ČR nepřekročily za celé období kraje Jihomoravský, Jihočeský, Královéhradecký, Středočeský, Kraj Vysočina a Hlavní město Praha. Tyto kraje nabývaly nižších hodnot než ČR. Zbylé čtyři kraje v některých letech linii ČR protínají. Liberecký kraj se dostal nad úroveň ČR dvakrát, a to mezi lety 2010 a 2011 a v roce 2014, v ostatních letech byl výrazně pod linií ČR. Dalším krajem je Zlínský, kde se po roce 2012 robustnost materiální deprivace dostala pod úroveň ČR a poté stále klesala. Pardubický kraj měl do roku 2014 vyšší hodnoty oproti ČR, v roce 2014 se jeho situace zlepšila a robustnost klesla a protlnula linii ČR. Jak už bylo zmíněno, nejvýraznější výkyvy nastaly v Plzeňském kraji, který se po roce 2012, stejně tak jako Zlínský, dostal pod celostátní úroveň a nadále se v něm robustnost materiální deprivace snižovala.

Obrázek 22: Robustnost materiální deprivace v letech 2010–2015 – 1. parametr

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1. a 2. část (2010-2015)

3.2 Intenzita lidské chudoby

Jako další ukazatel, který má charakterizovat chudobu v ČR a v jejích jednotlivých regionech, je zvolen ukazatel „intenzita lidské chudoby“. Tento ukazatel vznikl modifikací indexu lidské chudoby (Human Poverty Index – HPI). Aby bylo možné získat tento index pro rozvinuté země (mezi něž je řazena ČR), je zapotřebí znát čtyři ukazatele, a to: naděje na dožití se 60 let; procento populace s nedostatečnou gramotností; procento populace žijící pod příjmovou hranicí chudoby (60 % mediánu disponibilního příjmu domácnosti) a dlouhodobou míru nezaměstnanosti (trvajících 12 a více měsíců).

V této analýze je však vytvořen nový ukazatel (Kraftová, Ďuriová, 2017) – intenzita lidské chudoby, který byl modelován přímo na ČR a respektuje tak její specifika. K vytvoření nového modelu předcházely dva hlavní důvody. Jedním z nich je nevyužití indikátoru naděje na dožití se 60 let. Vzhledem k tomu, že populace v ČR stárne, zvyšuje se tím naděje na dožití, tudíž by počet osob bez naděje na dožití se 60 let byla nulový a pro výpočet bezvýznamný. Dalším faktorem, který vedl k vytvoření nového ukazatele, je nedostupnost dat, pomocí nichž lze určit procento populace v krajích, žijících pod příjmovou hranicí chudoby.

Intenzita lidské chudoby je tedy zjišťována pomocí 4 parametrů:

- **Míra populace s nedostatečnou gramotností (G)**, která se počítá podílem osob se základním a nedokončeným vzděláním a celkovým počtem obyvatel nad 15 let.
- **Dlouhodobá míra nezaměstnanosti (N)** (trvajících 12 a více měsíců), počítána podílem nezaměstnaných osob 12 a více měsíců a ekonomicky aktivním obyvatelstvem (tím se rozumí lidé, kteří mohou vykonávat práci. Počítají se mezi ně jak zaměstnaní, tak i nezaměstnaní).
- **Robustnost materiální deprivace (R)**, vypočítána v předchozí kapitole podle vzorce (1) jako součet subjektivního vnímání míry deprivace zahrnujících 9 položek.
- **Blížkost k hranici příjmové chudoby (B)**, tento parametr je vypočítán podle vzorce (5) jako podíl ekvivalizované hranice příjmové chudoby a skutečného ekvivalizovaného příjmu. Pro výpočet ekvivalizovaných příjmů byly využity modifikované spotřební jednotky OECD. Tato analýza je rozpracována níže.

U všech parametrů platí pravidlo „čím větší hodnota, tím hůře“. Aby bylo možné provést komparaci mezi kraji, je nutné každý z parametrů porovnat s hodnotami za celou ČR. Poté bude možné porovnávat odchylky od celostátní hodnoty.

Při výpočtu je použita metoda obsahu čtyřúhelníku vyjadřující intenzitu lidské chudoby krajů, kterou lze komparovat s referenční hodnotou 4 za celou ČR, tj. $(1+1) * (1+1)$. Výsledky jsou uváděny v procentech.

$$I_{tk} = \left(\frac{R_{tk}}{R_{tCR}} + \frac{B_{tk}}{B_{tCR}} \right) \times \left(\frac{G_{tk}}{G_{tCR}} + \frac{N_{tk}}{N_{tCR}} \right) \quad (2)$$

$$G = \frac{n}{o} \quad (3)$$

$$N = \frac{U}{EA} \quad (4)$$

$$B = \frac{OP}{SPe} \quad (5)$$

$$OP = j \times h \quad (6)$$

$$SPe = SP \times j \quad (7)$$

Legenda:

I = intenzita lidské chudoby (plocha čtyřúhelníku míry ohrožení chudobou a materiální deprivací)

R = robustnost materiální deprivace

B = blízkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby

G = dlouhodobá míra nezaměstnanosti

t = období

k = k-tý kraj

CR = Česká republika

n = lidé se základním a nedokončeným vzděláním

o = celkový počet obyvatel nad 15 let

U = dlouhodobě nezaměstnaní

EA = ekonomicky aktivní obyvatelstvo

OP = očekávaný roční příjem, kterým musí domácnosti disponovat, aby nebyly ohroženy příjmovou chudobou

SP = skutečný roční čistý příjem domácností

SPe = skutečný roční čistý ekvivalentní příjem domácností

j = modifikované ekvivalentní jednotky OECD

h = hranice chudoby

Výsledek intenzity lidské chudoby lze interpretovat takovým způsobem, že pokud $I_{tk} = 4$, situace v kraji odpovídá životním podmínkám v celé ČR, pokud $I_{tk} > 4$, pak je situace ve srovnání s ČR horší a naopak.

Prvním parametrem intenzity lidské chudoby je robustnost materiální deprivace. Ta byla podrobněji analyzována v předchozí kapitole, celkové výsledky lze vidět v Tabulce 16 a grafické znázornění na Obrázku 23. Dále budou analyzovány zbývající tři parametry.

3.2.1 Míra populace s nedostatečnou gramotností

Druhým parametrem intenzity lidské chudoby je míra populace s nedostatečnou gramotností. Do této kategorie byly zařazeny osoby, které mají pouze základní vzdělání anebo žádné, tudíž nedokončené. Aby bylo možné zjistit míru populace s nedostatečnou gramotností, je potřebné znát počet obyvatel nad 15 let, jelikož během tohoto věku končí povinná školní docházka. V Tabulce 17 jsou provedeny výpočty – podíl osob se základním a nedokončeným vzděláním na celkovém počtu obyvatel nad 15 let. Výpočty jsou provedeny za celou ČR a dále za jednotlivé kraje.

Tabulka 17: Mezivýpočet míry populace s nedostatečnou gramotností v letech 2010–2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR						
<i>Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)</i>	1 498,80	1 445,04	1 407,87	1 336,11	1 279,04	1 267,66
<i>celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)</i>	9 015,35	8 965,45	8 964,64	8 951,50	8 932,53	8 935,69
Míra populace s nedostatečnou gramotností	16,62	16,12	15,70	14,93	14,32	14,19
Hlavní město Praha						
<i>Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)</i>	106,25	97,80	98,56	90,62	86,47	87,41
<i>celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)</i>	1 096,83	1 075,94	1 079,18	1 077,91	1 069,57	1 078,69
Míra populace s nedostatečnou gramotností	9,69	9,09	9,13	8,41	8,08	8,10
Středočeský						
<i>Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)</i>	168,23	156,77	153,36	147,99	144,38	140,96
<i>celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)</i>	1 063,78	1 072,36	1 082,41	1 088,06	1 093,59	1 100,11
Míra populace s nedostatečnou gramotností	15,81	14,62	14,17	13,60	13,20	12,81
Jihočeský						
<i>Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)</i>	92,36	88,93	88,00	82,81	80,19	78,31
<i>celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)</i>	545,79	542,40	541,91	541,04	540,38	539,94
Míra populace s nedostatečnou gramotností	16,92	16,40	16,24	15,31	14,84	14,50

Plzeňský						
Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)	76,20	71,00	71,20	65,71	62,67	68,25
celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)	492,50	490,00	489,90	489,40	489,30	490,04
Míra populace s nedostatečnou gramotností	15,47	14,49	14,53	13,43	12,81	13,93
Karlovarský						
Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)	59,90	56,76	56,02	52,85	51,97	51,61
celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)	262,54	258,96	258,14	256,68	255,34	254,28
Míra populace s nedostatečnou gramotností	22,82	21,92	21,70	20,59	20,35	20,30
Ústecký						
Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)	158,98	150,14	151,45	144,41	137,29	139,12
celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)	708,6	700,83	698,95	696,89	695,08	693,52
Míra populace s nedostatečnou gramotností	22,44	21,42	21,67	20,72	19,75	20,06
Liberecký						
Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)	64,17	65,90	70,04	64,67	61,46	61,00
celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)	373,72	371,39	371,29	370,57	370,18	369,97
Míra populace s nedostatečnou gramotností	17,17	17,74	18,86	17,45	16,60	16,49
Královéhradecký						
Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)	71,17	73,05	66,68	60,70	64,37	64,53
celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)	474,11	472,89	471,84	470,33	468,92	467,95
Míra populace s nedostatečnou gramotností	15,01	15,45	14,13	12,91	13,73	13,79
Pardubický						
Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)	70,36	71,53	70,16	65,48	56,64	60,07
celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)	440,93	439,59	439,21	438,39	437,74	437,40
Míra populace s nedostatečnou gramotností	15,96	16,27	15,97	14,94	12,94	13,73
Olomoucký						
Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)	103,56	96,18	91,30	91,63	81,93	78,30
celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)	550,17	546,15	544,66	542,94	541,17	539,71
Míra populace s nedostatečnou gramotností	18,82	17,61	16,76	16,88	15,14	14,51
Moravskoslezský						
Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)	201,50	200,70	192,40	182,10	177,40	177,30
celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)	1 067,15	1 053,57	1 049,11	1 044,62	1 040,11	1 035,19
Míra populace s nedostatečnou gramotností	18,88	19,05	18,34	17,43	17,06	17,13
Jihomoravský						

Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)	159,22	156,37	147,55	138,77	135,20	127,30
celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)	991,19	998,00	997,76	997,24	996,40	996,40
Míra populace s nedostatečnou gramotností	16,06	15,67	14,79	13,92	13,57	12,78
Zlínský						
Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)	92,80	88,81	83,36	80,83	74,89	73,02
celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)	507,86	506,54	504,11	502,32	500,68	499,31
Míra populace s nedostatečnou gramotností	18,27	17,53	16,54	16,09	14,96	14,62
Vysočina						
Základní vzdělání a nedokončené (tis. obyv.)	74,10	71,11	67,80	67,54	64,16	60,49
celkem obyv. nad 15 let (tis. obyv.)	440,19	436,82	436,16	435,10	434,07	433,18
Míra populace s nedostatečnou gramotností	16,83	16,28	15,54	15,52	14,78	13,96

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Statistická ročenka (2010-2015)

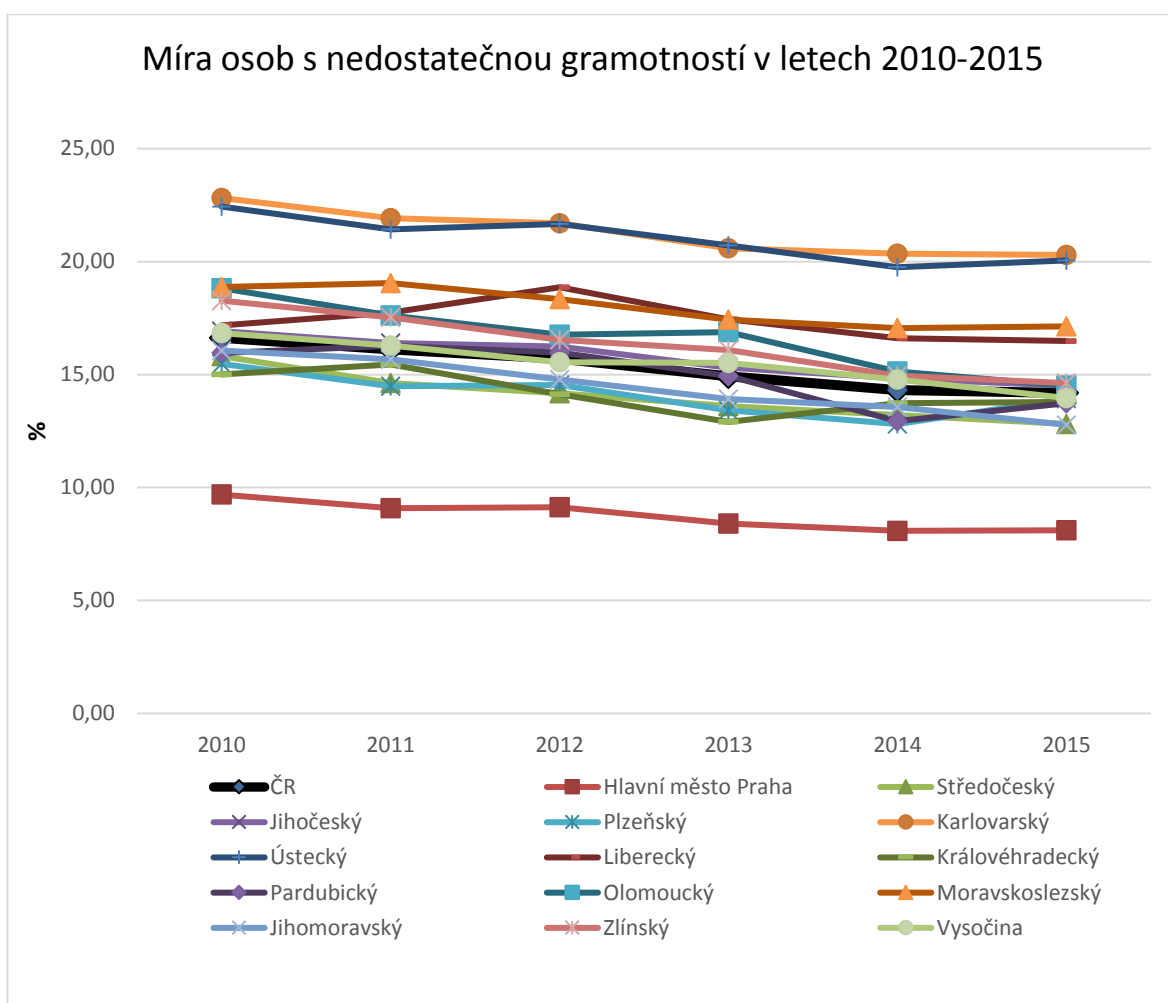
V Tabulce 18 jsou sumarizovány výpočty z předchozí tabulky. Na Obrázku 24 je graficky znázorněna míra osob s nedostatečnou gramotností v ČR a jednotlivých krajích. Nejnižší hodnot dosahuje Hlavní město Praha, naopak o zhruba 10 % více osob s nedostatečnou gramotností je v Karlovarském a Ústeckém kraji. V Tabulce 18 jsou oba kraje zobrazeny červeně z důvodu, že výše míry osob s nedostatečnou gramotností přesáhla 20 % téměř ve všech obdobích. Z hlediska času, ve všech krajích i ČR jako celku, došlo během 6 let k poklesu a vzdělanost obyvatel roste.

Tabulka 18: Míra osob s nedostatečnou gramotností v letech 2010–2015 – 2. parametr

Míra osob s nedostatečnou gramotností (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR	16,62	16,12	15,70	14,93	14,32	14,19
Hlavní město Praha	9,69	9,09	9,13	8,41	8,08	8,10
Středočeský	15,81	14,62	14,17	13,60	13,20	12,81
Jihočeský	16,92	16,40	16,24	15,31	14,84	14,50
Plzeňský	15,47	14,49	14,53	13,43	12,81	13,93
Karlovarský	22,82	21,92	21,70	20,59	20,35	20,30
Ústecký	22,44	21,42	21,67	20,72	19,75	20,06
Liberecký	17,17	17,74	18,86	17,45	16,60	16,49
Královéhradecký	15,01	15,45	14,13	12,91	13,73	13,79
Pardubický	15,96	16,27	15,97	14,94	12,94	13,73
Olomoucký	18,82	17,61	16,76	16,88	15,14	14,51
Moravskoslezský	18,88	19,05	18,34	17,43	17,06	17,13
Jihomoravský	16,06	15,67	14,79	13,92	13,57	12,78
Zlínský	18,27	17,53	16,54	16,09	14,96	14,62
Vysočina	16,83	16,28	15,54	15,52	14,78	13,96

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Statistická ročenka (2010-2015)

Z Obrázku 23 lze provést komparaci krajů s ČR. Je vidět, že 6 krajů převyšuje celostátní hodnoty a míra osob s nedostatečnou gramotností je v těchto krajích vyšší. Tyto kraje jsou v Tabulce 18 vyznačeny červeně. Nad linií ČR setrvává Karlovarský kraj, Ústecký, Moravskoslezský, Liberecký, Olomoucký a Zlínský kraj. Kraj Vysočina se svým trendem podobá situaci v ČR nejvíce, podobně jsou na tom i kraje Jihočeský a Pardubický. Pardubický však během roku 2013 nabral klesající charakter a ocitl se pod úrovní ČR. Zbývajících pět krajů dosahovalo po celé období nižších hodnot oproti celku. Jak už bylo zmíněno, největší odchýlení od ČR s nejnižší mírou osob s nedostatečnou gramotností bylo zaznamenáno v Hlavním městě Praze.

Obrázek 23: Míra osob s nedostatečnou gramotností v letech 2010–2015 - 2. parametr

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Statistická ročenka (2010-2015)

3.2.2 Dlouhodobá míra nezaměstnanosti

Dlouhodobá míra nezaměstnanosti je třetím parametrem intenzity lidské chudoby. Dlouhodobou mírou nezaměstnanosti se rozumí nezaměstnanost, trvající 12 a více měsíců. Vzhledem k tomu, že ČSÚ neudává tento parametr pro jednotlivé kraje ČR, je nutné provést mezivýpočet, a to jako podíl dlouhodobě nezaměstnaného a ekonomicky aktivního obyvatelstva. Tyto výpočty jsou provedeny v Tabulce 19.

Tabulka 19: Mezivýpočet dlouhodobé nezaměstnanosti v letech 2010–2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	99 160	82 347	82 070	106 175	90 688	58 232
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	5 269	5 223	5 257	5 306	5 298	5 310
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	0,02	1,58	1,56	2,00	1,71	1,10
Hlavní město Praha						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	5 018	4 941	5 756	8 706	8 238	6 146
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	682	659	669	670	665	668
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	0,74	0,75	0,86	1,30	1,24	0,92
Středočeský						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	8 966	8 465	8 242	10 763	9 624	6 224
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	636	643	654	661	668	673
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	1,41	1,32	1,26	1,63	1,44	0,93
Jihočeský						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	4 238	3 762	3 674	4 928	3 895	2 233
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	317	317	313	312	319	316
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	1,34	1,19	1,17	1,58	1,22	0,71
Plzeňský						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	4 547	3 415	3 108	4 026	3 222	2 124
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	291	291	291	296	295	299
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	1,56	1,17	1,07	1,36	1,09	0,71
Karlovarský						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	3 750	2 837	2 717	3 565	2 940	1 906
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	162	155	155	157	155	155
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	2,32	1,83	1,76	2,27	1,90	1,23
Ústecký						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	11 656	10 403	10 275	12 691	11 094	7 026
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	407	403	397	402	401	396
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	2,86	2,58	2,59	3,16	2,77	1,77
Liberecký						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	4 886	3 755	3 809	4 635	3 869	2 454
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	217	213	214	214	215	217
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	2,26	1,76	1,78	2,17	1,80	1,13
Královéhradecký						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	3 780	3 405	3 627	4 907	4 007	2 187
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	273	272	273	275	273	275

Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	1,39	1,25	1,33	1,78	1,47	0,80
Pardubický						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	4 420	3 402	3 430	4 275	3 137	1 757
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	253	252	257	263	263	263
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	1,74	1,35	1,33	1,62	1,19	0,67
Olomoucký						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	8 451	6 584	6 385	7 506	6 585	3 735
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	306	306	312	306	306	308
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	2,76	2,16	2,05	2,45	2,15	1,21
Moravskoslezský						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	15 212	12 407	12 296	17 001	14 721	9 795
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	605	596	600	604	601	600
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	2,51	2,08	2,05	2,82	2,45	1,63
Jihomoravský						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	12 578	10 399	10 542	12 841	11 269	7 488
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	576	577	585	597	594	599
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	2,18	1,80	1,80	2,15	1,90	1,25
Zlínský						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	6 585	4 609	4 571	5 896	4 453	2 791
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	289	290	290	296	292	295
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	2,28	1,59	1,58	1,99	1,53	0,95
Vysočina						
<i>Dlouhodobá nezaměstnanost (obyv.)</i>	5 073	3 963	3 638	4 435	3 634	2 366
<i>Ekonomicky aktivní (tis. obyv.)</i>	256	249	248	254	253	249
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti %	1,98	1,59	1,47	1,75	1,44	0,95

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Veřejná databáze (2016)

V Tabulce 20 je sumarizace předchozích výpočtů, tímto je získán třetí parametr. Na Obrázku 25 je zobrazeno grafické znázornění dlouhodobé míry nezaměstnanosti. Všem krajům dominuje kraj Ústecký, kde nejvyšší hodnota byla zaznamenána v roce 2013. Ústecký kraj spolu s Olomouckým a Moravskoslezským je v Tabulce 20 zobrazen červeně, z důvodu dosahujících nejvyšších hodnot dlouhodobé míry nezaměstnanosti. Ve většině krajů i v ČR, jako celku, nejvyšší hodnoty byly v roce 2010 a poté v roce 2013. Celkově lze shrnout, že v roce 2015 došlo ve všech krajích ke zlepšení, výjimkou je pouze Hlavní město Praha.

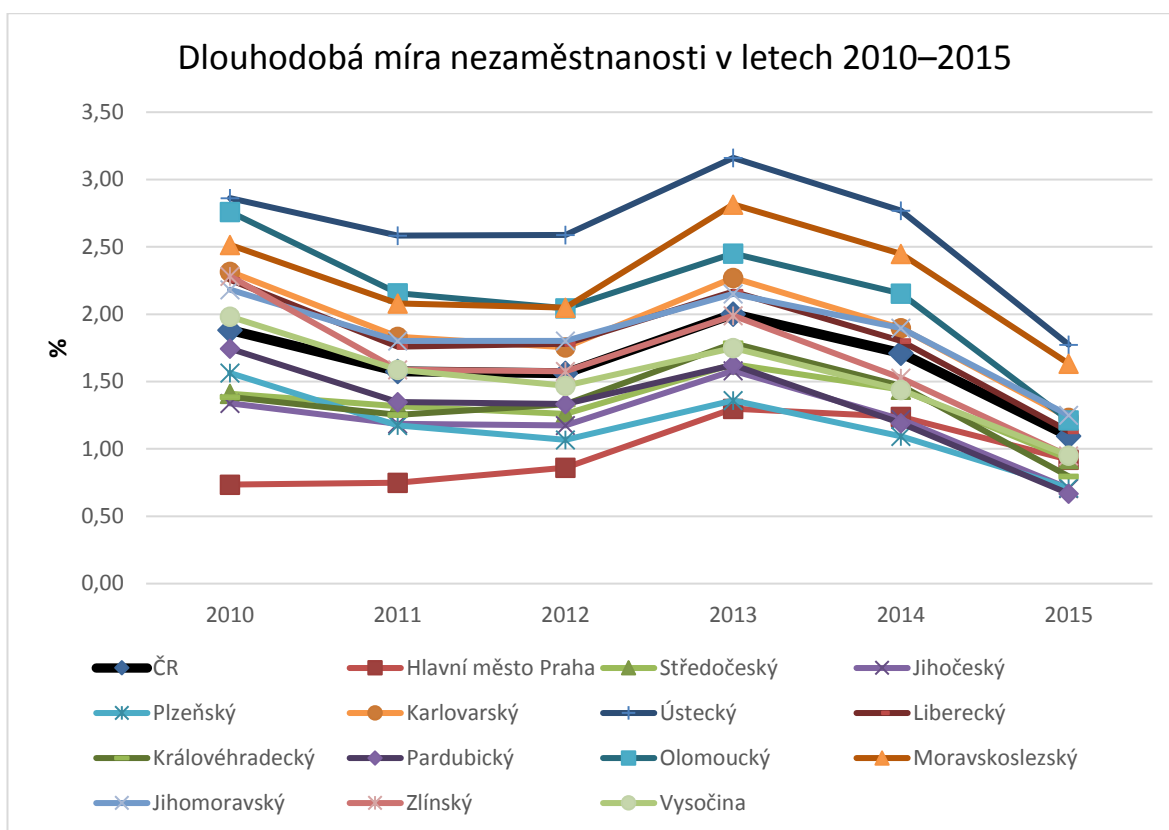

Tabulka 20: Dlouhodobá míra nezaměstnanosti v letech 2010–2015 - 3. parametr

Dlouhodobá míra nezaměstnanosti (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR	1,88	1,58	1,56	2,00	1,71	1,10
Hlavní město Praha	0,74	0,75	0,86	1,30	1,24	0,92
Středočeský	1,41	1,32	1,26	1,63	1,44	0,93
Jihočeský	1,34	1,19	1,17	1,58	1,22	0,71
Plzeňský	1,56	1,17	1,07	1,36	1,09	0,71
Karlovarský	2,32	1,83	1,76	2,27	1,90	1,23
Ústecký	2,86	2,58	2,59	3,16	2,77	1,77
Liberecký	2,26	1,76	1,78	2,17	1,80	1,13
Královéhradecký	1,39	1,25	1,33	1,78	1,47	0,80
Pardubický	1,74	1,35	1,33	1,62	1,19	0,67
Olomoucký	2,76	2,16	2,05	2,45	2,15	1,21
Moravskoslezský	2,51	2,08	2,05	2,82	2,45	1,63
Jihomoravský	2,18	1,80	1,80	2,15	1,90	1,25
Zlínský	2,28	1,59	1,58	1,99	1,53	0,95
Vysočina	1,98	1,59	1,47	1,75	1,44	0,95

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Veřejná databáze (2016)

Při komparaci jednotlivých krajů vůči ČR je z Obrázku 24 zřejmé, že nad úroveň celostátních hodnot se vyskytuje šest krajů. Jsou jimi Ústecký, Moravskoslezský, Olomoucký, Karlovarský, Jihomoravský a Liberecký. Tyto kraje jsou zobrazeny v Tabulce 20 červeně. Zlínský kraj protíná linii ČR v roce 2013 a nabývá klesající charakter, stejně tak Kraj Vysočina, ten se dostává pod hranici ČR už v roce 2012. Zbylých šest krajů je během celého období pod celostátní hranicí dlouhodobé míry nezaměstnanosti.

Obrázek 24: Dlouhodobá míra nezaměstnanosti v letech 2010–2015 - 3. parametr

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Veřejná databáze (2016)

3.2.3 Blížkost k hranici příjmové chudoby

Čtvrtým parametrem při výpočtu intenzity lidské chudoby je blízkost k hranici příjmové chudoby. Jelikož každá domácnost je složena z jiného počtu členů, je nutné zjistit váhu neboli ekvivalentní (spotřební) jednotku domácností. Tyto jednotky jsou uvedeny v Tabulce 21, jako modifikované ekvivalentní jednotky dle OECD (Český statistický úřad, 2015).

Tabulka 21: Modifikované ekvivalentní jednotky OECD v letech 2010–2015

Modifikované ekvivalentní jednotky OECD	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR	1,69	1,68	1,64	1,64	1,63	1,62
Hlavní město Praha	1,57	1,56	1,50	1,50	1,49	1,49
Středočeský	1,72	1,73	1,68	1,68	1,68	1,68
Jihočeský	1,69	1,68	1,64	1,64	1,63	1,63
Plzeňský	1,67	1,65	1,63	1,61	1,61	1,61
Karlovarský	1,69	1,67	1,62	1,60	1,61	1,59
Ústecký	1,67	1,67	1,63	1,63	1,62	1,61
Liberecký	1,69	1,69	1,66	1,65	1,64	1,64
Královéhradecký	1,68	1,68	1,65	1,64	1,64	1,63
Pardubický	1,71	1,71	1,68	1,68	1,67	1,67
Olomoucký	1,72	1,71	1,68	1,68	1,67	1,66
Moravskoslezský	1,69	1,68	1,64	1,64	1,63	1,62
Jihomoravský	1,72	1,71	1,69	1,68	1,66	1,66
Zlínský	1,74	1,73	1,73	1,73	1,73	1,71
Vysočina	1,74	1,73	1,69	1,68	1,68	1,67

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Složení domácností a roční příjmy na osobu – 1. a 2. část (2010-2015)

Aby bylo možné zjistit blízkost k hranici příjmové chudoby, je nutné zjistit, jaká je hranice příjmové chudoby v jednotlivých krajích a v ČR. Podle ČSÚ byla zjištěna celostátní hranice chudoby, viz Tabulka 22, ale aby byl výpočet přesnější, je zapotřebí vypočítat součin této hranice chudoby s počtem ekvivalentních jednotek v domácnosti. Výsledkem je tedy očekávaný roční příjem, kterým musí domácnost v kraji nebo v ČR disponovat, aby nebyla ohrožena příjmovou chudobou. Výsledky jsou zobrazeny v Tabulce 23.

Tabulka 22: Celostátní roční hranice příjmové chudoby v letech 2010-2015

Hranice příjmové chudoby (Kč)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR	111 953	113 040	114 953	116 093	118 817	122 637

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Osoby ohrožené chudobou v letech 2010-2015 (2015)

Tabulka 23: Očekávaný roční příjem, kterým musí domácnost disponovat, aby nebyla ohrožena příjmovou chudobou v letech 2010–2015

Očekávaný roční příjem (Kč)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR	189 201	189 907	188 523	190 393	193 672	198 672
Hlavní město Praha	175 766	176 342	172 430	174 140	177 037	182 729
Středočeský	192 559	195 559	193 121	195 036	199 613	206 030
Jihočeský	189 201	189 907	188 523	190 393	193 672	199 898
Plzeňský	186 962	186 516	187 373	186 910	191 295	197 446
Karlovarský	189 201	188 777	186 224	185 749	191 295	194 993
Ústecký	186 962	188 777	187 373	189 232	192 484	197 446
Liberecký	189 201	191 038	190 822	191 553	194 860	201 125
Královéhradecký	188 081	189 907	189 672	190 393	194 860	199 898
Pardubický	191 440	193 298	193 121	195 036	198 424	204 804
Olomoucký	192 559	193 298	193 121	195 036	198 424	203 577
Moravskoslezský	189 201	189 907	188 523	190 393	193 672	198 672
Jihomoravský	192 559	193 298	194 271	195 036	197 236	203 577
Zlínský	194 798	195 559	198 869	200 841	205 553	209 709
Vysočina	194 798	195 559	194 271	195 036	199 613	204 804

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Složení domácností a roční příjmy na osobu – 1. a 2. část (2010-2015)

Příjem, kterým musí domácnosti disponovat, se poté porovnají se skutečnými čistými příjmy, které domácnosti mají. Tyto skutečné čisté příjmy jsou uvedeny v Tabulce 24. Ale aby byl výsledek korektnější, je nutné skutečné čisté příjmy vynásobit opět ekvivalentními jednotkami. Výsledkem bude tedy ekvivalentní skutečný příjem domácností, tato následná modifikace je v Tabulce 25.

Tabulka 24: Skuteční čistý příjem domácností v letech 2010–2015

Skutečný čistý roční příjem domácností (Kč)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR	146 468	149 564	152 567	154 962	158 678	163 045
Hlavní město Praha	199 799	200 414	202 446	200 987	211 967	216 117
Středočeský	157 434	162 927	164 366	171 022	169 198	174 401
Jihočeský	136 694	144 256	146 564	149 832	148 172	153 516
Plzeňský	149 712	149 504	154 622	155 895	159 465	164 206
Karlovarský	134 450	150 653	148 624	149 279	144 284	159 281
Ústecký	131 838	129 106	131 473	132 085	144 700	145 067
Liberecký	137 577	137 019	149 147	146 883	149 250	158 544
Královéhradecký	140 355	151 867	146 205	150 368	154 734	169 562
Pardubický	134 052	133 844	137 899	136 517	148 983	150 718
Olomoucký	131 392	132 238	138 223	143 052	145 845	151 981
Moravskoslezský	129 881	128 355	130 850	135 197	138 473	140 513
Jihomoravský	141 393	146 240	150 569	155 774	157 666	160 003
Zlínský	133 937	138 004	145 282	142 032	143 381	144 679
Vysočina	141 123	148 938	153 330	155 425	153 648	151 715

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Složení domácností a roční příjmy na osobu – 1. a 2. část (2010-2015)

Tabulka 25: Ekvivalentní skutečný příjem domácností v letech 2010–2015

Ekvivalentní skutečný roční příjem domácností (Kč)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR	247 531	251 268	250 210	254 138	258 645	264 133
Hlavní město Praha	313 684	312 646	303 669	301 481	315 831	322 014
Středočeský	270 786	281 864	276 135	287 317	284 253	292 994
Jihočeský	231 013	242 350	240 365	245 724	241 520	250 231
Plzeňský	250 019	246 682	252 034	250 991	256 739	264 372
Karlovarský	227 221	251 591	240 771	238 846	232 297	253 257
Ústecký	220 169	215 607	214 301	215 299	234 414	233 558
Liberecký	232 505	231 562	247 584	242 357	244 770	260 012
Královéhradecký	235 796	255 137	241 238	246 604	253 764	276 386
Pardubický	229 229	228 873	231 670	229 349	248 802	251 699
Olomoucký	225 994	226 127	232 215	240 327	243 561	252 288
Moravskoslezský	219 499	215 636	214 594	221 723	225 711	227 631
Jihomoravský	243 196	250 070	254 462	261 700	261 726	265 605
Zlínský	233 050	238 747	251 338	245 715	248 049	247 401
Vysočina	245 554	257 663	259 128	261 114	258 129	253 364

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Složení domácností a roční příjmy na osobu – 1. a 2. část (2010-2015)

Na závěr je vypočten podíl mezi příjmy, kterými musí domácnost disponovat, viz Tabulka 23 a skutečnými ekvivalentními příjmy, viz Tabulka 25. Tímto podílem je získána již zmíněná

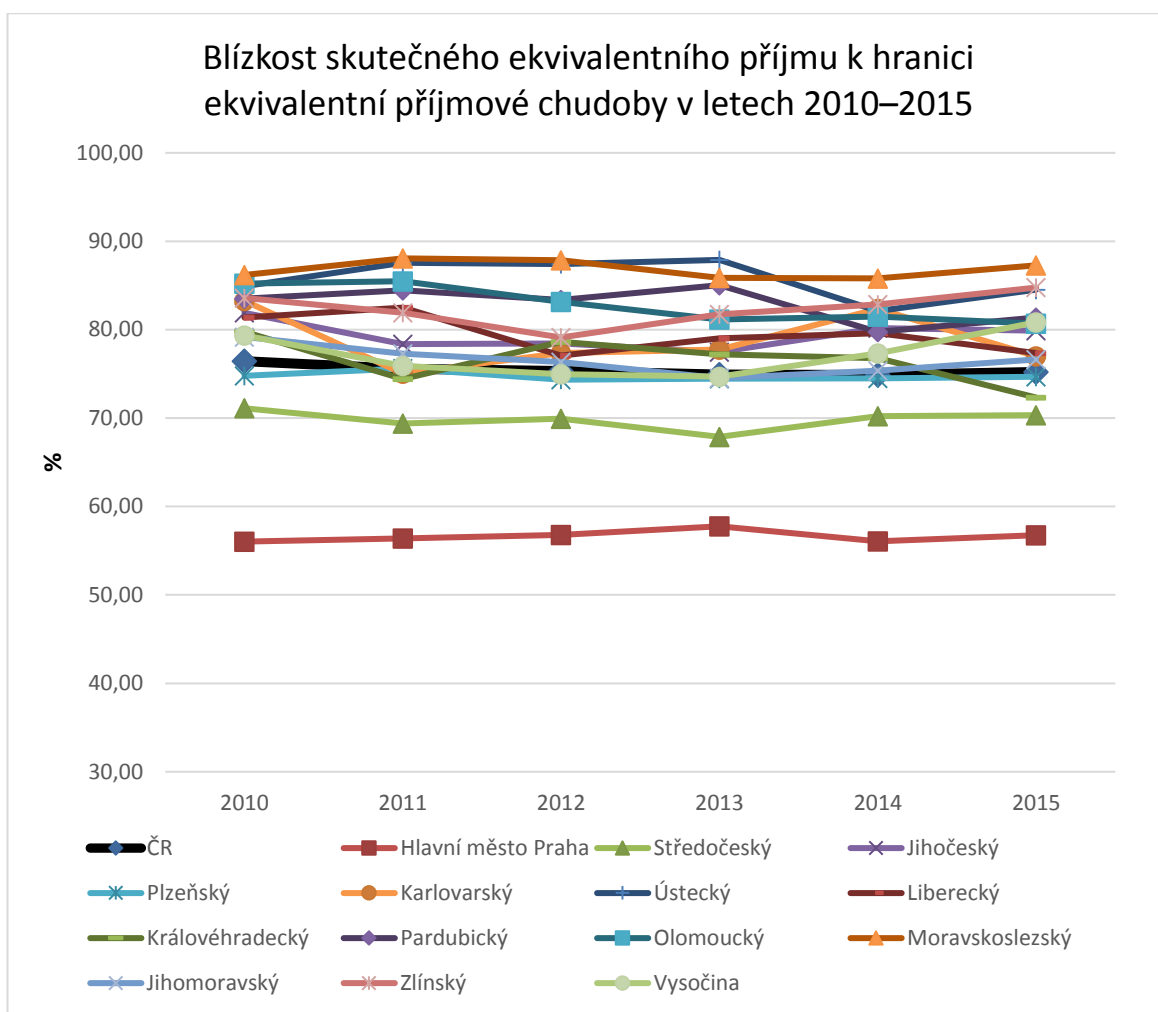
blízkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby, která je převedena na procenta. Čím více se hodnota přibližuje k 100 %, tím větší ohrožení příjmovou chudobou, pokud by se kraj dostal na celých 100 %, jeho ohrožení by bylo maximální. Tento čtvrtý parametr je zobrazen v Tabulce 26 a grafické znázornění je na Obrázku 26. Z Obrázku 26 je patrné, že Hlavní město Praha je k ohrožení příjmovou chudobou nejvzdálenější, naopak nejbliže k hranici příjmové chudoby má Moravskoslezský kraj spolu s Ústeckým krajem a Olomouckým. Tyto tři kraje jsou v Tabulce 26 zvýrazněny červeně, za celé zkoumané období jejich blízkost k hranici příjmové chudoby neklesla pod 80 %.

Tabulka 26: Blízkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby v letech 2010–2015 - 4. parametr

Blízkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby (%)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR	76,44	75,58	75,35	74,92	74,88	75,22
Hlavní město Praha	56,03	56,40	56,78	57,76	56,05	56,75
Středočeský	71,11	69,38	69,94	67,88	70,22	70,32
Jihočeský	81,90	78,36	78,43	77,48	80,19	79,89
Plzeňský	74,78	75,61	74,34	74,47	74,51	74,68
Karlovarský	83,27	75,03	77,34	77,77	82,35	76,99
Ústecký	84,92	87,56	87,43	87,89	82,11	84,54
Liberecký	81,37	82,50	77,07	79,04	79,61	77,35
Královéhradecký	79,76	74,43	78,62	77,21	76,79	72,33
Pardubický	83,51	84,46	83,36	85,04	79,75	81,37
Olomoucký	85,21	85,48	83,16	81,15	81,47	80,69
Moravskoslezský	86,20	88,07	87,85	85,87	85,81	87,28
Jihomoravský	79,18	77,30	76,35	74,53	75,36	76,65
Zlínský	83,59	81,91	79,12	81,74	82,87	84,76
Vysočina	79,33	75,90	74,97	74,69	77,33	80,83

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Složení domácností a roční příjmy na osobu – 1. a 2. část (2010-2015)

Při porovnání jednotlivých krajů vůči samotné ČR, lze z Obrázku 25 určit, že zhruba 7 krajů setrvává po celé zkoumané období nad úrovní ČR. Tyto kraje jsou zobrazeny v Tabulce 26 červeně. Nad linií ČR jsou Ústecký kraj, Moravskoslezský, Pardubický, Olomoucký, Zlínský, Jihočeský a Liberecký. Naopak pod linií ČR se ocitá Hlavní město Praha a Středočeský kraj. Oba kraje se svými hodnotami od ostatních nejvíce odlišují. Zbylé kraje mají podobný trend jako je ČR.

Obrázek 25: Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby v letech 2010–2015 - 4. parametr

Zdroj: vlastní zpracování podle Český statistický úřad: Složení domácností a roční příjmy na osobu – 1. a 2. část (2010-2015)

3.2.4 Srovnání parametrů jednotlivých regionů s ČR jako celkem

V této podkapitole bude porovnán vztah jednotlivých regionů vůči ČR z hlediska jednotlivých parametrů intenzity lidské chudoby a budou tak analyzovány rozdíly vůči celku. V Tabulce 27 jsou zobrazeny hodnoty všech 4 parametrů intenzity lidské chudoby v ČR, které byly vypočteny v přechozí podkapitole.

Tabulka 27: Procentuální vyjádření 4 parametrů intenzity lidské chudoby v ČR jako celku

Parametr/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Robustnost materiální deprivace	110,83	117,97	123,37	118,17	114,93	102,57
Míra osob s nedostatečnou gramotností	16,62	16,12	15,70	14,93	14,32	14,19
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	1,88	1,58	1,56	2,00	1,71	1,10
Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	76,44	75,58	75,35	74,92	74,88	75,22

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad, 2010-2015)

Dále budou analyzovány regionální rozdíly vůči ČR jako celku v jednotlivých parametrech intenzity lidské chudoby. Relace regionů k ČR jsou vypočteny jako podíl regionu a celku. Platí zde pravidlo, že ČR je dána hodnotou 1, pokud je tedy hodnota větší než 1, daný kraj je na tom hůře než ČR jako celek a naopak.

Relace k ČR – Robustnost materiální deprivace

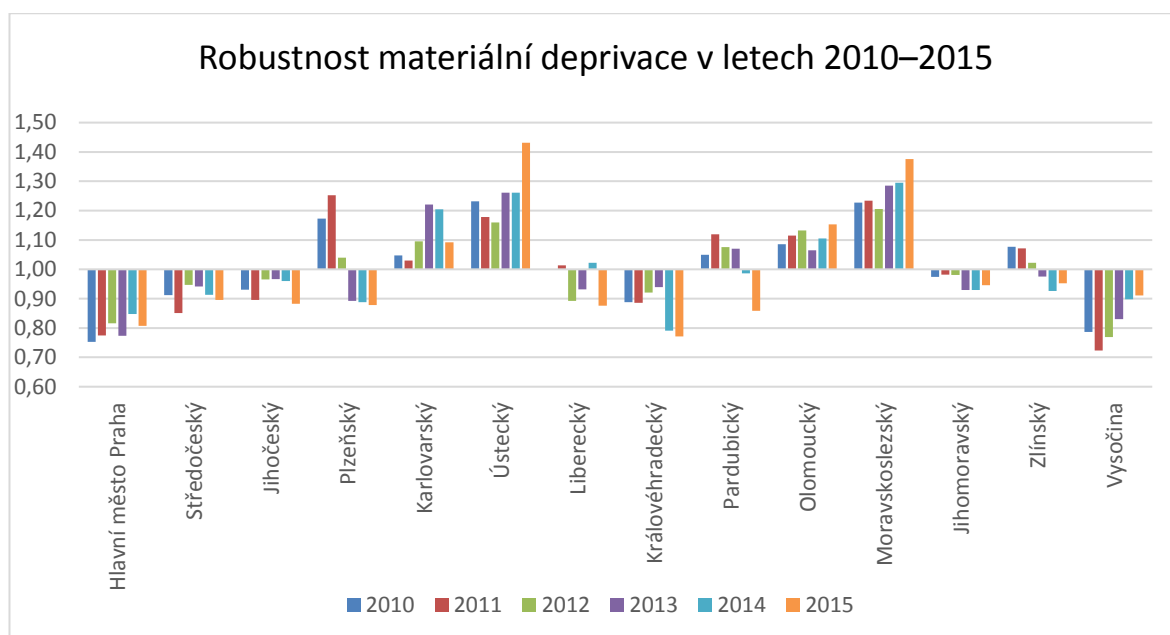
V Tabulce 28 jsou uvedeny podíly jednotlivých regionů s ČR z hlediska robustnosti materiální deprivace. Z Obrázku 26 lze vidět, že Hlavní město Praha, Středočeský kraj, Jihočeský, Královéhradecký a Kraj Vysočina za období 2010 až 2015 ani v jednom roce nedosahovala hodnot, které by přesahovaly hodnotu 1. Vůči ČR jsou tedy na tom z hlediska robustnosti materiální deprivace lépe než ČR. Opakem je však kraj Karlovarský, Ústecký, Olomoucký a Moravskoslezský.

Tabulka 28: Robustnost materiální deprivace v letech 2010–2015– relace k ČR

Kraj/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hlavní město Praha	0,75	0,78	0,82	0,77	0,85	0,81
Středočeský	0,91	0,85	0,95	0,94	0,91	0,90
Jihočeský	0,93	0,90	0,97	0,97	0,96	0,88
Plzeňský	1,17	1,25	1,04	0,89	0,89	0,88
Karlovarský	1,05	1,03	1,10	1,22	1,20	1,09
Ústecký	1,23	1,18	1,16	1,26	1,26	1,43
Liberecký	1,00	1,01	0,89	0,93	1,02	0,88
Královéhradecký	0,89	0,89	0,92	0,94	0,79	0,77
Pardubický	1,05	1,12	1,08	1,07	0,99	0,86
Olomoucký	1,09	1,12	1,13	1,07	1,11	1,15
Moravskoslezský	1,23	1,23	1,21	1,28	1,29	1,38
Jihomoravský	0,97	0,98	0,98	0,93	0,93	0,95
Zlínský	1,08	1,07	1,02	0,97	0,93	0,95
Vysočina	0,79	0,72	0,77	0,83	0,90	0,91

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1. a 2. část, 2010-2015)

Obrázek 26: Robustnost materiální deprivace v letech 2010–2015 – relace k ČR

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad: Domácnosti podle krajů – 1. a 2. část, 2010-2015)

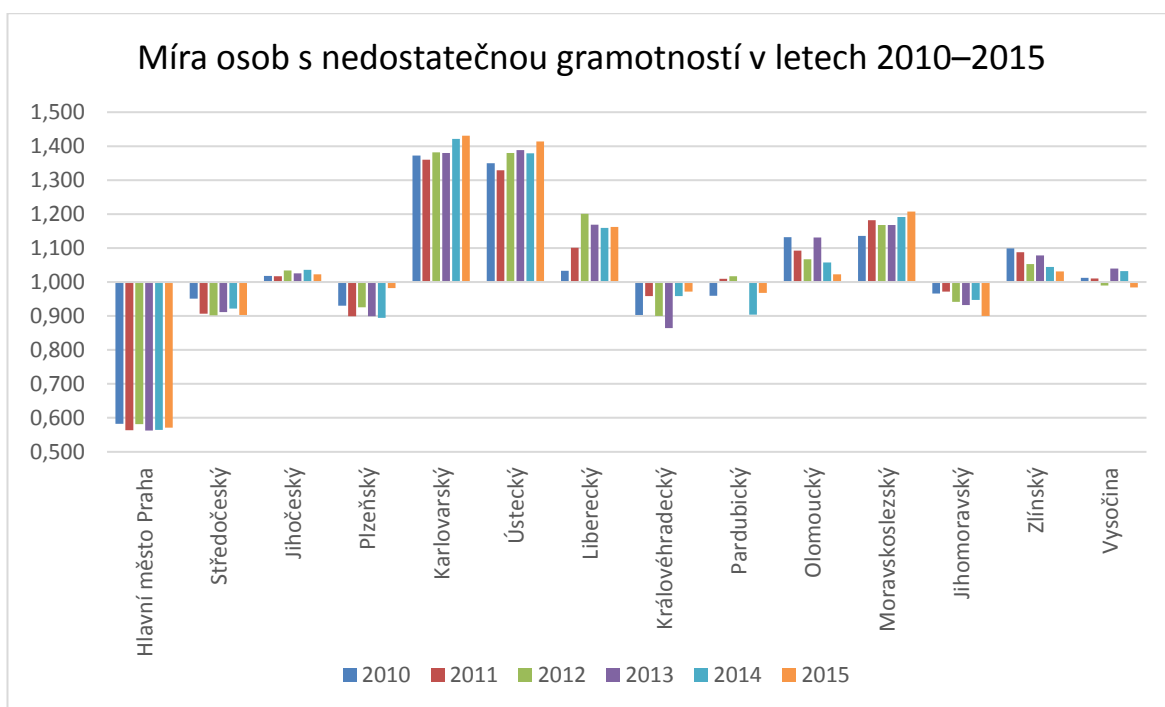
Relace k ČR – Míra osob s nedostatečnou gramotností

V Tabulce 29 jsou uvedeny podíly jednotlivých regionů a ČR z hlediska míry osob s nedostatečnou gramotností. Na Obrázku 27 lze vidět, že vůči ČR je na tom opět nejlépe Hlavní město Praha, dále také Středočeský kraj, Plzeňský, Královéhradecký a Jihomoravský. Naopak vysokých hodnot nabývá kraj Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Olomoucký a Moravskoslezský. Nejvíce se blíží 1 kraj Jihočeský a Kraj Vysočina.

Tabulka 29: Míra osob s nedostatečnou gramotností v letech 2010–2015 – relace k ČR

Kraj/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hlavní město Praha	0,58	0,56	0,58	0,56	0,56	0,57
Středočeský	0,95	0,91	0,90	0,91	0,92	0,90
Jihočeský	1,02	1,02	1,03	1,03	1,04	1,02
Plzeňský	0,93	0,90	0,93	0,90	0,89	0,98
Karlovarský	1,37	1,36	1,38	1,38	1,42	1,43
Ústecký	1,35	1,33	1,38	1,39	1,38	1,41
Liberecký	1,03	1,10	1,20	1,17	1,16	1,16
Královéhradecký	0,90	0,96	0,90	0,86	0,96	0,97
Pardubický	0,96	1,01	1,02	1,00	0,90	0,97
Olomoucký	1,13	1,09	1,07	1,13	1,06	1,02
Moravskoslezský	1,14	1,18	1,17	1,17	1,19	1,21
Jihomoravský	0,97	0,97	0,94	0,93	0,95	0,90
Zlínský	1,10	1,09	1,05	1,08	1,04	1,03
Vysočina	1,01	1,01	0,99	1,04	1,03	0,98

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad: Statistická ročenka, 2010-2015)

Obrázek 27: Míra osob s nedostatečnou gramotností v letech 2010–2015 – relace k ČR

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad: Statistická ročenka, 2010-2015)

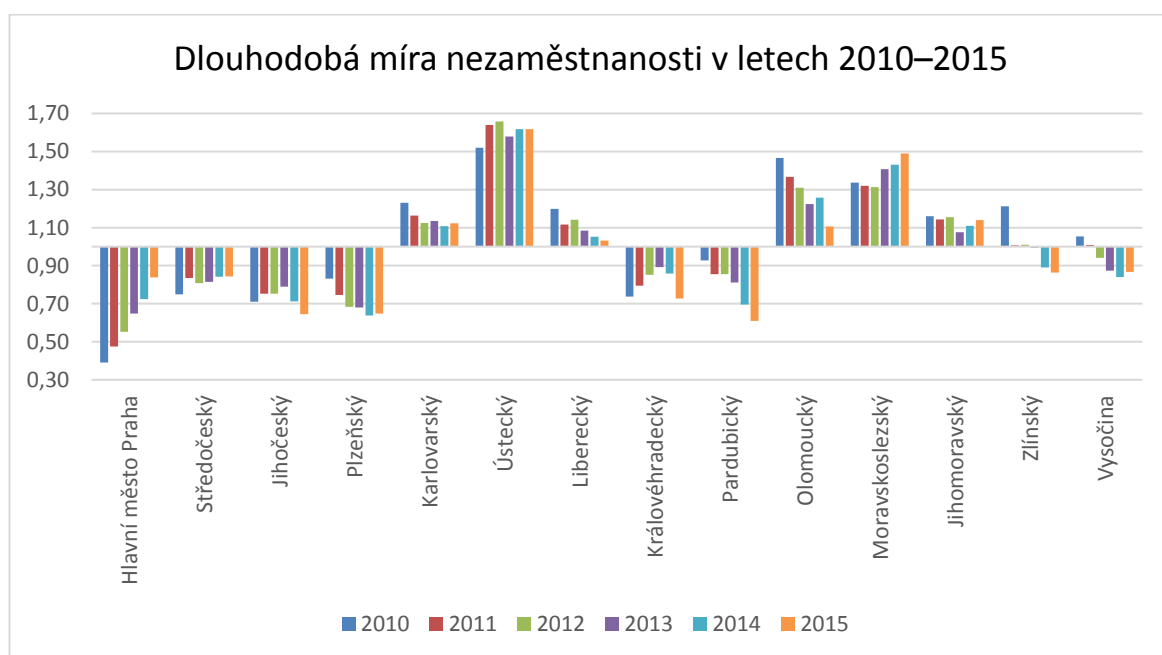
Relace k ČR – Dlouhodobá míra nezaměstnanosti

V Tabulce 30 jsou uvedeny podíly jednotlivých regionů vůči ČR z hlediska dlouhodobé míry nezaměstnanosti. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti, nejlépe na tom je hlavní město Praha a nejlepších hodnot dosahovala v roce 2010, viz Obrázek 28. Dále Jihočeský kraj, Středočeský, Plzeňský, Královéhradecký a Pardubický, byly na tom také lépe než samotná ČR. Oproti tomu Ústecký kraj se jeví jako nejvíce postižen dlouhodobou nezaměstnaností. Další kraje převyšující hodnotu jedna po celé zkoumané období jsou Olomoucký, Moravskoslezský, Karlovarský, Liberecký a Jihomoravský.

Tabulka 30: Dlouhodobá míra nezaměstnanosti v letech 2010–2015 – relace k ČR

Kraj/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hlavní město Praha	0,39	0,48	0,55	0,65	0,72	0,84
Středočeský	0,75	0,84	0,81	0,81	0,84	0,84
Jihočeský	0,71	0,75	0,75	0,79	0,71	0,64
Plzeňský	0,83	0,75	0,68	0,68	0,64	0,65
Karlovarský	1,23	1,16	1,12	1,13	1,11	1,12
Ústecký	1,52	1,64	1,66	1,58	1,62	1,62
Liberecký	1,20	1,12	1,14	1,08	1,05	1,03
Královéhradecký	0,74	0,80	0,85	0,89	0,86	0,73
Pardubický	0,93	0,85	0,85	0,81	0,70	0,61
Olomoucký	1,47	1,37	1,31	1,22	1,26	1,11
Moravskoslezský	1,34	1,32	1,31	1,41	1,43	1,49
Jihomoravský	1,16	1,14	1,15	1,07	1,11	1,14
Zlínský	1,21	1,01	1,01	0,99	0,89	0,86
Vysočina	1,05	1,01	0,94	0,87	0,84	0,87

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad: Veřejná databáze, 2016)

Obrázek 28: Dlouhodobá míra nezaměstnanosti v letech 2010–2015 – relace k ČR

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad: Veřejná databáze, 2016)

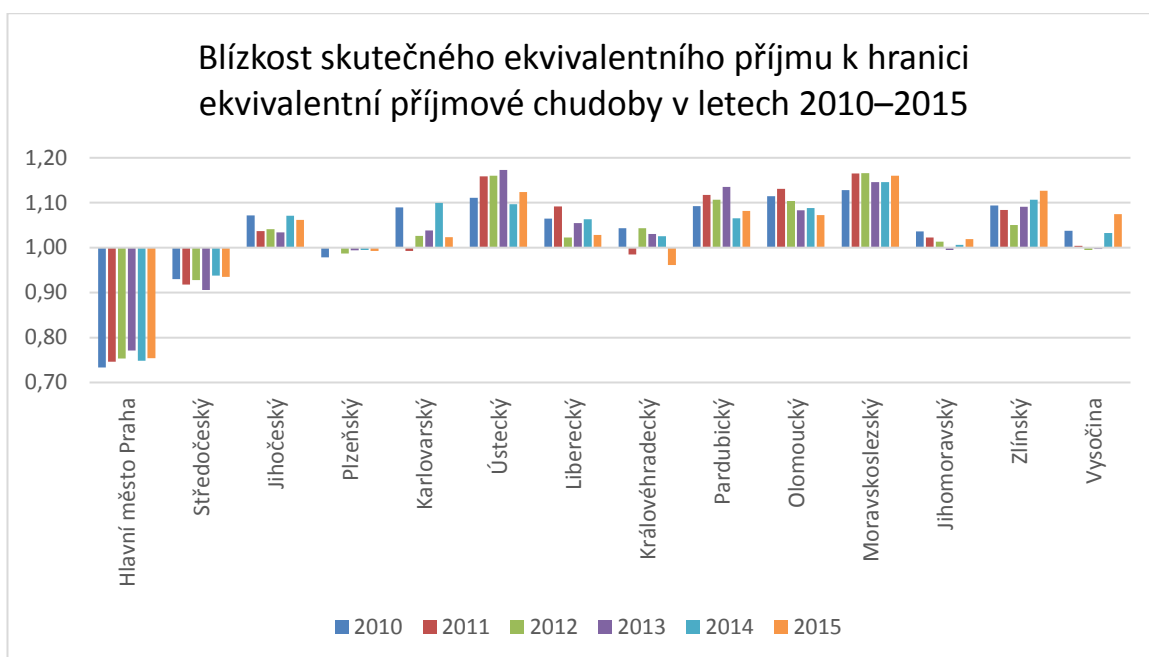
Relace k ČR – blízkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby

V Tabulce 31 jsou uvedeny podíly jednotlivých regionů vůči ČR jako celku z hlediska blízkosti skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby. Na Obrázku 29 je vidět relace k ČR, je patrné, že nejlépe na tom je opět Hlavní město Praha a Středočeský kraj. Naopak nejvyšších hodnot dosahuje Ústecký kraj a Moravskoslezský. Po celé zkoumané období se nad hranici ČR ocitly také kraje Jihočeský, Liberecký, Pardubický, Olomoucký a Zlínský. Blízkost k hranici chudoby Plzeňského kraje je po celé období téměř stejná jako v celé ČR.

Tabulka 31: Blízkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby v letech 2010–2015 – relace k ČR

Kraj/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hlavní město Praha	0,73	0,75	0,75	0,77	0,75	0,75
Středočeský	0,93	0,92	0,93	0,91	0,94	0,93
Jihočeský	1,07	1,04	1,04	1,03	1,07	1,06
Plzeňský	0,98	1,00	0,99	0,99	1,00	0,99
Karlovarský	1,09	0,99	1,03	1,04	1,10	1,02
Ústecký	1,11	1,16	1,16	1,17	1,10	1,12
Liberecký	1,06	1,09	1,02	1,06	1,06	1,03
Královéhradecký	1,04	0,98	1,04	1,03	1,03	0,96
Pardubický	1,09	1,12	1,11	1,14	1,07	1,08
Olomoucký	1,11	1,13	1,10	1,08	1,09	1,07
Moravskoslezský	1,13	1,17	1,17	1,15	1,15	1,16
Jihomoravský	1,04	1,02	1,01	0,99	1,01	1,02
Zlínský	1,09	1,08	1,05	1,09	1,11	1,13
Vysočina	1,04	1,00	1,00	1,00	1,03	1,07

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad: Složení domácností a roční příjmy na osobu – 1. a 2. část, 2010-2015)

Obrázek 29: Blízkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby v letech 2010–2015 – relace k ČR

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad: Složení domácností a roční příjmy na osobu – 1. a 2. část, 2010-2015)

3.2.5 Souhrnný pohled na intenzitu lidské chudoby v regionech ČR

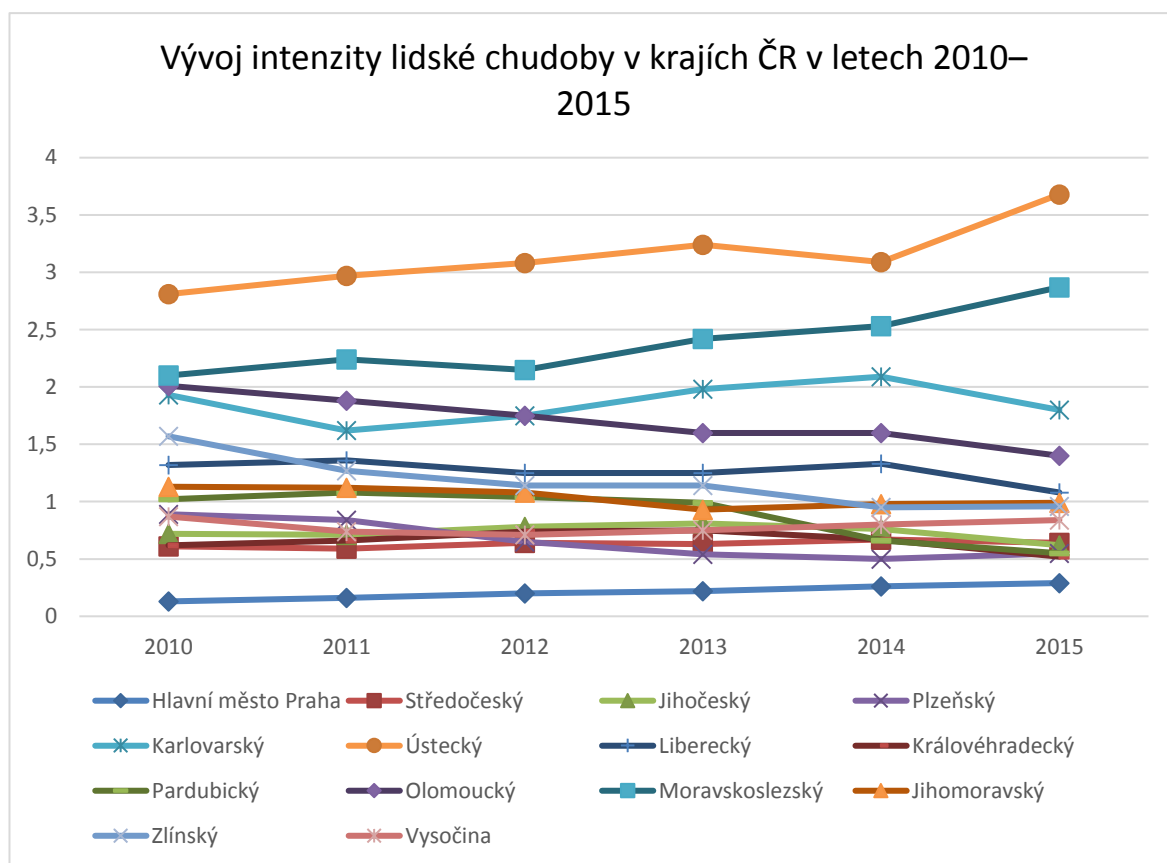
Pro zjištění intenzity lidské chudoby v jednotlivých krajích, je nutné provést výpočet podle vzorce (2) čtyř parametrů, které charakterizují intenzitu lidské chudoby. Tyto výsledky jsou uvedeny v Tabulce 32.

Tabulka 32: Intenzita lidské chudoby v letech 2010–2015 – součin parametrů

Kraj/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hlavní město Praha	0,13	0,16	0,20	0,22	0,26	0,29
Středočeský	0,61	0,59	0,64	0,63	0,67	0,64
Jihočeský	0,72	0,71	0,78	0,81	0,76	0,62
Plzeňský	0,89	0,84	0,65	0,54	0,50	0,55
Karlovarský	1,93	1,62	1,75	1,98	2,09	1,80
Ústecký	2,81	2,97	3,08	3,24	3,09	3,68
Liberecký	1,32	1,36	1,25	1,25	1,33	1,08
Královéhradecký	0,62	0,66	0,74	0,75	0,67	0,52
Pardubický	1,02	1,08	1,04	0,99	0,66	0,55
Olomoucký	2,01	1,88	1,75	1,60	1,60	1,40
Moravskoslezský	2,10	2,24	2,15	2,42	2,53	2,87
Jihomoravský	1,13	1,12	1,08	0,93	0,98	0,99
Zlínský	1,57	1,27	1,14	1,14	0,95	0,96
Vysočina	0,87	0,74	0,71	0,75	0,80	0,84

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad, 2010-2015)

Z Obrázku 30 lze vidět, že vývoj intenzity lidské chudoby v krajích je velmi různorodý. U některých krajů došlo ke zmírnění, například v Olomouckém nebo Zlínském kraji, naopak v Ústeckém, Moravskoslezském dokonce i v Hlavním městě Praze, došlo k negativnímu vývoji intenzity lidské chudoby.

Obrázek 30: Vývoj intenzity lidské chudoby v krajích ČR v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad, 2010-2015)

V následující Tabulce 33 je poslední výpočet, kde je využita metoda obsahu čtyřúhelníků, kde charakteristická hodnota pro ČR je 4, vyjádřeno také jako $\check{C}R = 4 = (1+1) * (1+1)$. Pokud je hodnota větší než 4, je v regionu ohrožení chudobou větší než na celostátní úrovni. Obsah je vypočten podle vzorce (2). Grafické zobrazení je na Obrázku 31.

Tabulka 33: Vývoj obsahu čtyřúhelníku intenzity lidské chudoby krajů ČR v letech 2010–2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hlavní město Praha						
Míra osob s nedostatečnou gramotností	0,58	0,56	0,58	0,56	0,56	0,57
Blízkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	0,73	0,75	0,75	0,77	0,75	0,75
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	0,39	0,48	0,55	0,65	0,72	0,84
Robustnost materiální deprivace	0,75	0,78	0,82	0,77	0,85	0,81
Intenzita lidské chudoby	1,45	1,58	1,78	1,87	2,06	2,20
Středočeský						

Míra osob s nedostatečnou gramotností	0,95	0,91	0,90	0,91	0,92	0,90
Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	0,93	0,92	0,93	0,91	0,94	0,93
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	0,75	0,84	0,81	0,81	0,84	0,84
Robustnost materiální deprivace	0,91	0,85	0,95	0,94	0,91	0,90
Intenzita lidské chudoby	3,13	3,08	3,21	3,19	3,27	3,20
Jihočeský						
Míra osob s nedostatečnou gramotností	1,02	1,02	1,03	1,03	1,04	1,02
Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	1,07	1,04	1,04	1,03	1,07	1,06
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	0,71	0,75	0,75	0,79	0,71	0,64
Robustnost materiální deprivace	0,93	0,90	0,97	0,97	0,96	0,88
Intenzita lidské chudoby	3,46	3,42	3,58	3,63	3,55	3,24
Plzeňský						
Míra osob s nedostatečnou gramotností	0,93	0,90	0,93	0,90	0,89	0,98
Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	0,98	1,00	0,99	0,99	1,00	0,99
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	0,83	0,75	0,68	0,68	0,64	0,65
Robustnost materiální deprivace	1,17	1,25	1,04	0,89	0,89	0,88
Index lidské chudoby	3,79	3,70	3,26	2,98	2,89	3,05
Karlovarský						
Míra osob s nedostatečnou gramotností	1,37	1,36	1,38	1,38	1,42	1,43
Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	1,09	0,99	1,03	1,04	1,10	1,02
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	1,23	1,16	1,12	1,13	1,11	1,12
Robustnost materiální deprivace	1,05	1,03	1,10	1,22	1,20	1,09
Intenzita lidské chudoby	5,56	5,10	5,32	5,68	5,83	5,41
Ústecký						
Míra osob s nedostatečnou gramotností	1,35	1,33	1,38	1,39	1,38	1,41
Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	1,11	1,16	1,16	1,17	1,10	1,12
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	1,52	1,64	1,66	1,58	1,62	1,62
Robustnost materiální deprivace	1,23	1,18	1,16	1,26	1,26	1,43
Intenzita lidské chudoby	6,72	6,94	7,05	7,23	7,07	7,75
Liberecký						
Míra osob s nedostatečnou gramotností	1,03	1,10	1,20	1,17	1,16	1,16
Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	1,06	1,09	1,02	1,06	1,06	1,03
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	1,20	1,12	1,14	1,08	1,05	1,03
Robustnost materiální deprivace	1,00	1,01	0,89	0,93	1,02	0,88
Intenzita lidské chudoby	4,61	4,67	4,49	4,48	4,61	4,18
Královéhradecký						
Míra osob s nedostatečnou gramotností	0,90	0,96	0,90	0,86	0,96	0,97
Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	1,04	0,98	1,04	1,03	1,03	0,96
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	0,74	0,80	0,85	0,89	0,86	0,73
Robustnost materiální deprivace	0,89	0,89	0,92	0,94	0,79	0,77
Intenzita lidské chudoby	3,17	3,28	3,44	3,46	3,30	2,94
Pardubický						
Míra osob s nedostatečnou gramotností	0,96	1,01	1,02	1,00	0,90	0,97

Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	1,09	1,12	1,11	1,14	1,07	1,08
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	0,93	0,85	0,85	0,81	0,70	0,61
Robustnost materiální deprivace	1,05	1,12	1,08	1,07	0,99	0,86
Intenzita lidské chudoby	4,04	4,17	4,09	4,00	3,28	3,06
Olomoucký						
Míra osob s nedostatečnou gramotností	1,13	1,09	1,07	1,13	1,06	1,02
Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	1,11	1,13	1,10	1,08	1,09	1,07
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	1,47	1,37	1,31	1,22	1,26	1,11
Robustnost materiální deprivace	1,09	1,12	1,13	1,07	1,11	1,15
Intenzita lidské chudoby	5,72	5,52	5,32	5,06	5,08	4,74
Moravskoslezský						
Míra osob s nedostatečnou gramotností	1,14	1,18	1,17	1,17	1,19	1,21
Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	1,13	1,17	1,17	1,15	1,15	1,16
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	1,34	1,32	1,31	1,41	1,43	1,49
Robustnost materiální deprivace	1,23	1,23	1,21	1,28	1,29	1,38
Intenzita lidské chudoby	5,82	6,00	5,88	6,26	6,40	6,84
Jihomoravský						
Míra osob s nedostatečnou gramotností	0,97	0,97	0,94	0,93	0,95	0,90
Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	1,04	1,02	1,01	0,99	1,01	1,02
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	1,16	1,14	1,15	1,07	1,11	1,14
Robustnost materiální deprivace	0,97	0,98	0,98	0,93	0,93	0,95
Intenzita lidské chudoby	4,27	4,24	4,18	3,86	3,98	4,01
Zlínský						
Míra osob s nedostatečnou gramotností	1,10	1,09	1,05	1,08	1,04	1,03
Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	1,09	1,08	1,05	1,09	1,11	1,13
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	1,21	1,01	1,01	0,99	0,89	0,86
Robustnost materiální deprivace	1,08	1,07	1,02	0,97	0,93	0,95
Intenzita lidské chudoby	5,02	4,52	4,27	4,28	3,94	3,94
Vysočina						
Míra osob s nedostatečnou gramotností	1,01	1,01	0,99	1,04	1,03	0,98
Blížkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby	1,04	1,00	1,00	1,00	1,03	1,07
Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	1,05	1,01	0,94	0,87	0,84	0,87
Robustnost materiální deprivace	0,79	0,72	0,77	0,83	0,90	0,91
Intenzita lidské chudoby	3,77	3,49	3,41	3,50	3,62	3,68

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad, 2010-2015)

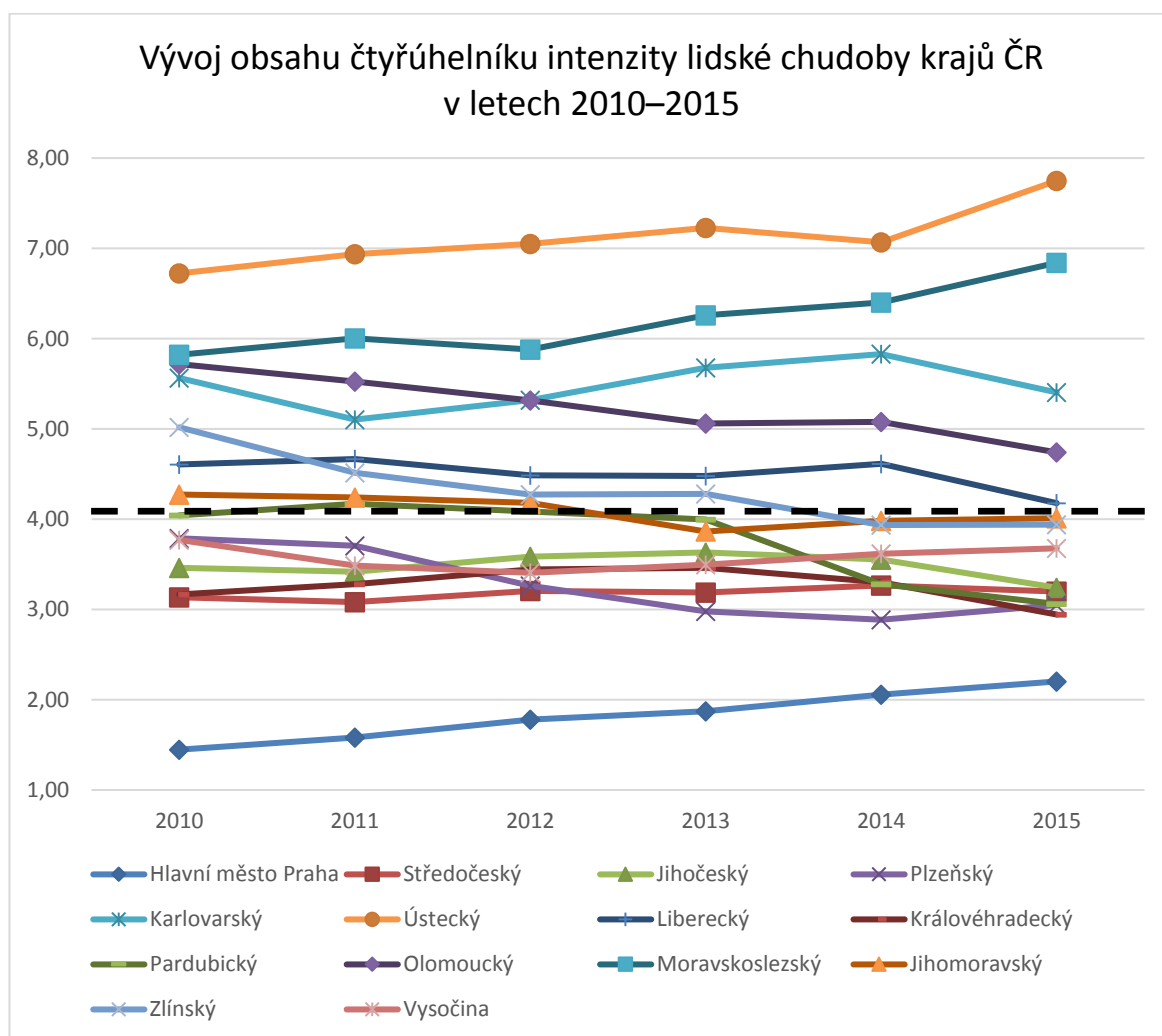
Pro přehlednost jsou výsledky zobrazeny v Tabulce 34. Z Tabulky 34 je patrné, že pět krajů v celém sledovaném období je na tom hůře než stav celé ČR. Tyto kraje jsou zobrazeny v Tabulce 34 červeně. Jedná se o kraj Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Olomoucký a Moravskoslezský. Kraje Pardubický, Jihomoravský a Zlínský jsou zobrazeny také červeně, vzhledem k tomu, že dosahovaly také horších hodnot než ČR jako celek, ne však po celé období. Ve druhé polovině sledovaného období se jejich stav zlepšil.

Tabulka 34: Vývoj obsahu čtyřúhelníku intenzity lidské chudoby krajů ČR v letech 2010–2015

Kraj/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hlavní město Praha	1,45	1,58	1,78	1,87	2,06	2,20
Středočeský	3,13	3,08	3,21	3,19	3,27	3,20
Jihočeský	3,46	3,42	3,58	3,63	3,55	3,24
Plzeňský	3,79	3,70	3,26	2,98	2,89	3,05
Karlovarský	5,56	5,10	5,32	5,68	5,83	5,41
Ústecký	6,72	6,94	7,05	7,23	7,07	7,75
Liberecký	4,61	4,67	4,49	4,48	4,61	4,18
Královéhradecký	3,17	3,28	3,44	3,46	3,30	2,94
Pardubický	4,04	4,17	4,09	4,00	3,28	3,06
Olomoucký	5,72	5,52	5,32	5,06	5,08	4,74
Moravskoslezský	5,82	6,00	5,88	6,26	6,40	6,84
Jihomoravský	4,27	4,24	4,18	3,86	3,98	4,01
Zlínský	5,02	4,52	4,27	4,28	3,94	3,94
Vysočina	3,77	3,49	3,41	3,50	3,62	3,68

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad, 2010-2015)

Obrázek 31: Vývoj obsahu čtyřúhelníku intenzity lidské chudoby krajů ČR v letech 2010–2015

Zdroj: vlastní zpracování s využitím dat ČSÚ (Český statistický úřad, 2010-2015)

3.2.6 Shrnutí ve vztahu ke stanovené hypotéze

Cílem této diplomové práce je zjistit, zda reakce vlády ČR na Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení byla účinná a vedla k poklesu chudoby od roku 2010 do roku 2015 a zda došlo ke zlepšení alespoň v 80 %, tj. v 11 krajích ČR. V Tabulce 35 je vypočítán index intenzity lidské chudoby za rok 2010 a 2015. Tímto bylo zjištěno, v kolika krajích došlo od roku 2010 do roku 2015 k zhoršení či zlepšení Šipky znázorňují růst (směrem nahoru) a pokles (směrem dolů) intenzity lidské chudoby. Lze vidět, že ve 4 krajích došlo ke zhoršení.

Tabulka 35: Index intenzity lidské chudoby v regionech ČR za rok 2010 a 2015

Index 2015/2010		
Hlavní město Praha	1,52	↑
Středočeský	1,02	↑
Jihočeský	0,94	↓
Plzeňský	0,80	↓
Karlovarský	0,97	↓
Ústecký	1,15	↑
Liberecký	0,91	↓
Královéhradecký	0,93	↓
Pardubický	0,76	↓
Olomoucký	0,83	↓
Moravskoslezský	1,18	↑
Jihomoravský	0,94	↓
Zlínský	0,79	↓
Vysočina	0,98	↓

Zdroj: vlastní zpracování

Pro přehlednost lze v Tabulce 36 pomocí šipek vidět, který kraj se v rámci každého ze čtyř parametrů intenzity lidské chudoby zlepšil (směrem dolů) či zhoršil (směrem nahoru) v roce 2015 oproti roku 2010. Pokud hodnoty za rok 2010 a 2015 byly shodné, jsou označeny symbolem „rovná se“ (=).

Tabulka 36: Zhoršení/zlepšení parametrů intenzity lidské chudoby v krajích ČR od roku 2010 do 2015

Kraj/parametr	R	G	N	B
Hlavní město Praha	↑	↓	↑	↑
Středočeský	↓	↓	↑	=
Jihočeský	↓	=	↓	↓
Plzeňský	↓	↑	↓	↑
Karlovarský	↑	↑	↓	↓
Ústecký	↑	↑	↑	↑
Liberecký	↓	↑	↓	↓
Královéhradecký	↓	↑	↓	↓
Pardubický	↓	↑	↓	↓
Olomoucký	↑	↓	↓	↓
Moravskoslezský	↑	↑	↑	↑
Jihomoravský	↓	↓	↓	↓
Zlínský	↓	↓	↓	↑
Vysočina	↑	↓	↓	↑

Zdroj: vlastní zpracování

Ve čtyřech krajích, a to v Hlavním městě Praze, Středočeském, Ústeckém a Moravskoslezském, došlo v roce 2015 ke zvýšení celkové intenzity lidské chudoby. V Ústeckém a Moravskoslezském kraji došlo ke zhoršení ve všech čtyřech parametrech. Jedná se tak o dva nejkritičtější kraje v ČR.

Parametry, které ovlivnily zvýšení intenzity lidské chudoby v Hlavním městě Praze, jsou robustnost materiální deprivace, dlouhodobá míra nezaměstnanosti a blízkost skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby. Toto zvýšení třech parametrů zapříčinilo tak nárůst celkové intenzity lidské chudoby.

Poslední čtvrtý kraj, který dosáhl celkového zvýšení intenzity lidské chudoby byl kraj Středočeský. Zde nastalo zhoršení pouze u jednoho parametru, a to dlouhodobé míry nezaměstnanosti. Blízkost k hranici příjmové chudoby zůstala beze změny a zbylé dva parametry dosáhly zlepšení.

Ze všech krajů jsou pouze dva, v nichž došlo ve všech parametrech k pozitivnímu vývoji. Nejlépe na tom je Jihomoravský kraj, kde hodnoty ve všech oblastech poklesly. V závěsu je kraj Jihočeský, kde se hodnoty také snížily, výjimkou je pouze míra osob s nedostatečnou gramotností, která v roce 2015 měla stejné hodnoty jako v roce 2010.

Zbýlých pět krajů se zhoršilo pouze v jednom ze čtyř parametrů a jejich celková intenzita lidské chudoby byla i tak snížena. V Libereckém, Královéhradeckém a Pardubickém kraji byla nejkritičtější oblast týkající se míry osob s nedostatečnou gramotností. V Olomouckém kraji došlo ke zhoršení robustnosti materiální deprivace a Zlínský kraj nabytl navýšení v oblasti

týkající se blízkosti skutečného ekvivalentního příjmu k hranici ekvivalentní příjmové chudoby.

Aby bylo možné potvrdit hypotézu, bylo nutné, aby 80 %, tj. 11 krajů ze 14, dosáhlo v roce 2015 lepších výsledků, než byly v roce 2010. Intenzita lidské chudoby se snížila pouze v 10 krajích, tudíž je nutné hypotézu zamítnout a nepotvrdit tvrzení, že reakce vlády na Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení byla účinná.

ZÁVĚR

Chudobu, jakožto globální problém, nelze jednoznačně definovat a hodnotit. Definice se odráží od stanoveného konceptu chudoby, výběru faktorů, které ji ovlivňují nebo také od přístupu určení hranice chudoby. I přes odlišnost v různých pojetí, je stále chudoba v pozornosti několika celosvětových organizací, jejichž cílem je chudobu ze světa vymýtit a zajistit ji větší pozornost, jelikož se jedná stále o aktuální problém, ať už na celostátní úrovni nebo národní.

První kapitola této práce byla věnována seznámení s pojmem chudoba a sociální vyloučení, které spolu velice úzce souvisí. Chudoba je velmi specifický pojem a lze na ní hledět z několika pohledů. Nedá se jednoznačně určit a bylo nutné vymezit její pojetí a druhy. Kromě typologie chudoby bylo také nutné zmínit skupiny osob, kteří jsou problematikou nejvíce ohroženi. Aby bylo možné chudobu zkoumat, bylo zapotřebí vymezit několik metod měření. Na co byla nejvíce upnuta pozornost, byl index lidské chudoby a příjmová nerovnost, tyto dva ukazatele byly v další části práce podrobněji rozpracovány a využity.

Obsahem druhé kapitoly je představení mezinárodních pohledů na chudobu z hlediska OSN a EU. Nejprve je pozornost věnována OSN, která se pomocí Rozvojových cílů tisíciletí snažila vymýtit chudobu od roku 2000 do 2015 a poté jejími následovníky, Cíli pro udržitelný rozvoj. Kromě OSN se vymýcení chudoby také věnuje EU. V této části je objasněn Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, který je hlavním milníkem výzkumné analýzy. Nelze však nezmínit rok 2015, který se stal Evropským rokem pro rozvoj. Vzhledem k tomu, že diplomová práce zkoumá vývoj chudoby pouze v rámci ČR, je nezbytné zhodnotit národní program ČR, který byl výsledkem reakce vlády ČR na Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení.

Třetí kapitola diplomové práce byla výzkumná, kde byly navrženy způsoby, jakými lze chudobu v ČR měřit. Jako první byla zvolena metoda, zahrnující subjektivní názory a životní podmínky domácností, díky nimž bylo možné charakterizovat robustnost materiální deprivace v regionech ČR. Další způsob pro určení chudoby, který byl více komplexnější, byl zvolen nový ukazatel, jenž vznikl modifikací indexu lidské chudoby. Nový ukazatel – intenzita lidské chudoby byl navržen pomocí čtyř parametrů. Jsou jimi robustnost materiální deprivace, míra osob s nedostatečnou gramotností, dlouhodobá míra nezaměstnanosti a blízkost k hranici příjmové chudoby. Každý z těchto parametrů byl analyzován zvlášť pro jednotlivé regiony ČR a také za ČR jako celek. Analýza byla provedena za období 2010 až 2015.

Značná pozornost je věnována samotnému rozboru materiální deprivace v ČR. Při zkoumání bylo definováno 9 položek, které charakterizují materiální deprivaci. Bylo zjištěno, že domácnosti jsou nejvíce deprimovány z hlediska jejich neočekávaných výdajů, které nejsou schopny zaplatit a také tím, že nejsou schopni vyjet na týdenní dovolenou mimo domov. Tyto dvě položky jednoznačně převyšovaly ve všech krajích ČR.

Následná analýza, týkající se celkové intenzity lidské chudoby, dopadla příznivě. Lze konstatovat, že 10 ze 14 krajů ČR dosáhlo lepších výsledků v roce 2015, než byly zaznamenány v roce 2010 a jejich intenzita lidské chudoby poklesla. V případě jednotlivých zkoumaných parametrů, pouze Jihočeský a Jihomoravský kraj nedostaly ani v jedné oblasti zhoršení. Lze je označit za nejméně ohrožené chudobou. Naopak v žádném z parametrů neobstál kraj Ústecký a Moravskoslezský. Ve všech čtyřech zkoumaných parametrech došlo ke zhoršení. V těchto krajích se potýkají s velmi vysokou nezaměstnaností, což je jednou z příčin, která vede k takto špatným výsledkům. Jako opatření by bylo vhodné navrhnout v rámci jednotlivých krajů novou regionální strategii. Jedním opatřením by mohla být podpora rekvalifikací a vzdělávání, aby obyvatelé měli větší možnost uplatnění na trhu práce. Dalším řešením snížení chudoby v těchto krajích by byl přechod obyvatel do jiného kraje, ve kterém je více pracovních příležitostí či větší uplatnění. Kromě Ústeckého a Moravskoslezského kraje se celková intenzita lidské chudoby zvýšila také v Hlavním městě Praze a ve Středočeském kraji, i přesto, že ne ve všech zmíněných parametrech došlo ke zhoršení.

Po provedení analýzy bylo nutné zjistit, zda výsledky analýzy odpovídají předem stanovené hypotéze. Bylo zapotřebí zjistit, zda po roce 2010, kdy vláda ČR reagovala národním programem ČR na Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení byla jejich reakce účinná a alespoň 80 % krajů, tj. 11 krajů, dosáhlo v roce 2015 zlepšení a intenzita lidské chudoby se snížila. I přesto, že intenzita lidské chudoby ve většině krajů dosáhla zlepšení, hypotézu bylo nutné zamítnout, jelikož celkové zlepšení nastalo pouze v 10 krajích ČR.

POUŽITÁ LITERATURA

EVROPSKÁ UNIE (2016). *Evropský rok pro rozvoj: O Evropském roku 2015* [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <https://europa.eu/eyd2015/cs/content/about-2015>

ECORYS (2010). *Vyhodnocení Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení 2010 – Shrnutí* [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwipgsmyj_TSAhXIHpoKHUhmDD4QFggZMAA&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fsocial%2FBlobServlet%3FdocId%3D7472%26langId%3Dcs&usg=AFQjCNEfTZIwqgkU4wWfMtHOxExpMEnEzkg&sig2=SGTPubVFWchrHfl_77x38w&cad=rja

EVROPSKÁ KOMISE (2015). *Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roku rozvoje (2015)* [online]. Brusel 2013 [cit. 2017-03-26].

EUROSTAT (2016). *Europe 2020 indicators – poverty and social exclusion* [online]. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Europe_2020_indicators_-_poverty_and_social_exclusion

ADRA (2015). *15 let s Rozvojovými cíli tisíciletí – co se podařilo? Adventist Development and Relief Agency*: [online]. [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <http://www.adra.cz/novinky/id/15-let-s-rozvojovymi-cili-tisicileti--co-se-podarilo>

ČAPEK, O. (2004). *Chudoba v jednotné ekonomice. MARATHON 4/2014: Teoretický časopis věnovaný otázkám postavení člověka ve světě, ve společnosti, v současném dění* [online]. Praha, (55) [cit. 2017-04-08]. ISSN 1211-8591. Dostupné z: <http://www.valencik.cz/marathon/04/mar040402.htm>

ČELEDOVÁ, L. a ČEVELA, R. (2010) *Výchova ke zdraví: Vybrané kapitoly* [online]. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a.s., [cit. 2015-11-17]. ISBN 978-80-247-6608-9. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=WXlaAgAAQBAJ&pg=PA51&dq=index+lidsk%C3%A9ho+rozvoje&hl=cs&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=index%20lidsk%C3%A9ho%20rozvoje&f=false

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2010). *Domácnosti podle krajů – 1. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/13148053+301211141e.pdf/86fd8782-4227-41c5-83a5-c1e0054c883c?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2010). *Domácnosti podle krajů – 1. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/13148029+301211141d.pdf/f7966721-e76c-440c-b019-b3a5f19d0069?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2010). *Domácnosti podle krajů – 2. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/13148149+301211142d.pdf/c8c1a045-c712-4575-903e-0079c4648719?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2010). *Domácnosti podle krajů – 2. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/13148173+301211142e.pdf/8ba1d503-93cf-4e11-8dce-13a9fd304adb?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2010). *Složení domácností a roční příjmy na osobu - 1. část. Životní podmínky* [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/13147957+301211141a.pdf/fb64f07a-3031-4c04-a7e1-f585b195344a?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2010). *Složení domácností a roční příjmy na osobu - 2. část. Životní podmínky* [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/13148077+301211142a.pdf/eb075d50-f754-4cee-8918-be9c29900d9a?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2011). *Domácnosti podle krajů – 1. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/12712197+301212141e.pdf/0fd528e1-8568-4fdf-8ef3-ebfd670a8314?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2011). *Domácnosti podle krajů – 1. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/12712173+301212141d.pdf/99ff3e2e-ee1c-403c-8a6e-cb8fc0552270?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2011). *Domácnosti podle krajů – 2. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/12712293+301212142d.pdf/321eac07-43ee-4e72-8635-959001019cb0?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2011). *Domácnosti podle krajů – 2. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/12712317+301212142e.pdf/8dab951a-2aeb-456f-ab4f-36e3f6aaa82e?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2011). *Složení domácností a roční příjmy na osobu - 1. část. Životní podmínky* [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/12712101+301212141a.pdf/4fa1aeb5-1077-44ef-b4ea-ce9517e17def?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2011). *Složení domácností a roční příjmy na osobu - 2. část.: Životní podmínky* [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/12712221+301212142a.pdf/9054afa3-c9ca-446d-a289-e807d1352c70?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2012). *Domácnosti podle krajů – 1. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/12880833+301213141d.pdf/b83f4cfe-e11e-49bd-8a24-5544506effa0?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2012). *Domácnosti podle krajů – 1. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/12880857+301213141e.pdf/f7d14cc4-1a10-48ce-b16a-c772b6660463?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2012). *Domácnosti podle krajů – 2. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/12880951+301213142d.pdf/94015c24-8d7e-4bd0-9e7f-2a34c6f5839f?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2012). *Domácnosti podle krajů – 2. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/12880977+301213142e.pdf/c1288ced-79a9-4da7-b8bb-09590443a59a?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2012). *Složení domácností a roční příjmy na osobu - 1. část. Životní podmínky* [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/12880761+301213141a.pdf/5173c172-b507-400d-a379-101116c200d7?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2012). *Složení domácností a roční příjmy na osobu - 2. část. Životní podmínky* [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/12880881+301213142a.pdf/3e574c03-9b00-4e08-bc9e-2780e9ebea45?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Domácnosti podle krajů – 1. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/13548129+16002114141e.pdf/a9b27292-496f-493a-bcb8-3cb490e645d3?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Domácnosti podle krajů – 1. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/13548105+16002114141d.pdf/7e6a8ef5-f6c9-4eb8-a97c-da6740393f27?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Domácnosti podle krajů – 2. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/13548225+16002114142d.pdf/d7cece1c-dbf2-494e-bf85-8e88945eadd4?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Domácnosti podle krajů – 2. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/13548249+16002114142e.pdf/7963a368-0d56-41db-b482-e32af3bdec80?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Složení domácností a roční příjmy na osobu - 1. část. Životní podmínky* [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/13548033+16002114141a.pdf/3dfc02ba-91aa-41ed-bfbb-1e8e422446e9?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Složení domácností a roční příjmy na osobu - 2. část. Životní podmínky* [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/13548153+16002114142a.pdf/18d5b4c7-f5f1-4e26-bd1d-f856b0fce0e8?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka hl. m. Prahy - 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/101011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka Jihočeského kraje - 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/311011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka Jihomoravského kraje – 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/641011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka Karlovarského kraje – 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/411011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka Kraje Vysočina – 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/631011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka Královéhradeckého kraje – 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/521011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka Libereckého kraje – 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/511011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka Moravskoslezského kraje - 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/801011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka Olomouckého kraje – 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/711011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka Pardubického kraje – 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/531011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/321011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka Středočeského kraje – 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/201011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka Ústeckého kraje – 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/421011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2013). *Statistická ročenka Zlínského kraje – 2013 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/721011-13-r_2013-09

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2014). *Domácnosti podle krajů – 1. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20543103/16002115141d.pdf/ee1675c3-a83b-4568-8e44-352cf6a777aa?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2014). *Domácnosti podle krajů – 1. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/20543103/16002115141e.pdf/b714458e-83e9-41e3-96b9-29cd288f470a?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2014). *Domácnosti podle krajů – 2. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20543103/16002115142d.pdf/8a5d81f7-da2e-494e-8862-5dd5d8a56e96?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2014). *Domácnosti podle krajů – 2. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20543103/16002115142e.pdf/543a4391-b2c1-4071-ad28-f3d7fb00f32d?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2014). *Složení domácností a roční příjmy na osobu - 1. část. Životní podmínky* [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20543103/16002115141a.pdf/0a767591-e335-40d6-808c-fbdc988a33cd?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2014). *Složení domácností a roční příjmy na osobu - 2. část. Životní podmínky* [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20543103/16002115142a.pdf/c5806622-b7f4-4411-86d1-1534d3d9c8c5?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2015). *Domácnosti podle krajů – 1. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32782502/16002116141d.pdf/b3189f72-c23e-48f6-bb64-16ecc8ac71fe?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2015). *Domácnosti podle krajů – 1. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32782502/16002116141e.pdf/80fe1ff4-6104-4cf6-be88-8d5a791d28e5?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2015). *Domácnosti podle krajů – 2. část. Životní podmínky*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32782502/16002116142d.pdf/3f76d8a9-ca8a-46e3-b9ac-3d137cb26b5e?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2015). *Domácnosti podle krajů – 2. část. Životní podmínky*. [online]. 2 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32782502/16002116142e.pdf/0ae3a657-f893-4f51-8a0d-5ff096ebacec?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2015). *Metodické vysvětlivky* [online]. In: s. 9 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32782502/16002116mc.pdf/11eba03d-33b4-4492-b03c-98c631f99ddf?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2015). *Osoby ohrožené chudobou v letech 2010–2015. Životní podmínky* [online]. 2015 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32782502/1600211619.pdf/d855ea37-5c0b-4673-af7a-0db1b6279840?version=1.0>

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2015). *Složení domácností a roční příjmy na osobu - 1. část. Životní podmínky* [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/43357662/16002116141a.pdf/424be7c7-f0fd-4df3-9838-ea040e7d7697?version=1.1>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2015). *Složení domácností a roční příjmy na osobu - 2. část. Životní podmínky* [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32782502/16002116142a.pdf/408410bb-4e30-42ef-a763-964a5731aa66?version=1.0>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka hl. m. Prahy - 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-6tw4cwynam>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka Jihočeského kraje - 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-jcq67mh0z7>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka Jihomoravského kraje – 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-bejmjr2xk4>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka Karlovarského kraje – 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-hj3wl7afmf>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka Kraje Vysočina – 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-lc3ykbbszf>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka Královéhradeckého kraje – 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-d8fthlnys>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka Libereckého kraje – 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-10sahjn7eq>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka Moravskoslezského kraje - 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-7hm4eueqby>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka Olomouckého kraje – 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-ulz7opnj4l>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka Pardubického kraje – 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-8bzgvpzsw>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka Plzeňského kraje – 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-gceygmkbzc>

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka Středočeského kraje – 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-7t3rs2jz42>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka Ústeckého kraje – 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-85asuojsam>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Statistická ročenka Zlínského kraje – 2016 Vzdělání populace*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-fvkozeoe0o>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2016). *Veřejná databáze Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let*. [online]. [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=ZAM01-A&pvoc=&sp=A&skupId=426&katalog=30853&z=T>
- EUROSTAT (2016). Statistika příjmového rozdělení. [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Income_distribution_statistics/cs#P.C5.99.C3.ADjmov.C3.A1_nerovnost
- EVROPSKÁ KOMISE (2010). *Zaměstnanost, sociální věci a sociální začlenění. Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení*. [online]. [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/2010againstopoverty/homepage_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE (2011). *Cíle strategie Evropa 2020. Evropa 2020* [online]. [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/targets/eu-targets/index_cs.htm
- EVROPSKÁ KOMISE (2010). *Zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování: Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení*. [online]. [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=cs&catId=961>
- FINMAG (2010): *Hrubé národní štěstí po bhútánsku* [online]. [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: <http://finmag.penize.cz/kaleidoskop/265095-hrube-narodni-stesti-po-bhutansku>
- FUCHS, V. R. (1965). *Toward a theory of poverty.: The concept of poverty: Task Force on Economic Growth and Opportunity*. Washington, D. C.: Chamber of Commerce of the United States,
- CHARTA ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ A STATUT MEZINÁRODNÍHO SOUDNÍHO DVORA (2015). [online]. Praha: Informační centrum OSN, str. 8 [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/Charta_OSN.pdf
- MINISTERSTVO VNITRA (2014). *Identifikace zásadních problémů v oblasti sociálního vyloučení*. [online]. [cit. 2015-10-31]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-hrozby-337414.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>
- INFORMAČNÍ CENTRUM OSN (2015). *Svět, který chceme: budoucnost pro všechny: cíle udržitelného rozvoje: průvodce pro děti* [online]. Informační centrum OSN v Praze ve spolupráci s: Národní sítí Global Compact Česká republika, Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy, Člověk v tísni, o.p.s., [cit. 2017-04-15]. ISBN 978-80-86348-36-0.

- INFORMAČNÍ CENTRUM OSN (2014). *Vše o OSN* [online]. [cit. 2016-10-20]. ISBN 978-80-86348-21-6 Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2014/12/vse-o-osn-organy.pdf>
- INFORMAČNÍ CENTRUM OSN (2015). *Cíle udržitelného rozvoje: Průvodce pro děti* [online]. Praha, [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/sdgs_pro_deti_4-1.pdf
- IWACEWICZ-ORŁOWSKA, A., (2016). Diversity of poverty in the chosen European Union countries within the period 2006-2014. *Zb. rad. Ekon. fak. Rij.* vol. 34. no. 2, pp. 481-503. ISSN 1846-7520. DOI: 10.18045/zbefri.2016.2.481
- JUREČKA, V. a kolektiv (2010). *Mikroekonomie*. Praha: Grada, Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3259-6.
- KOTÝNKOVÁ, M. (2007). Sociální ochrana chudých v České republice. Vyd. 1. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1302-7.
- KRAFTOVÁ, I., ĎURIOVÁ, Z. (2017) – Model meziregionálního srovnání míry ohrožení chudobou a materiální deprivací: případ České republiky. Akceptováno jako příspěvek do sborníku *XX. Kolokvia o regionálních vědách*
- KREBS, V. (2002). *Sociální politika*. Vyd. 2. Praha: Aspi publishing, ISBN 80-86395–33-2.
- MAREŠ, P. (2006). *Faktory sociálního vyloučení*. Vyd. 1. Praha: VÚPSV. ISBN 80-87007-15.
- MAREŠ, P. (1999). *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-61-3.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2007). *Podpora v nezaměstnanosti absolventa střední školy* [online]. [cit. 2016-10-15]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/4716>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2010). *Češi a chudoba – představení aktivit Evropského roku 2010 v České republice* [online]. [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/8136/22012010.pdf>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2010). *Národní program Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení Česká republika* [online]. [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7456/Narodni_program_ER_2010.pdf
- MOLDAN, B. (2015). *Podmaněná planeta*. 2 vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2999-5.
- MUFFELS, R. (2002). *Social exclusion in European welfare states*. Cheltenham: Edward Elgar. ISBN 1-84064-803-1.
- OECD (2016) *Better Life Index: Create Your Better Life Index* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/#/111111111111>
- ROWNTREE, B. Seebohm (1908). *Poverty; a study of town life* [online]. London, [cit. 2016-10-03]. Dostupné z: <https://archive.org/details/povertyastudyto00rowngoog>
- ROZVOJOVKA (2014). *Rozvojové cíle tisíciletí 14 let poté* [online]. [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: http://www.rozvojovka.cz/download/docs/264_14-let-pote-1-2014.pdf

- SANCHEZ, L. (2013) *Iniciativa OECD pro lepší život: Zaostřeno na Českou republiku* [online]. [cit. 2016-10-11]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwiL0v_VutLPAhVEVxQKHdBTBMgQFggjMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.mzv.cz%2Ffile%2F1166408%2FBetter_Life_Index_Index_lepsiho_zivota_cesky.docx&usg=AFQjCNEiekFtZoD04zEvA-vDvHiTW-BUeQ&bvm=bv.135258522,d.bGs&cad=rja
- SIROVÁTKA, T., MAREŠ, P., VEČERNÍK J., ZELENÝ, M. (2002). *Monitorování chudoby v České republice: úvodní studie* [online]. [cit. 2015-11-10]. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/Sirchu.pdf>
- STŘEDOEVROPSKÉ CENTRUM PRO FINANCE A MANAGEMENT (2015). *Giniho koeficient* [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.finance-management.cz/080vypisPojmu.php?IdPojPass=102>
- SVĚTLO PRO SVĚT – LIGHTFORTHETHEWORLD, O. S. (2011). *Rozvojové cíle tisíciletí* [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.svetloprosvet.cz/download/1321883237/Seznam+C%C3%ADI%C5%AF.pdf>
- ŠUSTOVÁ, Š. (2015). *Měsíčník českého statistického úřadu. Statistika&my* [online]. (07-08) [cit. 2017-04-15].
- THE WORLD BANK (2008). *News & Broadcast* [online]. [cit. 2017-01-28]. Dostupné z: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/NEWS/0,,contentMDK:21881954~pagePK:34370~piPK:34424~theSitePK:4607,00.html>
- TØGE, A., BELL, R. (2016). *Material deprivation and health: a longitudinal study. BMC Public Health* [online]. vol. 16. no. 1, - [cit. 2017-04-09]. DOI: 10.1186/s12889-016-3327-z. ISSN 1471-2458. Dostupné z: <http://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-016-3327-z>
- TOMEŠ, I. (2008). *Atlas transformace: O chudobě jako o sociální události* [online]. 2015-11-15 [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.monumenttotransformation.org/atlas-transformace/html/ch/chudoba/o-chudobe-jako-o-socialni-udalosti.html>
- TOŽIČKA, T. (2011). *Občanská odpovědnost ve světle globální chudoby* [online]. EDUCON, [cit. 2017-04-08]. ISBN 978-80-260-0352-6. Dostupné z: http://www.ceskoprotichudobe.cz/pdf/obcanska_odpovednost_ve_svetle_globalni_chudoby.pdf
- UNITED NATIONS (2010). *Ekonomický a sociální rozvoj* [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/>
- UNITED NATIONS (2015). *The Millennium Development Goals Report 2015* [online]. [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: [http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20\(July%201\).pdf](http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20rev%20(July%201).pdf)
- VECCHI, G. (2007). *The concept of poverty: Principles and practices* [online]. [cit. 2015-11-01]. Dostupné z: <http://siteresources.worldbank.org/PGLP/Resources/200709gv-00-povertyconcept.pdf>
- VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY (2015). *Zpráva o stavu romské menšiny za rok 2015* [online]. [cit. 2016-10-11]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dokumenty/zprava-o-stavu-romske-mensiny-za-rok-2015-146576/>

WARWICK-BOOTH, L. (2013). *Social inequality*. Vyd. 1. London: SAGE. ISBN 978-0-85702-917-1.

WORLD HEALTH ORGANIZATION (1991). *Management and substance abuse* [online]. [cit. 2016-10-03]. Dostupné z:
http://www.who.int/substance_abuse/research_tools/whoqolbref/en/

YANG, L. (2014). *An Inventory of Composite Measures of Human Progress: UNDP* [online]. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z:
http://hdr.undp.org/sites/default/files/inventory_report_working_paper.pdf

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Rozvojové cíle tisíciletí a jejich ukazatele plnění

Příloha B Priority národního programu ČR boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení

Příloha C Projekty realizované v rámci Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení v ČR

Příloha A

Rozvojové cíle tisíciletí a jejich ukazatele plnění

Tabulka 37: Rozvojové cíle tisíciletí a jejich ukazatele plnění

Cíle a úkoly	Ukazatele plnění
Cíl 1:	
Úkol 1. A: Do roku 2015 snížit na polovinu počet lidí s příjmem nižším než 1 USD	1.1 Podíl populace pod hranicí 1 USD na den 1.2 Podíl nejchudších domácností na spotřebě
Úkol 1. B: Dosáhnout plné a produktivní zaměstnanosti a přiměřené práce pro všechny, včetně žen a mladých lidí	1.3 Tempo růstu HDP k počtu zaměstnaných osob 1.4 Poměr zaměstnaných v populaci 1.5 Podíl zaměstnaných lidí s příjmy nižšími než 1 USD na den 1.6 Podíl samoživitelů a pomocníků v domácnosti na celkové zaměstnanosti
Úkol 1. C: Do roku 2015 snížit na polovinu podíl trpících hladem (oproti roku 1990)	1.7 Výskyt podvyživených dětí ve věku do 5 let 1.8 Podíl populace s příjmem potravy pod hranicí energetického výživového minima
Cíl 2:	
Úkol 2. A: Zajistit, aby do roku 2015 všechny děti – dívky i chlapci, byly schopné absolvovat základní školu v plném rozsahu	2.1 Podíl dětí navštěvujících základní školu 2.2 Podíl žáků první třídy, kteří se dostanou do závěrečného ročníku základní školy 2.3 Podíl gramotnosti u 15–24 letých
Cíl 3:	
Úkol 3. A: Odstranit nepoměr mezi chlapci a dívkami na prvním a druhém stupni	3.1 Poměr dívek a chlapců na prvním až třetím stupni vzdělávání

základního vzdělávání pokud možno do roku 2005 a do roku 2015 na všech úrovních vzdělávání	3.2 Podíl žen na placených pracovních pozicích mimo sektor zemědělství 3.3 Podíl zastoupení žen v národních parlamentech
Cíl 4:	
Úkol 4. A: V letech 1990 až 2015 snížit o dvě třetiny počet úmrtí dětí do věku pěti let	4.1 Míra úmrtnosti dětí do pěti let 4.2 Míra novorozenecké úmrtnosti 4.3 Podíl ročních dětí očkovaných proti spalničkám
Cíl 5:	
Úkol 5. A: V letech 1990 až 2015 snížit o tři čtvrtiny úmrtnost matek	5.1 Míra úmrtnosti matek 5.2 Množství porodů prováděných školeným zdravotnickým personálem
Úkol 5. B: Do roku 2015 zajistit přístup ke službám reprodukčního zdraví pro všechny	5.3 Míra rozšíření antikoncepce 5.4 Podíl matek mezi dospívajícími 5.5 Dostupnost předporodní péče (alespoň jedna prohlídka/alespoň čtyři prohlídky) 5.6 Neuspokojená poptávka po službách plánování rodiny
Cíl 6:	
Úkol 6. A: Do roku 2015 zastavit a zvrátit šíření HIV/AIDS	6.1 Výskyt HIV v populaci ve věku 15-24 let 6.2 Používání kondomu při vysoce rizikovém pohlavním styku 6.3 Podíl lidí ve věku 15–24 s podrobnou správnou znalostí problematiky HIV/AIDS 6.4 Poměr sirotků mezi školáky ve věku 10–14 let

<p>Úkol 6. B: Do roku 2010 zajistit přístup k léčbě HIV/AIDS všem, kteří to potřebují</p>	<p>6.5 Podíl populace v pokročilém stádiu infekce HIV s přístupem k antiretrovirální léčbě</p>
<p>Úkol 6. C: Do roku 2015 zastavit a zvrátit výskyt malárie a dalších závažných chorob</p>	<p>6.6 Výskyt malárie a úmrtnost na ni</p> <p>6.7 Podíl dětí mladších pěti let spících pod ochrannými sítěmi proti hmyzu ošetřenými insekticidy</p> <p>6.8 Podíl dětí mladších pěti let s horečkou/podezřením na malárii, které jsou léčeny příslušnými antimalarickými léky</p> <p>6.9 Výskyt, míra rozšíření a úmrtnost na TBC</p> <p>6.10 Počet případů tuberkulózy, která byla diagnostikována a léčena pod přímým dohledem lékařů</p>
<p>Cíl 7:</p>	
<p>Úkol 7. A: Začlenit principy udržitelného rozvoje do národních programů a strategií a zvrátit současný trend úbytku přírodních zdrojů</p> <p>Úkol 7. B: Snížit ubývání biodiverzity (do roku 2010 dosáhnout výrazného snížení úbytku biodiverzity)</p>	<p>7.1 Podíl zalesněné půdy</p> <p>7.2 Emise CO₂ – celkové, na hlavu a na každý 1 USD HDP</p> <p>7.3 Odstranění látek ničících ozonovou vrstvu</p> <p>7.4 Podíl zásob ryb v mořích, jež nejsou ohroženy rybolovem</p> <p>7.5 Podíl veškeré využívané vody</p> <p>7.6 Podíl chráněných oblastí na souši i v mořích</p> <p>7.7 Podíl rostlinných a živočišných druhů, jimž hrozí vymření</p>
<p>Úkol 7. C: Do roku 2015 snížit na polovinu počet lidí bez udržitelného přístupu k pitné vodě a základním hygienickým zařízením</p>	<p>7.8 Podíl lidí se zlepšeným přístupem ke zdrojům pitné vody</p>

	7.9 Podíl lidí s lepším přístupem základním hygienickým zařízením
Úkol 7. D: Do roku 2020 výrazně zlepšit životní podmínky více než 100 lidí živořících v chudinských slumech	7.10 Podíl městské populace žijící v chudinských slumech
Cíl 8:	
<p>Úkol 8. A: Dále rozvíjet otevřený, předvídatelný, nediskriminační a na pravidlech založený obchodní a finanční systém. To zahrnuje mj. i závazek k dobrému vládnutí, snižování chudoby a rozvoji, a tak jak na úrovni státům, tak mezinárodně</p> <p>Úkol 8. B: Zaměřit se na zvláštní potřeby nejméně rozvinutých zemí. Patří sem mj. bezcelní a neomezený přístup nejméně rozvinutých zemí na mezinárodní trhy, rozšíření programu oddlužování těžce zadlužených chudých zemí a zrušení jejich oficiálních bilaterálních dluhů a zajištění velkorysejší oficiální rozvojové pomoci zemím, jež vykazují zřetelné výsledky v boji proti chudobě</p> <p>Úkol 8. C: Zaměřit se na zvláštní potřeby chudých zemí bez přístupu k moři a malých ostrovních států (prostřednictvím Akčního programu pro trvale udržitelný rozvoj malých ostrovních rozvojových států a výstupního dokumentu 22. zvláštního zasedání Valného shromáždění)</p>	<p><i>Některé z níže uvedených indikátorů se sledují zvláště pro nejméně rozvinuté země (LDCs), Afriku, země bez přístupu k moři a malé ostrovní státy.</i></p> <p>Oficiální rozvojová pomoc (ODA)</p> <p>8.1 čistá úroveň ODA, celková a ODA směřující do nejméně rozvinutých států, jako procento z hrubého národního příjmu dárcovských zemí OECD/DAC</p> <p>8.2 Podíl celkové bilaterální a sektorové ODA zemí OECD/DAC (Development Assistance Committee – sdružuje nejvyspělejší země světa) na základních sociálních službách (základní vzdělání, primární zdravotní péče, výživa, pitná voda a hygienické služby)</p> <p>8.3 Podíl bilaterální ODA dárců z OECD/DAC jež není vázaná</p> <p>8.4 ODA proudící do rozvojových zemí bez přístupu k moři a její podíl na hrubém národním příjmu těchto zemí</p> <p>8.5 ODA proudící do malých ostrovních států a její podíl na hrubém národním příjmu těchto zemí</p> <p>Přístup na trh</p>

	<p>8.6 Podíl dovozů vyspělých států z rozvojových zemí a LDCs, jež nepodléhají clu (nezahrnuje obchod se zbraněmi)</p> <p>8.7 Průměrné tarify používané ve vyspělých zemích na zemědělské produkty a textilní výrobky z rozvojových zemí</p> <p>8.8 Podpora zemědělství v zemích OECD v procentech jejich hrubého domácího produktu</p> <p>8.9 Podíl ODA určené na pomoc budování obchodních kapacit</p> <p>Zadlužení</p> <p>8.10 Celkový počet nejchudších zemí zahrnutých v procesu oddlužování</p> <p>8.11 Závazky k oddlužení podle iniciativ HIPC a MDRI</p> <p>8.12 Dluhové služby vyjádřené v procentech vývozu zboží a služeb</p>
<p>Úkol 8. E: Ve spolupráci s farmaceutickým průmyslem zajisti v rozvojových zemích přístup k nepodstatnějším lékům za dostupnou cenu</p>	<p>8.13 Podíl lidí v populaci, kteří mají udržitelný přístup k nejpodstatnějším lékům</p>
<p>Úkol 8. F: Ve spolupráci se soukromým sektorem zajisti, aby výhody nových technologií, především informačních a komunikačních, působily ve prospěch všech</p>	<p>8.14 Počet telefonních linek na 100 obyvatel</p> <p>8.15 Počet uživatelů mobilních telefonů na 100 obyvatel</p> <p>8.16 Počet uživatelů internetu na 100 obyvatel</p>

Zdroj: převzato ze Světlo pro svět – LightfortheWorld, o. s. (2011)

Příloha B

Priority národního programu ČR boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení

Priority jsou uvedeny v národním programu boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení ČR, jsou jimi (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010):

- **Priorita 1 – Prevence sociálního vyloučení v důsledku předluženosti**

Cílové skupiny:

- Osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách,
- rodiče samoživitelé, početné rodiny, rodiny s jedním příjmem,
- nezaměstnaní, především dlouhodobě nezaměstnaní,
- mladí lidé, starší osoby, osoby se zdravotním postižením,
- vězni, resp. Osoby po návratu z výkonu trestu,
- mladí po ukončení ústavní nebo ochranné výchovy a náhradní rodinné péče,
- cizinci.

Charakteristika současného stavu:

Zhruba polovina domácností v ČR splácí úvěr, půjčku nebo leasing a více než třetina domácností má finanční problémy. Dle Exekutorské komory se jedná převážně o lidi ve věku od 20 do 35 let, důchodci a lidé se základním vzděláním a nižším sociálním postavením. Za většinou nařízených exekucí stojí drobné dluhy v řádu několika stokorun, jedná se např. o pokuty Dopravním podnikům nebo policistům, různé poplatky obcím či zdravotním pojišťovně. Na dnešním finančním trhu existuje velmi široká nabídka produktů, které nabízejí finanční instituce. V dnešní době je možné si vzít i spotřebitelský úvěr na dovolenou, vánoční dárky nebo dochází ke změkčování podmínek pro získání hypotéky, leasingu apod. Jedná se i o velké nebezpečí z hlediska výchovy, pokud dítě vyrůstá v rodině, kde se berou půjčky na ledasco, pokládají to za normální. Občané jsou také nedostatečně informováni a neumí vyhodnotit nebezpečnost a rizikovost své zadluženosti, tudíž nejsou v mnoha případech schopni své závazky splácet. K zadluženosti vede i několik dalších faktorů, které nelze vždy předvídat, jako je ztráta zaměstnání.

Návrhy na opatření:

- Zvýšení informovanosti občanů o negativních důsledcích zadluženosti a posílit tak schopnost činit informovaná rozhodnutí. Začlenit tuto problematiku do vzdělávacích programů a zvyšovat finanční gramotnost. Dobře připravit osoby v pobytovém zařízení, aby v okamžiku, kdy toto zařízení opustí, byli schopni správně vyhodnotit „lákavé“ nabídky (např. lichvářství).
- Uceleněji, dostupněji a srozumitelněji poskytovat občanům informace o dostupných finančních produktech, vytvořit a rozšířit síť finančního poradenství pro posílení finanční gramotnosti a ochrany spotřebitelů.
- Zvýšit počet sociálních pracovníků pracujících s osobami ohroženými zadlužeností.
- Více využívat institut sociálních půjček.
- **Priorita 2 – Přístup na trh práce osobám vzdáleným tomuto trhu – koncept aktivního začleňování**

Cílové skupiny:

- Nezaměstnaní, především dlouhodobě nezaměstnaní,
- osoby se zdravotním postižením,
- vězni, resp. osoby po návratu z výkonu trestu,
- nezaměstnané ženy, pečující o děti/rodinu, eventuálně ženy samoživitelky,
- osoby, které předčasně ukončily vzdělání, osoby s nízkou kvalifikací,
- osoby ve věku 50 +,
- cizinci.

Charakteristika současného stavu:

Existuje řada faktorů, které způsobují dlouhodobou a opakovanou nezaměstnanost. Nejčastěji je spojována s nedostatečnou kvalifikací, sníženou pracovní schopností z hlediska zdravotního stavu, neorientací na pracovním trhu nebo také nepřiměřeným očekáváním uchazečů o práci nebo s diskriminací zaměstnavatelů. Pokud je člověk dlouhodobě nezaměstnaným, ztrácí tak pracovní návyky, tudíž klesá i konkurenceschopnost a jejich šance na zaměstnání klesají. Dlouhodobá nebo opakovaná nezaměstnanost může potom vést k materiální a sociální deprivaci, jedinci tak klesají pod životní úroveň a ztěžuje jim to působení v sociálních vztazích a celkově ve společnosti. Což může vést k sociální izolaci a k tomu, že lidé trpí depresemi,

poruchami spánku, dále to může vést ke zvýšené konzumaci alkoholu, léků nebo podrážděnosti a apatii k okolnímu světu.

Návrhy na opatření (realizované na národní úrovni)

- Vyhodnotit vliv opatření politiky nezaměstnanosti, rozpracovat nové účinnější nástroje a dílčí opatření, případně změnit legislativu.
- Zvýšit podporu sezónních a příležitostných prací (prospěšné práce). Krátkodobá zaměstnání zprostředkována úřadem práce.
- Podpora dálkového, večerního studia či jiných alternativních forem a rekvalifikací, aby studium mohlo probíhat při výkonu zaměstnání.
- Na základním a středním stupni vzdělávání zavést výuku dovedností nutných k orientaci na trhu práce.
- Propojovat jednotlivé nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (např. veřejně prospěšné práce se vzdělávacími aktivitami, za účelem zvýšení možností na trhu práce.
- Podporovat výkon dlouhodobé dobrovolnické služby.
- Podněcovat zaměstnavatele k vytváření pracovních míst s kratšími pracovními úvazky.
- Zavést studentské výhody (sociální stipendia), při distančním, dálkovém nebo koordinovaném studiu.
- Podporovat sociální podnikání.

Návrhy na opatření (realizované na lokální úrovni)

- Kontrola zaměstnavatelů, při zjištění nelegálního zaměstnávání či diskriminačního jednání.
- Podporovat dálkové, večerní či jiné alternativní formy vzdělávání, aby mohlo probíhat při výkonu zaměstnání.
- Využívat kapacitu dalších organizací v lokalitě – NNO, zájmových spolků atp.

- **Priorita 3 – Aktivizace územní veřejné správy při tvorbě a hodnocení regionálních a místních akčních plánů boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení.**

Cílové skupiny:

- Skupiny obyvatelstva se specifickými potřebami z důvodu zhoršeného zdravotního stavu nebo věku,
- osoby sociálně vyloučené žijící ve znevýhodňujícím sociokulturním prostředí s nedostatečnou úrovní kompetence k samostatnému fungování v sociálním prostředí (např. bezdomovci, děti opouštějící zařízení ústavní péče, atd.), se zvláštním zřetelem k obyvatelům venkovských oblastí.

Charakteristika současného stavu:

Venkovské oblasti se často potýkají s nedostatkem ekonomických aktivit, jenž vede k odlivu pracovní síly do větších aglomerací. Ve venkovských oblastech vzdálených od větších měst jsou často nedostupné sociální a další veřejné služby, což zhoršuje životní situaci cílových skupin, zvyšuje se tak sociální vyloučení a izolace. Osoby se tak stávají závislé na pomoci ze strany rodiny či blízkých osob, pokud takovou pomoc nemají, nastává problém.

Návrhy na opatření:

- Vyvolat širší diskusi o procesu implementace strategií a koncepcí z centrální na místní úroveň.
- Zajistit metodickou podporu obcím pro podporu střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb na regionální a místní úrovni.
- Zvýšit zaměstnanost ve venkovských oblastech a snížení odlivu pracovní síly, vytvářet strategie k udržení činnosti místních podnikatelských subjektů a podporovat zájemce o samostatnou výdělečnou činnost.
- Zvýšit participaci občanské společnosti a lidí se zkušeností s chudobou na tvorbě a hodnocení národních a místních akčních plánů boje proti chudobě.

- **Priorita 4 – Zvýšení úrovně vzdělanosti a tím konkurenceschopnosti chudých a vyloučených lidí na trhu práce**

Cílové skupiny:

- Děti a mládež ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí, u nichž by měla být realizovaná opatření k prevenci jejich budoucí nezaměstnanosti,
- dlouhodobě nezaměstnaní uchazeči, jejich kvalifikace neodpovídá požadavkům trhu práce,
- osoby s nedostatečnou úrovní funkční gramotnosti.

Charakteristika současného stavu:

Poptávka po méně kvalifikovaných zaměstnancích se stále snižuje, jednou z příčin je rozvoj technologií, jejichž ovládnutí vyžaduje specifické znalosti a dovednosti, tudíž jsou na zaměstnance kladeny vyšší nároky. Na trhu práce se objevuje vysoká konkurence mezi uchazeči o zaměstnání, což snižuje šance pro méně kvalifikované. Z tohoto důvodu je předpokladem pro úspěšné hledání a udržení pracovního místa celoživotní vzdělávání a zvyšování kvalifikace.

Návrhy na opatření (realizované na národní úrovni):

- Podpora při dalším vzdělávání a motivovat osoby, aby samy cítily potřebu dále se učit a vzdělávat.
- Pomoci osobám žijícím v chudobě získat (částečnou) kvalifikace.
- Aktivně spolupracovat s podniky a sociálními partnery na přípravě standardů pro Národní soustavu kvalifikací tak, aby kvalifikace v ní uvedené odpovídaly potřebám trhu práce.
- Podporovat alternativní vzdělávací programy a projekty realizované v rámci základních a mateřských škol zaměřené na děti pocházející ze sociálně vyloučených lokalit.
- Propojit poslední ročníky základních škol s kariérním individuálním i skupinovým poradenstvím.
- Věnovat pozornost dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí.
- Rozvíjet systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, posílit kompetence učitelů v moderních metodách výuky.

- Průběžně provádět výzkumy a analýzy, vyhodnocovat efektivitu integračních opatření.

Návrhy na opatření (realizované na lokální úrovni):

- Podporovat tvorbu center celoživotního učení, zejména odborného ve spolupráci s podnikatelskou sférou, k využití kapacit středních škol.
- Zvýšit počty či kapacitu školek pro posílení na vstup do vzdělávacího cyklu.
- Podporovat alternativní typy předškolní přípravy – mini školky, mateřská centra apod., s důrazem na aplikaci v sociálně vyloučených rodinách.
  - **Priorita 5 – Podpora přiměřeného bydlení sociálně ohrožených skupin + řešení bezdomovectví.**

Cílové skupiny:

- Sociálně vyloučené romské komunity,
- rodiče samoživitelé, početné rodiny, rodiny s jedním příjmem,
- nezaměstnaní, především dlouhodobě nezaměstnaní,
- mladí lidé, starší osoby, osoby se zdravotním postižením,
- vězni, resp. osoby po návratu z výkonu trestu,
- bezdomovci, osoby bez přístřeší, v provizorních podmínkách,
- osoby ukončující dlouhodobý pobyt v ústavním zařízení.

Charakteristika současného stavu:

Bytové potřeby osob ohrožených chudobou jsou uspokojovány zejména formou nájemního vztahu. Využití nájemních bytů pro osoby ohrožené sociálním vyloučením brání vnější okolnosti. Pro pronajímatele jsou tyto osoby velmi rizikovými nájemci. Riziko spočívá v nezaplaceném nájmu, zvýšených nákladech na opravu bytu nebo skutečnosti, že bydlení problematických osob ovlivní užitek z bydlení v celém domě a okolí. Rizikovými jsou zejména osoby opouštějící instituce, u kterých se předpokládá ne zcela dostatečná schopnost plnit povinnosti s nájemním vztahem. Jedná se například o mladé lidi opouštějící dětské domovy, osoby vracějící se z výkonu trestu apod.

Návrhy na opatření:

- Poskytovat investiční podporu na výstavbu sociálních bytů, a to formou jednorázové dotace jakékoliv právnické a fyzické osobě, včetně obcí, za podmínek stanovených v nařízení vlády. Bude se jednat o „neziskové“ nájemní bydlení, kde uplatňovaná výše nájemného bude limitována. Byty budou po stanovenou dobu pronajímány osobám z cílové skupiny.
- Včasně řešit situaci dlužníků na nájemném. Využívat více nástrojů včasné prevence. S pronájmem obecního bytu by měla být spojená častá kontrola úhrady nájmu tak, aby byly dluhy na nájmu včas podchyceny.

Příloha C

Projekty realizované v rámci Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení v ČR

Tabulka 38: Projekty realizované v rámci Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení v ČR

Název projektu	Realizátor	Stručná charakteristika
Aktivity v rámci Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení	Centrum sociálních služeb Brno	Široké spektrum aktivit: regionální konference a semináře, specializované publikace pro odborníky a veřejnost. Cíl: nastolit téma chudoby a sociálního vyloučení k diskuzi, pomoci veřejnosti porozumět tématu a aktivizovat alespoň její část.
Prevence předlužení	Asociace občanských poraden	Komplexní program zaměřený na prevenci proti předlužení lidem ohrožených chudobou ve 13 městech ČR. Jeho součástí je dluhové poradenství, mediální kampaň v těchto městech, analýza předlužení v městě působení občanské poradny, pořádání seminářů zaměřených na analýzu příčin předlužení obyvatel konkrétních měst.
Dluhy – snadno tam, těžko zpátky	Sdružení pro probaci a mediaci v justici	Zaměřen na vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti pro osoby ve výkonu trestu a po něm, se kterými má dlouhodobé zkušenosti. Část projektu je věnována také na osvětu v hospodaření s penězi dětí z dětských domovů a pobytových zařízení.
Rozvoj ekonomické gramotnosti, prevence proti zadluženosti	Petr Otáhal s.r.o.	Zaměřen na zvyšování ekonomické gramotnosti dlouhodobě nezaměstnaných v Moravskoslezském kraji.

Pro sociální integraci na Šluknovsku	Kostka Krásná Lípa	Cílem je prostřednictvím různorodých aktivit zajistit informace a aktivizaci veřejné správy v oblasti sociálního začleňování v silně znevýhodněném regionu.
Vítej	Dobrovolnické centrum Ústí nad Labem	Zaměřený na aktivizaci dlouhodobě nezaměstnaných prostřednictvím dobrovolnické služby. V rámci projektu budou zpracovány metodiky pro pracovníky sociálních služeb a úřadů práce, které budou současně pilotně ověřeny v praxi.
Vzdělání odborníků k podpoře aktivizace veřejné správy	Finanční gramotnost	Zaměřený na pracovníky státní správy a samosprávy, pro které uspořádá celostátní konferenci a seminář na téma finanční gramotnosti. V neposlední řadě projekt počítá s distribucí metodických materiálů s uvedenou problematikou všem krajským, městským a obecním úřadům.
Sólo rodiče a práce	Aperio	Víkendové vzdělávací semináře pro osamělé rodiče, které by jim umožnily získat kompetence nutné k aktivnímu zapojení na trh práce. Sdružení v projektu počítá i s e-learningovou formou těchto seminářů a se zajištěním péče o děti, vždy se zohledněním potřeb cílové skupiny.
Problematika předlužení	EAPN ČR	Zaměřený na osvětu v oblasti chudoby a sociálního vyloučení, v rámci, kterého budou organizovány workshopy, kulaté stoly a setkání lidí žijících v chudobě a téma bude také vhodnou formou medializováno.
Zvyšování funkční gramotnosti ohrožených osob	Romodrom	Zvyšování funkční gramotnosti osob ve výkonu trestu odnětí svobody nebo těsně po něm a obyvatel sociálně vyloučených

		romských lokalit. Mezi oblasti vzdělávání budou patřit oblasti, jako např. bydlení, rodina, práce, státní správa, služby apod.
Aktivní začleňování osob s duševní poruchou	ESET Help	Propracovaný systém péče o duševně nemocné v oblasti začleňování na trh práce. Profesionálně zohledňuje specifické potřeby této skupiny.
Chudoba, týká se nás všech	Oblastní charita Hradec Králové	Prostřednictvím různorodých aktivit (konference, publikace, sportovní turnaje, kulaté stoly, přednášky, poradenství...) chce upozornit na teoretické i praktické problémy spojené s chudobou a sociálním vyloučením.

Zdroj: převzato z Ministerstvo práce a sociálních věcí (2010)